طراحی برنامه درسی کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی

لیلا مرتضائی

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
تهران - ۱۳۸۳

طراحی برنامه درسی
کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی
(گرایش اطلاع‌رسانی)

لیلا مرتضایی

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
۱۳۸۳

مرتضائی، لیلا
طراحی برنامه درسی کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (گرایش اطلاع‌رسانی) لیلا مرتضائی، [ویراستار سیمین بردبار].- تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۸۳.

ب ، ۱۶۸ ص.
واژه نامه : ص. ۱۵۵- ۱۶۱.
کتابنامه : ص. ۱۶۳- ۱۶۸ و همچنین بصورت زیرنویس.
ص. عنوان به انگلیسی : Curriculum Development For Master's Program In Library and Information Studies.

۱. برنامه ریزی درسی. ۲. اطلاع‌رسانی- راهنمای آموزش. ۳. کتابداری- برنامه‌های درسی. ۴. اطلاع‌رسانی- تحقیق. الف . بردبار، سیمین، ویراستار. ب. عنوان.
LB ۲۳۶۱/م۴ط۴ ۱۳۸۳

طراحی برنامه درسی کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (گرایش اطلاع‌رسانی)

لیلا مرتضایی
Mortezai@irandoc.ac.ir

ویراستار: **سیمین بردبار**
طراح جلد: **صدف صفرپور**
ناشر: **مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران**
تهران.خیابان انقلاب. چهارراه فلسطین. شماره ۱۱۸۸
صندوق پستی ۱۳۷۱-۱۳۱۸۵ تهران
تلفن: ۶۹۵۱۴۳۰ نمابر: ۶۴۶۲۲۵۴
http://www.irandoc.ac.ir
چاپ اول ۱۳۸۳
قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۶۴-۷۵۱۹-۳۲- ×

نشر ایر انداک- رایگان
www.irandoc.ac.ir

خیال روی تو در هر طریق همره ماست

نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست

با یاد و خاطره نیما گنجیان

که در وجود ما حیاتی دیگر یافت

محتوای برنامه‌درسی ۳۳

۱۰۱- روش تحقیق در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی ۳۴
۱۰۲- اطلاعات و جامعه ۴۰
۲۰۱- سازماندهی اطلاعات ۴۷
۲۰۲- بازیابی اطلاعات ۵۲
۲۰۳- منابع و خدمات اطلاعاتی ۵۸
۲۰۴- مدیریت نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی ۶۶
۳۰۱- نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی ۷۲
۳۰۲- رفتار اطلاع‌یابی کاربر ۷۷
۳۰۳- ارزشیابی خدمات و نظام‌ها ۸۵
۳۰۴- سیاست اطلاعاتی ۹۵
۳۰۵- تحلیل وطراحی نظام‌ها ۱۰۰
۳۰۶- کتابخانه‌های دیجیتالی ۱۰۴
۳۰۷- طراحی و مدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۱) ۱۱۰
۳۰۸- طراحی و مدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۲) ۱۱۴
۳۰۹- طراحی رابط کاربر ۱۱۹
پیوست ۱- استانداردهای اعتباردهی انجمن کتابداران آمریکا (ALA) ۱۲۵
پیوست۲- معیارهای اعتبارسنجی موسسه متخصصان اطلاع‌رسانی (IIS) ۱۴۱
واژه‌نامه ۱۵۱
کتابنامه ۱۵۹

مقدمه

پویایی جوامع بشری و تغییرات سریع فناوری سبب گردیده تا آموزش نیز به موازات آن تغییر و تحول یابد. آموزش علوم کتابداری نیز از این قاعده مستثنی نیست. به ویژه پیوند علم اطلاع‌رسانی و پیشرفت‌های اخیر فناوری اطلاعات و ارتباطات ضرورت بازنگری مستمر در آموزش این رشته را مطرح کرده‌است. در نظام‌های پیشرفته آموزش‌عالی انجام تغییرات توسط گروه‌های آموزشی به صورت غیر متمرکز و سالانه انجام می‌شود. در ایران نظام متمرکز برنامه‌ریزی درسی که با انقلاب فرهنگی بوجود آمد و تا سال ۱۳۷۹ ادامه داشت، موجب گردید تا گروه‌های آموزشی تنها مجری برنامه‌های از پیش تعیین شده باشند و از نوآوری و رقابت علمی فاصله بگیرند. درسال ۱۳۷۹ وزارت فرهنگ و آموزش عالی وقت پس از تغییر نام و تغییراتی در ساختار و وظایف خود، کار برنامه‌ریزی درسی را به دانشگاه‌ها واگذار کرد. امید است در آینده نزدیک شاهد تحولات اساسی در آموزش نیروی انسانی متخصص باشیم.

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران با توجه به نیازهای کشور و امکانات پژوهشی بیشتر، برنامه آموزشی دوره‌های تحصیلات تکمیلی این رشته را مد نظر قرار داد. یکی از فعالیت‌هایی که در این زمینه صورت گرفت انجام طرح پژوهشی "بررسی تطبیقی تحصیلات تکمیلی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در انگلستان، آمریکا، هند و ایران"[1] بود. در این پژوهش نقاط

۱- لیلا مرتضایی. ۱۳۸۰.تحصیلات تکمیلی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در انگلستان، آمریکا، هند و ایران: بررسی تطبیقی. تهران:مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

قوت و ضعف آموزش عالی این رشته در مقایسه با کشورهای پیشرفته مورد بررسی قرار گرفت و مشخص شد آموزش دانشگاهی کتابداری جدید، که با مقطع کارشناسی ارشد از سال ۱۳۴۵ در ایران آغاز شد، با مسایل متعددی مواجه است که بخش قابل توجهی از این مشکلات مشترک تمامی رشته‌های دانشگاهی و برخاسته از نظام آموزشی است، و بخش دیگر آن ویژه این دانش بین رشته‌ای است، که رابطه نزدیک با رشته‌های کامپیوتر، ارتباطات، زبانشناسی و اصطلاح‌شناسی دارد و باید بتواند در زمینه وسیع‌تری رشد یابد و با تمامی رشته‌های دانشگاهی ارتباط داشته باشد، ولی متأسفانه چنین نیست.

مطالعه برنامه درسی مصوب شورای‌عالی برنامه‌ریزی و مقایسه آن با برنامه درسی دانشگاه‌های معتبر جهان و با معیارهای ارزشیابی دوره‌های آموزش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی برخی انجمن‌های تخصصی مانند انجمن کتابداری آمریکا (ALA) و موسسه متخصصان اطلاع‌رسانی (IIS)[1]، نمایانگر نارسایی این برنامه از جهات مختلف است. روزآمد نبودن برنامه‌درسی، کم توجهی به پژوهش، عدم وجود نظارت و ارزیابی صحیح از عملکرد گروه‌های آموزشی، وابستگی گروه‌های آموزشی به دانشکده‌های علوم‌تربیتی و علوم‌انسانی و ضعف امکانات آزمایشگاهی و کتابخانه‌ای از عوامل عمده‌ی این نارسایی‌هاست. تعمق در این مسایل سبب گردید که مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران طراحی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی با گرایش اطلاع‌رسانی را مد نظر قرار دهد. سعی شد این برنامه به نحوی طراحی شود که فارغ التحصیلان

۱- موسسه متخصصان اطلاع‌رسانی و انجمن کتابداران انگلیس (LA) در اوریل ۲۰۰۲درهم ادغام شدند و موسسه متخصصان خبره کتابداری واطلاع‌رسانی (Cilip) را تشکیل دادند.

علاوه بر کسب دانش و بینش لازم، از طریق انجام کارهای پژوهشی و مهارت‌آموزی‌ها، نه تنها به خوبی پاسخگوی نیازهای فعلی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی باشند، بلکه توان هماهنگی با تغییرات و تحولات مستمر این رشته را داشته باشند و بتوانند با نگاهی تحلیلی و نقادانه نسبت به عملکرد خود و نظام، امکان توسعه و پویایی آن را فراهم آورند.

روش کار

از آنجا که ضرورت دارد طراحی برنامه درسی به صورت گروهی و پویا صورت گیرد، برنامه‌درسی حاضر نیز حاصل کاری است گروهی، ولی به روشی متفاوت. به این معنی که پیشرفت‌های فناوری ارتباطات این امکان را فراهم آورد تا از راه دور از نتیجه دانش و تجربه گروه‌های معتبر مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی بهره گرفته شود. شاید لازم باشد در زمینه‌هایی از کتابداری مانند اداره کتابخانه‌های روستایی، عمومی و آموزشگاهی، برنامه‌های درسی دانشگاه‌های غرب را با احتیاط بیشتری بکارگرفت. ولی در آموزش علوم اطلاع‌رسانی که پیوند کمتری با علوم انسانی و علوم اجتماعی دارد، می‌توان راحت‌تر از تجارب آن‌ها استفاده کرد.

برای انجام کار، ابتدا جدولی از دروس اصلی و اختیاری که گروه‌های معتبر مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح کارشناسی ارشد ارائه می‌دادند، تهیه شد، تا براساس آن رواج دروس و اتفاق نظر گروه‌ها در مورد لزوم فراگیری آن‌ها توسط دانشجویان این رشته، مشخص گردد. پس از مقایسه و تعیین دروس اصلی و اختیاری رایج در بین گروه‌های آموزشی، تلاش شد تا جزئیات برنامه درسی آن‌ها با جستجو در وب سایت گروه‌ها و مدرسان دروس استخراج شود. برای هر عنوان درس ۳ تا ۴ نمونه از

هدف‌های درس، شرح درس، سرفصل‌ها و منابع درسی دانشگاه‌های معتبر انتخاب و به فارسی برگردانده شد. پس از موافقت متخصصان و اساتید کشور، این برنامه‌ها جهت بررسی، ارزیابی و پیشنهاد برنامه درسی مناسب‌تر برای آنها فرستاده شد. سعی گردید هر عنوان درس حداقل برای ۲ نفر از متخصصان ارسال شود. اگر چه تماس گرفتن با اساتید گروه‌های آموزشی شهرستان‌ها، مستلزم صرف وقت و حوصله بود، ولی همراهی و همکاری اساتید و حسن توجه گروه‌های آموزشی از مشکلات کار می‌کاست.

جدول زیر نشان دهندهٔ اسامی، تحصیلات و سمت متخصصانی است که محتوای یک تا سه درس را مورد بررسی قرار دادند و از میان نمونه‌های ارسالی برنامه مناسب‌تر را برگزیدند و درصورت لزوم افزودن یا حذف مطلبی را به نمونه انتخابی پیشنهاد کردند. طبعاً اگر یاری آن‌ها نبود این برنامه‌ریزی ممکن نمی‌گردید.

روش تحقیق در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی	بهزاد دوران (دکترای جامعه شناسی، مدیرسابق گروه پژوهشی تحلیل اطلاعات مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران) فریده عصاره (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیر گروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز)
اطلاعات و جامعه	جعفر مهراد (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، استاد گروه آموزشی ، رئیس کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی دانشگاه شیراز)

سازماندهی اطلاعات	رحمت اله فتاحی (دکترای علوم کتابداری واطلاع‌رسانی، دانشیار گروه آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد) عبدالحسین‌فرج‌پهلو (دکترای‌علوم‌کتابداری واطلاع‌رسانی، دانشیار گروه آموزشی و رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه شهیدچمران اهواز)
بازیابی اطلاعات	فاطمه اسدی (دکترای علوم کتابداری واطلاع‌رسانی،مدیر گروه اطلاع‌رسانی پزشکی) رحمت اله فتاحی (دکترای علوم کتابداری واطلاع‌رسانی، دانشیار گروه آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد)
منابع و خدمات اطلاعاتی	مهری پریرخ (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، استادیارگروه آموزشی، رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد) عبدالرسول جوکار (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیرگروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز)
مدیریت کتابخانه‌ها و نظام‌های اطلاعاتی	محمد ابویی (دکترای مدیریت، مدیر گروه فناوری اطلاعات مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران) زهیر حیاتی (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، استادیار گروه آموزشی، رئیس کتابخانه میرزای شیرازی دانشگاه شیراز)
نمایه سازی وچکیده‌نویسی	فاطمه اسدی(دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیر گروه اطلاع‌رسانی پزشکی) جعفر مهراد (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، استاد گروه آموزشی، رئیس کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی دانشگاه شیراز)

رفتار اطلاع‌یابی کاربر	محمود بابایی (کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیر گروه پژوهشی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران) عبدالحسین فرج پهلو (دکترای علوم کتابداری واطلاع‌رسانی، دانشیار گروه آموزشی دانشگاه شهیدچمران اهواز) جعفرمهراد (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی،استاد گروه آموزشی، رئیس کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی دانشگاه شیراز)
ارزشیابی خدمات و نظام‌های اطلاعاتی	فریده عصاره (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیرگروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز) رحمت‌اله فتاحی (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی ، دانشیار گروه آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد)
سیاست اطلاعاتی	سیروس علیدوستی (دکترای مدیریت، مدیر گروه پژوهشی مدیریت سیستم های اطلاعاتی) فریده عصاره (دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مدیر گروه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز)
کتابخانه‌های دیجیتالی	زرین‌تاج برنایی (کارشناسی ارشد علوم کامپیوتر، دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، عضو هیات علمی سازمان پژوهش‌های علمی وصنعتی ایران) نادرنقشینه (دانشجوی دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، عضو هیات علمی مرکز اطلاع‌رسانی جهادسازندگی)

طراحی و مدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربر مدار	زرین‌تاج برنایی (کارشناسی ارشد علوم کامپیوتر ، دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی ، عضو هیات علمی سازمان پژوهش‌های علمی وصنعتی ایران) نادر نقشینه (دانشجوی دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، عضو هیات علمی مرکز اطلاع‌رسانی جهادسازندگی)
طراحی رابط کاربر	نادر نقشینه (دانشجوی دکترای علوم کتابداری و اطلاع رسانی، عضو هیات علمی مرکز اطلاع‌رسانی جهاد سازندگی) زرین‌تاج برنایی (کارشناسی ارشد علوم کامپیوتر، دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، عضو هیات علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران)

پس از بررسی و مقایسه اظهارنظرهای دریافتی، متن نهایی تهیه شد. در تعیین پیش‌نیازهای هر درس، محتوای خود درس مدنظر قرار گرفت تا دانشجو در زمان شروع درس زمینه لازم را داشته باشد. به منظور روشن‌تر شدن محتوای هر درس نمونه‌هایی از تکالیف درسی به متن افزوده شد. این نمونه‌ها با حروف ریزتر درج شده‌اند و جنبه کمکی دارند. به علاوه پیشنهاد شد برای هر درس چند منبع خوب فارسی معرفی شود. دکتر رحمت اله فتاحی انجام این مهم را پذیرفتند.

تشکر و پوزش

از متخصصان کشور که بی‌یاری آن‌ها این برنامه‌ریزی ممکن نمی‌گردید و اسامی‌شان در مقدمه آمده است، و متخصصان خارجی که بی‌اذنشان از

حاصل دانش و تجربه‌شان بهره وافر بردم، صمیمانه سپاسگزارم، ضمن آن که مسئولیت هر خبط و خطای احتمالی، کلاً به عهده این جانب است.

هم چنین تشکر و سپاس از تمامی کسانی که از همراهی و همکاری‌شان سود جستم ، از خانم سیمین بردبار ویراستار متن، خانم صدف صفرپور طراح روی جلد، دکتر رحمت‌اله فتاحی که منابع درسی فارسی را پیشنهاد کردند، و آقای دکتر غریبی ریاست مرکز که هیچگاه حمایت‌شان را دریغ نکردند.

مسلماً برنامه ارائه شده بی‌نقص نیست. به علاوه هر برنامه درسی، هر چند کامل و روزآمد، پس از مدت کوتاهی جامعیت و بهنگام بودن خود را از دست می‌دهد و نیاز به بازنگری دارد. امید است اهل فن با بیان نظرات و پیشنهادات خود، ما را در اصلاح برنامه یاری دهند.

برنامــه پیشــنهادی

نیازسنجی آموزشی

هسته اساسی هر برنامه درسی، محتوای آن است که به منظور نیل به هدف‌ها آماده می‌شود، از این‌رو برای آماده‌سازی محتوای برنامه از نیازسنجی آموزشی استفاده می‌شود. از طریق نیازسنجی آموزشی محتوایی مناسب با هدف‌ها، ویژگی‌های شرکت کنندگان، محیط زندگی فراگیران و ... فراهم می‌آید. ممکن است فرایند شناسایی نیازها از نظر سطح و وسعت متفاوت باشد، ولی به هرحال در نیازسنجی تفاوت و فاصله بین رفتار مطلوب ورفتار موجود، و هم‌چنین عوامل موثر بر پدیدآیی تفاوت یا مسئله مشخص می‌شود. پس از روشن شدن مسایل، نوبت به پیداکردن راه‌حل می‌رسد. (آقازاده و احدیان ۱۳۷۷، ۲۹ـ ۳۲)

در تشخیص تفاوت و فاصله بین رفتار موجود و رفتار مطلوب فارغ‌التحصیلان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی کافی است به روند حرکت این رشته در سطح جهانی توجه کنیم، مشاغل اطلاع‌رسانی و وظایف متخصصان این رشته و انتظاراتی که از آن‌ها دارند را بشناسیم. سپس این یافته‌ها را با عملکرد نظام آموزش عالی کشور و دانش و مهارت‌هایی که فارغ‌التحصیلان این نظام کسب کرده‌اند مقایسه کنیم. در *کتاب "تحصیلات تکمیلی علوم‌کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشورهای انگلستان، آمریکا، هند و ایران: بررسی تطبیقی"*، که در واقع به قصد روشن‌شدن فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب تهیه شد، وضعیت فعلی آموزش عالی این رشته در

کشورهای انگلستان و آمریکا از جهت نظام آموزشی، برنامه‌درسی، روش تدریس، امکانات کتابخانه‌ای و آزمایشگاهی و غیره، که می‌تواند الگویی برای بازنگری وضع موجود کشور باشد، تشریح شد. در این تحقیق مشخص گردید که برنامه‌درسی این رشته در کشورهای پیشرو روزآمد و انعطاف‌پذیر است، به سمت تخصصی‌شدن حرکت می‌کند، از فناوری پیشرفته بهره می‌گیرد، بر پژوهش و کار عملی تاکید می‌ورزد، و موسسات آموزشی آن‌ها مستقل عمل می‌کنند و از مدیریت آموزشی توانمندی برخوردارند (مرتضایی ۱۳۸۰، ۱ـ۱۱۰). حال آن که برنامه درسی ما با نارسایی‌ها و کاستی‌های قابل توجهی مواجه است که سبب گردیده تا فارغ‌التحصیلان این رشته نتوانند پاسخگوی نیازهای بازار کار باشند. عمده مسایل این رشته را می‌توان چنین ذکر کرد: نارسایی برنامه درسی از جهت آموزش تخصص‌ها و مهارت‌های لازم و هماهنگ با نیازهای زمان، فقر منابع و تجهیزات، عدم توجه و تاکید لازم بر پژوهش، وابستگی به دانشکده‌های علوم‌تربیتی و علوم‌انسانی، و شیوه گزینش دانشجو (مرتضایی ۱۳۸۰، ۲۵۶ ـ ۲۰۶).

هم زمان با این پژوهش، تحقیق دیگری توسط آتش جعفرنژاد در مورد امکانات موجود گروه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های ایران برای آموزش فناوری اطلاعات صورت گرفت. نتیجه این بررسی نشان دهندهٔ ضعف امکانات گروه‌ها و حتی دانشکده‌ها در استفاده از رسانه‌ها و

دستگاه‌های فناوری اطلاعات است. مدرسان گروه‌های آموزشی علت آن را در مرحله نخست (۷۶/۳۶ درصد) ضعف برنامه‌های آموزشی، در مرحله دوم (۷۰/۹۱ درصد) ضعف امکانات فناوری و در مرحله سوم (۶۰ درصد) کمبود سرمایه ذکر کردند. جملگی مدرسان (۱۰۰ درصد) تجدید نظر در محتوای دروس را ضروری دانستند. (جعفرنژاد ۱۳۷۹، ۲۶ـ ۲۸).

پیش از این نیز تحقیقات دیگری در مورد وضع موجود آموزش عالی کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران صورت گرفته‌است. مهین دستمالچی نیازهای آموزشی را در ۱۵ مرکز اسناد و کتابخانه تخصصی و دانشگاهی که ۲۱۳ فارغ‌التحصیل کتابداری در آن‌ها مشغول به کار بودند مورد بررسی قرار داد. این بررسی نشان داد «نیازها و اهداف کتابخانه‌های تخصصی کانون برنامه‌ریزی نبوده و برنامه‌های آموزشی منحصراً به تربیت کتابدار در سطح کلی و عمومی می‌پردازد و هماهنگی لازم بین آموزش، احتیاجات شغلی و نیازهای متغیر آموزشی وجود ندارد و آموزش تأمین کننده قابلیت‌های لازم در کتابداران کتابخانه‌های تخصصی نیست. برنامه‌های آموزشی با تحولات جهانی و پیشرفت‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی و نیازهای ناشی از این تحولات، همگام نیست و در نتیجه مباحث مهم کلیدی مورد غفلت قرار گرفته است. توازن برنامه‌های آموزشی از نظر نیروی انسانی، منابع و تجهیزات برای کتابداران متخصص به ویژه کتابخانه‌های تخصصی بسیار کم و ناچیز است». (دستمالچی ، ۱۳۶۹).

جمله این بررسی‌ها، ضرورت تغییر و تحول در برنامه درسی این رشته را نشان می‌دهند. درکتاب حاضر تلاش شده است تا به این نیاز در حد امکان پاسخ داده شود.

هدف‌های کلی برنامه

در این برنامه درسی سعی خواهد شد دانشجویان:

پیکره اصلی دانش این حرفه که اصول و روش‌های مربوط به انواع کتابخانه‌ها، آرشیوها و مراکز اطلاعاتی و انواع مختلف مشتریان آن‌ها را در بردارد، بشناسند

- با دامنه تخصص‌های اطلاع‌رسانی با توجه به جنبه‌های بین‌رشته‌ای آن و محیط اطلاعاتی جهانی آشنا شوند.
- ارزش اقتصادی، اجتماعی و راهبردی اطلاعات را درک کنند.
- اصول بنیادی انتخاب، تهیه، سازماندهی، بازیابی، تحلیل، حفاظت و مدیریت اطلاعات را در محیط‌های مختلف اطلاعاتی بفهمند و بکار برند.
- تلفیق درستی از نظریه‌ها و یافته‌های پژوهش با کار و عمل داشته باشند.

هدف‌های رفتاری برنامه

دانشجویان پس از اتمام موفقیت‌آمیز دوره می‌توانند:

- نیازهای اطلاعاتی را تحلیل کنند و نظام‌های تحویل / دستیابی با قابلیت استفاده بالا برای سازمان‌های تحقیقاتی / دانشگاهی / تخصصی و تجاری برنامه‌ریزی و ایجاد کنند.
- راهبردها و خط‌مشی‌های مناسب مدیریت اطلاعات برای سازمان‌ها تدوین و اجرا کنند.
- فناوری‌های اطلاعات را در جهت پشتیبانی فعالیت‌های سازمانی و قابلیت‌های انسانی بشناسند و به درستی بکار برند.
- به عنوان رابط در فرایند جستجوی اطلاعات، بر پایه شناخت نیازهای اطلاعاتی مشتریان و آگاهی از تنوع منابع، خدمات اثربخش ارائه دهند.
- جهت رفع نیازهای جاری و پیشرفت‌های آتی، خدمات اطلاعاتی را به خوبی برنامه‌ریزی و ارزشیابی کنند.

مدت دوره

طول دوره کارشناسی ارشد علوم‌کتابداری و اطلاع‌رسانی به طور متوسط ۴ نیمسال تحصیلی (۲ سال) است و حداکثر مدت آن طبق ضوابط پیش‌بینی شده در آئین‌نامه‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری خواهد بود. طول هر ترم ۱۶ هفته و معادل یک نیمسال تحصیلی است.

شرایط اجرای برنامه:

تشکیل دوره کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی منوط به داشتن حداقل امکانات و شرایط زیر خواهد بود :

- سرپرست گروه با حداقل مرتبه استادیاری
- استادیار تمام وقت به ازای حداقل هر ۶ دانشجو یک نفر
- کتابخانه‌ای مجهز با منابع غنی (چاپی، الکترونیکی) که پاسخگوی نیازهای کادرآموزشی و دانشجویان کارشناسی ارشد باشد.
- آزمایشگاهی روز آمد و مجهز به وسایل کمک آموزشی لازم در سطح کارشناسی ارشد جهت تسلط‌آموزی دانشجویان

شرایط ورود

برای ورود به دوره کارشناسی ارشد کاربردی علوم کتابداری و اطلاع رسانی لازم است داوطلبان واجد شرایط زیر باشند:

- داشتن مدرک کارشناسی با میانگین بالاتر از ۱۵ از یکی از دانشگاههای معتبر داخل یا خارج کشور
- تسلط به زبان انگلیسی
- داشتن تجربه در حرفه کتابداری در یکی از مراکز اطلاعات/ مدارک و یا کتابخانه‌های تخصصی / دانشگاهی. حداقل مدت تجربه برای کارشناسان رشته کتابداری ۲ سال و برای سایر کارشناسان ۳ سال است.

- داشتن وقت آزاد برای حضور و مشارکت فعال در کلاس‌ها و انجام تکالیف درسی درطول هفته از ساعت ۸ الی ۱۹
- موفقیت در امتحان ورودی و مصاحبه

امتحان ورودی

امتحان ورودی در ۲ مرحله انجام می‌شود. مرحله اول به صورت کتبی و مرحله دوم شفاهی خواهد بود.

آزمون کتبی: شامل الف) پرسش‌های اطلاعات پایهٔ کتابداری و اطلاع‌رسانی، و ب) پرسش‌های زبان تخصصی انگلیسی خواهد بود.

اطلاعات پایه تخصصی: در طراحی پرسش‌های آزمون اطلاعات پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی سعی خواهد شد عمدتا پرسش‌هایی مطرح شود که هر کارشناس مستعد با تجربه ۲ یا ۳ سال کار مفید در یکی از مراکز مدارک/ اطلاعات و یا کتابخانه‌های تخصصی / دانشگاهی ، و مطالعه دقیق منابعی که فهرست آن‌ها در زمان ثبت نام جهت شرکت در آزمون ورودی در اختیار داوطلبان قرار خواهد گرفت، بتواند از عهدهٔ پاسخگویی برآید.

زبان تخصصی: چون عمدهٔ منابع تخصصی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی به زبان انگلیسی است، لذا در امتحان زبان تخصصی داوطلبان صرفا بر مبنای تسلط به زبان انگلیسی ارزشیابی می‌شوند، و در مرحله بعد تسلط به سایر زبان‌ها لحاظ خواهد شد.

شرایط اجرای برنامه:

تشکیل دوره کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی منوط به داشتن حداقل امکانات و شرایط زیر خواهد بود:

- سرپرست گروه با حداقل مرتبه استادیاری
- استادیار تمام وقت به ازای حداقل هر ۶ دانشجو یک نفر
- کتابخانه‌ای مجهز با منابع غنی (چاپی، الکترونیکی) که پاسخگوی نیازهای کادرآموزشی و دانشجویان کارشناسی ارشد باشد.
- آزمایشگاهی روز آمد و مجهز به وسایل کمک آموزشی لازم در سطح کارشناسی ارشد جهت تسلط‌آموزی دانشجویان

شرایط ورود

برای ورود به دوره کارشناسی ارشد کاربردی علوم کتابداری و اطلاع رسانی لازم است داوطلبان واجد شرایط زیر باشند:

- داشتن مدرک کارشناسی با میانگین بالاتر از ۱۵ از یکی از دانشگاههای معتبر داخل یا خارج کشور
- تسلط به زبان انگلیسی
- داشتن تجربه در حرفه کتابداری در یکی از مراکز اطلاعات/ مدارک و یا کتابخانه‌های تخصصی / دانشگاهی حداقل مدت تجربه برای کارشناسان رشته کتابداری ۲ سال و برای سایر کارشناسان ۳ سال است.

- داشتن وقت آزاد برای حضور و مشارکت فعال در کلاس‌ها و انجام تکالیف درسی درطول هفته از ساعت ۸ الی ۱۹
- موفقیت در امتحان ورودی و مصاحبه

امتحان ورودی

امتحان ورودی در ۲ مرحله انجام می‌شود. مرحله اول به صورت کتبی و مرحله دوم شفاهی خواهد بود.

آزمون کتبی: شامل الف) پرسش‌های اطلاعات پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی، و ب) پرسش‌های زبان تخصصی انگلیسی خواهد بود.

اطلاعات پایه تخصصی: در طراحی پرسش‌های آزمون اطلاعات پایه کتابداری و اطلاع‌رسانی سعی خواهد شد عمدتا پرسش‌هایی مطرح شود که هر کارشناس مستعد با تجربه ۲ یا ۳ سال کار مفید در یکی از مراکز مدارک/ اطلاعات و یا کتابخانه‌های تخصصی / دانشگاهی ، و مطالعه دقیق منابعی که فهرست آن‌ها در زمان ثبت نام جهت شرکت در آزمون ورودی در اختیار داوطلبان قرار خواهد گرفت، بتواند از عهدهٔ پاسخگویی برآید.

زبان تخصصی: چون عمدهٔ منابع تخصصی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی به زبان انگلیسی است، لذا در امتحان زبان تخصصی داوطلبان صرفا بر مبنای تسلط به زبان انگلیسی ارزشیابی می‌شوند، و در مرحله بعد تسلط به سایر زبان‌ها لحاظ خواهد شد.

آزمون شفاهی: به منظور شناخت بهتر داوطلبان از نظر هدف‌ها، نگرش‌ها، توانایی‌ها، دانش و سوابق تحصیلی و کاری آن‌ها مصاحبه تخصصی انجام می‌شود.

نتیجه آزمون در دو مرحله اعلام می‌شود: در مرحله اول پذیرفته‌شدگان آزمون کتبی که ۲ برابر تعداد مورد نیاز خواهند بود و در مرحله دوم از بین این تعداد، پذیرفته‌شدگان نهایی از طریق مصاحبه انتخاب می‌شوند.

برنامه درسی

علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی به اطلاعات و دانش قابل ضبط و خدمات و فناوری‌هایی که موجب تسهیل در مدیریت و استفاده از آن می‌شوند، می‌پردازد. این رشته مشتمل است بر "تولید، ارتباط، شناسایی، انتخاب، تهیه، سازماندهی و توصیف، ذخیره و بازیابی، حفظ، تحلیل، تفسیر، ارزشیابی، ترکیب، اشاعه و مدیریت اطلاعات و دانش"[1]. بر اساس این تعریف و با تعمق در برنامه‌های درسی اخیر دانشگاه‌های معتبر، برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی با گرایش اطلاع رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران به شرح زیر پیش‌بینی شد:

1- ALA. Standards for Accreditation of Master's Programs in Library and Information Studies. www.ala.org/alaorg/oa/standards.html 2004/3/7

ـ پیش نیازهای دوره ـــ واحد

زبان تخصصی ـــ

سواد کامپیوتری ـــ

ـ دروس پایه ۵ واحد

روش تحقیق در علوم کتابداری اطلاع رسانی ۳ واحد

اطلاعات و جامعه ۲ واحد

ـ دروس اصلی (اجباری) ۱۲ واحد

ثبت‌نام در این دروس مستلزم گذراندن پیش‌نیازهای دوره و دروس پایه خواهد بود (جدول ۲).

سازماندهی اطلاعات ۳ واحد

بازیابی اطلاعات ۳ واحد

منابع و خدمات اطلاعاتی ۳ واحد

مدیریت نظام‌ها و خدمات ۳ واحد

ـ دروس انتخابی (اختیاری) ۱۱ واحد

ثبت‌نام در این دروس مستلزم گذراندن حداقل نیمی از دروس اصلی خواهد بود (جدول ۳) .

نمایه سازی و چکیده نویسی ۲ واحد

رفتار اطلاع‌یابی کاربر ۳ واحد

ارزشیابی خدمات و نظام‌های اطلاعاتی ۳ واحد

سیاست اطلاعاتی ۲ واحد

تحلیل و طراحی نظام‌های اطلاعاتی ۳ واحد

کتابخانه‌های دیجیتالی ۲ واحد

طراحی ومدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۱) ۲ واحد

طراحی ومدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۲) ۲ واحد

طراحی رابط کاربر ۳ واحد

ـ دروس تکمیلی ۶ واحد

کارورزی ۲ واحد

پایان‌نامه ۴ واحد

در برنامه پیشنهادی، طرح هیچ درسی به صورت نظری صرف پیش‌بینی نشده است. در کلیه دروس مباحث نظری، عملی و کارهای تحقیقاتی مجموعاً به منظور ارتقاء سطح دانش، مهارت و نگرش دانشجو مطرح می‌گردد. بر این اساس نیمی از مدت زمان هر درس واحد نظری و نیمی واحد عملی خواهد بود، یعنی برای هر جلسه درس ۲ واحدی ۱۲۵ دقیقه، ۳ واحدی ۱۸۵ دقیقه و هر واحد کاروزی ۲۴۰ دقیقه درهفته در نظر گرفته شده است.

به منظور جذب فارغ‌التحصیلان رشته‌های مختلف و تربیت اطلاع‌رسانان با تخصص‌های موضوعی متفاوت، هیچ درس جبرانی برای کارشناسان غیر کتابداری در نظر گرفته نشده است. این افراد چنان‌چه بتوانند در امتحان

ورودی پاسخگوی سوالات تخصصی و زبان تخصصی انگلیسی باشند، می‌توانند مانند کارشناسان کتابداری به تحصیل در این دوره بپردازند و در طول دوره دانش و مهارت‌های لازم را کسب کنند. لازم به ذکر است که در برخی کشورها از جمله آمریکا، آغاز تحصیل در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دوره کارشناسی ارشد است و مقطع کارشناسی این رشته به رسمیت شناخته نمی‌شود.

پیش‌نیازهای دوره

هدف از درس زبان تخصصی بالا بردن توان دانشجویان در درک و فهم متون تخصصی انگلیسی و آشنایی گسترده آنان با واژگان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی است. برای نیل به این هدف می‌توان از کتاب انگلیسی *کتابداری و اطلاع‌رسانی*[1] کمک گرفت و یا در هر جلسه متنی درحد یک صفحه، جهت ترجمه و استخراج واژه‌های تخصصی در اختیار دانشجو قرار داد و در جلسه بعد واژه‌های تخصصی این متن را به بحث گذاشت. طبعاً انتخاب متونی با نثر روان و ساده که توسط انگلیسی زبان‌ها نوشته شده باشد، تاثیر بیشتری خواهد داشت.

برای درس سواد کامپیوتری نیز می‌توان آشنایی با سیستم عامل Windows، کار با بخش‌هایی از مجموعه برنامه‌های Office مانند

---

[1]- بنی‌اقبال، ناهید. ۱۳۷۹. *انگلیسی کتابداری و اطلاع‌رسانی برای آمادگی آزمون ورودی دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

Word، Outlook و Access، استفاده از Internet Explorer، شناخت موتورهای جستجو مانند Google و Alta Vista، کاتولوگ‌های کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اطلاعاتی پیش‌بینی کرد.

این دروس به عنوان پیش‌نیاز جهت تقویت بنیه زبان تخصصی و سواد کامپیوتری پذیرفته‌شدگان در نظر گرفته شده است: هر دانشجو می‌باید پیش از شروع دوره در کلاس‌های زبان تخصصی انگلیسی و سواد کامپیوتری شرکت نماید. شروع تحصیل هر دانشجو در دوره کارشناسی ارشد، منوط به اخذ نمره قبولی از دروس پیش‌نیاز است.

جداول برنامه درسی

جدول ۱ ـ دروس پایه

شماره درس	عنوان درس	تعداد واحد	پیش‌نیاز
۱۰۱	روش تحقیق در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی	۳	—
۱۰۲	اطلاعات و جامعه	۲	—
	جمع	۵	

جدول ۲ ـ دروس اصلی (اجباری)*

شماره درس	عنوان درس	تعداد واحد	پیش‌نیاز
۲۰۱	سازماندهی اطلاعات	۳	—
۲۰۲	بازیابی اطلاعات	۳	—
۲۰۳	منابع و خدمات اطلاعاتی	۳	—
۲۰۴	مدیریت نظام‌ها و خدمات	۳	۲۰۱، ۲۰۲
	جمع	۱۲	

*ضرورت دارد دانشجو دروس پایه را پیش از شروع دروس اصلی یا هم‌زمان با آن‌ها بگذراند.

جدول ۳ ـ دروس انتخابی (اختیاری)**

شماره درس	عنوان درس	تعداد واحد	پیش‌نیاز
۳۰۱	نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی	۲	۲۰۱
۳۰۲	رفتار اطلاع‌یابی کاربر	۳	۱۰۱
۳۰۳	ارزشیابی خدمات و نظام‌ها	۳	۱۰۱
۳۰۴	سیاست اطلاعاتی	۲	—
۳۰۵	تحلیل و طراحی نظام‌ها	۳	۱۰۱، ۲۰۴
۳۰۶	کتابخانه‌های دیجیتالی	۲	۲۰۱، ۲۰۲

۳۰۷	طراحی‌ومدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۱)	۲	۲۰۱، ۲۰۲
۳۰۸	طراحی‌ومدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۲)	۲	۳۰۷
۳۰۹	طراحی رابط کاربر	۳	۲۰۲
		۱۱	

** دانشجو در صورتی مجاز به ثبت‌نام در دروس انتخابی است که تمام دروس پایه و حدحداقل نیمی از دروس اصلی (اجباری) را گذرانده باشد.

جدول ۴ ـ دروس تکمیلی

شماره درس	عنوان درس	تعداد واحد	پیش‌نیاز
۴۰۱	کارورزی	۲	ترم آخر
۴۰۲	پایان‌نامه	۴	ترم آخر
	جمع	۶	

ارزیابی دانشجو

سنجش عملکرد دانشجو عمدتاً در طول ترم و بر اساس انجام تکالیف درسی، مشارکت در بحث‌های کلاسی، تحویل به موقع گزارش‌ها و تکالیف و کیفیت کارهای انجام شده صورت می‌گیرد. برای آزمون پایان ترم در ضد ناچیزی از کل نمره (مثلا ۲۵٪) پیش‌بینی شده است. براساس این نظرگاه تقسیم‌بندی زیر پیشنهاد می‌شود:

انجام تکالیف (برای هر تکلیف ۱۰ الی ۲۰٪)	٪۳۵
انجام پروژه پایانی	٪۲۵
ارائه در کلاس	٪۱۵
آزمون پایانی	٪۲۵

مدرسان

لازم است مدرسان دوره از بین افراد صاحب صلاحیت، علاقمند، مبرز، متخصص و با سابقه‌ی آموزشی و کاری درخشان انتخاب شوند و در مبحثی که تدریس آن را به عهده می گیرند صاحب نظر باشند. انجمن کتابداری آمریکا صلاحیت‌های کادر آموزشی را چنین بیان کرده است:

"صلاحیت‌های هر عضو کادر آموزشی شامل مهارت در زمینه‌های تعیین‌شده‌ی تدریس، آگاهی در امر فناوری، اثربخشی تدریس و مشارکت فعال در سازمان‌های مقتضی است.

صلاحیت هر عضو کادر آموزشی تمام وقت شامل سابقه‌ای مستمر از پیشرفت تحقیقاتی یا دیگر فعالیت‌های علمی مناسب می‌گردد. اعضای کادر آموزشی دارای مدارک پیشرفته از مؤسسات علمی مختلف‌اند و به دلیل تنوع زمینه‌ها، توانایی هدایت تحقیق در رشته مربوط و دانش تخصصی که محتوای برنامه را پوشش می‌دهد، دارا می‌باشند. به علاوه مهارت در برنامه‌ریزی و ارزشیابی علمی را نشان می‌دهد و بنیاد مستحکم و مناسب تجربه مربوط را دارا هستند." (پیوست ۱، ص ۱۳۵).

اگر چه دوره اول براساس برنامه پیشنهادی مصوب برگزار خواهد شد، ولی در پایان هر دوره ارزیابی کاملی از برنامه به عمل می‌آید، سپس با همکاری و همفکری دست‌اندرکاران تغییرات لازم در برنامه اعمال خواهد شد. لذا در دوره‌های بعد لازم است هر مدرس ۳ ماه پیش از تشکیل هر دوره، طرح درس، منابع و تکالیف درسی خود را مشخص نماید و در وب سایتی که تعیین خواهد شد، در معرض استفاده دانشجویان قرار دهد.

روش تدریس

برای آن که دانشجویان رویکردی تحلیلی و نقادانه در مورد کلیه امور اطلاع‌رسانی داشته باشند، لازم است در هر درس نسبت به مطالعه، تجزیه و تحلیل مطالب، تحقیق، بحث‌ها و گفتگوهای کلاسی دانشجویان، توجه و تاکید خاص اعمال شود. مهارت و توان پژوهشی دانشجو از طریق نقدها و بررسی‌های هدایت شده، بحث‌ها و گفتگوهای کلاسی ، انجام مطالعات پیمایشی، موردپژوهی‌ها، تحقیق و تهیه گزارش افزایش داده شود. ضرورت دارد مدرسان منابع درسی مربوط به مطالب هر جلسه را که دانشجو باید آن‌ها را قبلا مطالعه کند، مشخص نمایند.

کتابخانه

کتابخانه هر واحد آموزشی باید غنی، روزآمد، مناسب برنامه‌های دوره‌های آموزشی و به‌خوبی آماده‌سازی شده باشد. کتابخانه دانشکده/ گروه آموزشی

علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی علاوه بر تمام ویژگی‌های یک کتابخانه دانشکده‌ای خوب، باید الگویی برای دانشجویان این رشته باشد و نقش کارگاه آموزشی را نیز ایفا کند. لذا، ضرورت دارد اولیای امور نسبت به مسائل کتابخانه حساس باشند ، از صرف نیرو و هزینه دریغ نورزند و کارکنانی شایسته، لایق و کارآمد را به‌کارگمارند. چنین کتابخانه‌ای باید دارای سیاست انتخاب و تهیه و کمیته فنی باشد.

در ماده ۶ استانداردهای ALA آمده است: "تسهیلات فیزیکی محیط عملی یادگیری را برای دانشجویان و کادر آموزشی فراهم می‌آورد؛ فرصت‌های تحقیق، تدریس، خدمات و مشاوره و ارتباط را تقویت می‌کند؛ کارایی و اثربخشی اجرای برنامه را صرف‌نظر از اشکال یا محل‌های ارائه افزایش می‌دهد.

تسهیلات و خدمات آموزشی و پژوهشی، برای برآوردن نیازهای دانشجویان و کادر آموزشی، شامل دسترسی به کتابخانه و منابع و خدمات چندرسانه‌ای، کامپیوتر و دیگر فناوری‌های اطلاعات، محل‌هایی جهت مطالعه مستقل و تسهیلاتی برای تولید رسانه می‌شود. کارکنان و خدماتی که از طریق کتابخانه‌ها، مراکز رسانه‌ها و تسهیلات فناوری اطلاعات تامین می‌شوند ـ مانند دیگر تسهیلات پشتیبانی ـ برای سطح استفاده لازم کافی بوده و براساس درجه تحصیلی مورد نیاز تخصصی هستند. این تسهیلات صرف‌نظر از اشکال یا محل‌های ارائه برنامه، به صورت مناسب دارای

پرسنل‌اند، راحت‌اند، برای معلولان دسترس‌پذیرند و هر زمان که نیاز باشد، موجودند"(پیوست۱، ص ۱۴۲).

ضرورت دارد پیش از ثبت‌نام دانشجو، اقدام لازم برای تجهیز کتابخانه و کارگاه آموزشی و تهیه منابع صورت گیرد. برای شروع کار فراهم‌آوری منابع و تسهیلات زیر پیشنهاد می‌شود:

الف ـ مجموعه کتابخانه

- منابع تخصصی پایه
- اشتراک تعدادی از مجلات تخصصی معتبر (چاپی/ الکترونیکی)
- منابع درسی در نسخه‌های متعدد(هر ۳ دانشجو یک نسخه)
- منابع کمک درسی در نسخه‌های لازم (با نظر اساتید)
- منابع مرجع مناسب و روزآمد (چاپی/ الکترونیکی) برای انجام تکالیف کلاسی و پروژه‌ها و غیره
- مجموعه‌ای مناسب از ابزار جستجوی تخصصی مانند نمایه‌نامه‌ها، چکیده‌نامه‌ها و راهنماها (چاپی/ الکترونیکی).

ب ـ امکانات و تسهیلات کتابخانه

- تهیه زیراکس از منابع و مدارک
- تهیه مقاله از داخل و خارج کشور
- امانت گرفتن کتاب از کتابخانه‌های داخل و خارج کشور

- دسترسی آسان به کامپیوترهای شخصی (pc) مجهز به نرم افزارهای لازم و وصل‌خط به پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی وخارجی
- تعیین سهمیه دانشجویان در استفاده رایگان ازچاپگر
- امکان استفاده از ریزخوان و چاپگر آن
- فضای کافی برای مطالعه دانشجویان

آزمایشگاه و کارگاه آموزشی

ماهیت اغلب دروس علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی به گونه‌ای است که مباحث نظری و عملی توام‌اند و دانشجو برای کسب مهارت‌های لازم باید در آزمایشگاه‌های مختلف با انواع منابع چاپی، صوتی، تصویری و الکترونیکی کارکند و از طریق چند رسانه‌ای‌ها با پیشرفت‌های کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی جهان آشنا شود. از طرف دیگر، چون اطلاع‌رسانی ارتباط نزدیک با علوم کامپیوتر و ارتباطات دارد، لازم است بودجه کافی جهت خرید سخت‌افزار و نرم‌افزار و تجهیز آزمایشگاه کامپیوتری گروه‌ها درنظر گرفته شود.

سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای مورد نیاز گروه‌های تحصیلات تکمیلی را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

سخت‌افزار: حداقل سخت‌افزار مورد نیاز عبارتند از:

- کامپیوترهای شخصی (pc) با ظرفیت و سرعت بالا، مجهز به نرم‌افزارهای لازم و وصل‌خط به پایگاه‌های اطلاعاتی داخل و خارج کشور به تعداد هر ۲ یا ۳ دانشجو یک دستگاه.
- چاپگر (هر ۴ ـ ۵ کامپیوتر یک دستگاه)
- اسکنر (یک دستگاه)
- ویدئو پروژکتور (یک دستگاه)

نرم‌افزار: نرم‌افزارهای مورد استفاده در گروه‌های آموزشی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را می‌توان به ۳ دسته تقسیم کرد:

۱. نرم‌افزارهای معمول که شناخت آن‌ها برای استفاده بهینه از کامپیوتر لازم است. در این زمینه می‌توان به کلمه‌پردازها[1]، صفحه‌گسترده‌ها[2]، نظام‌های مدیریت پایگاه‌های اطلاعاتی[3]، نظام‌های گرافیکی، نشر رومیزی[4]، نظام‌های خبره[5]، بسته‌های نرم‌افزاری آماری و نظام‌های فرامتنی[6] اشاره کرد.

۲. نرم افزارهای عمومی کتابداری و اطلاع‌رسانی که خاص آموزش نیستند ولی در کار جاری کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مورد

1-World Processors
2 - Spread Sheets
3- Database Management Systems (DBMS)
4 -Desktop Publishing
5- Expert Systems
6 - Hypertext

استفاده قرار می‌گیرند، مانند نظام‌های تجاری جستجوی اطلاعات[1] و سیستم‌های مدیریت و اداره کتابخانه. هدف عمده از بکارگیری این نوع بسته‌های نرم‌افزاری، آشنایی دانشجو با آن‌ها پیش از استخدام است.

۳. نرم‌افزارهای آموزشی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. ارزشمندترین نوع این نرم‌افزارها آن‌هایی هستند که خاص آموزش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی طراحی شده‌اند. تعداد آن‌ها بسیار کم است. از این گروه می‌توان به Instruct محصول دانشگاه شفیلد و OST تولید دانشگاه ویلز اشاره کرد.

ارزیابی دوره

ضرورت دارد در پایان هر دوره، ارزیابی همه جانبه‌ای از کل جریان آن به عمل آید تا نارسایی‌ها، کمبودها و کژرویی‌ها در امور مختلف مشخص گردد و جهت رفع آن‌ها چاره‌اندیشی شود. ارزیابی پایانی شامل خط‌مشی‌های پذیرش دانشجو، برنامه‌درسی، کادرآموزشی و کارکنان، روش‌های ارزشیابی، منابع و تجهیزات موجود می‌شود. طبعاً، نتایج تجزیه‌وتحلیل اطلاعات بدست‌آمده از فرم‌های ارزیابی‌پایانی، بازخوردسیستم خواهد شد(نمودار ۱).

۱- از قبیل Dialog یا CAS

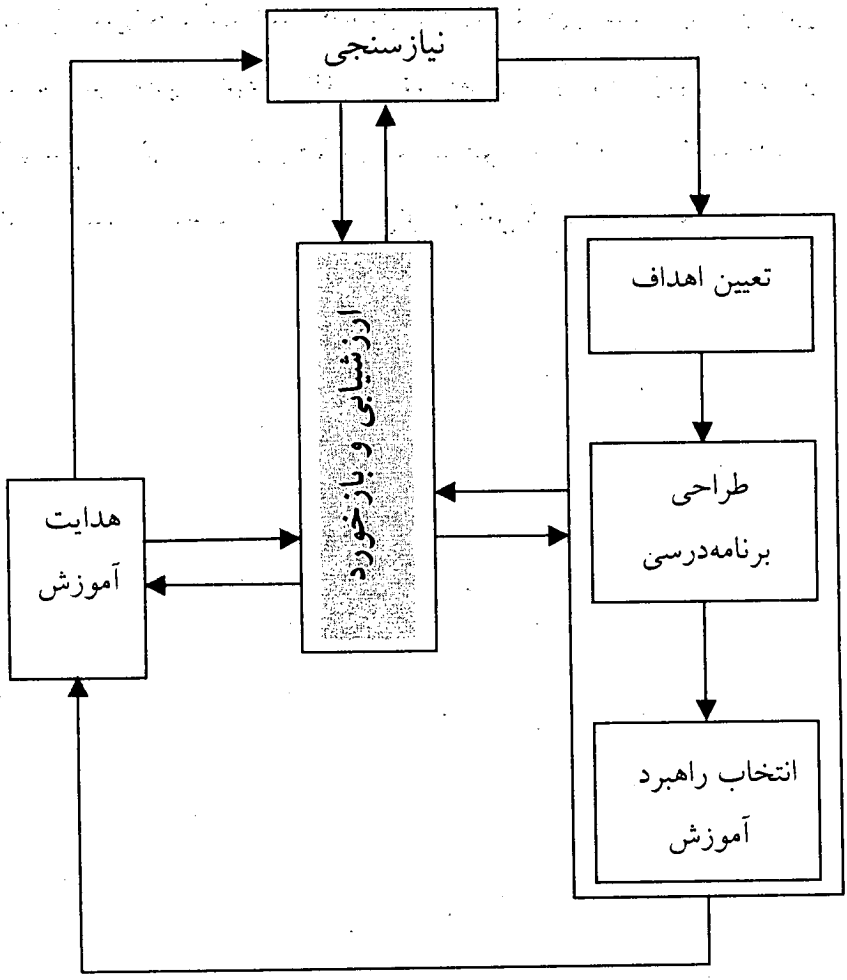

نمودار ۱ ـ ارزشیابی و بازخورد

[Source: Hakimian & Teshome. Trainers Guide]

برای ارزیابی دوره لازم است فرم‌های مناسب طراحی شود، و یا از فرم‌های موجود در بعضی منابع استفاده گردد. نمونه‌ای از فرم ارزیابی دوره‌های آموزشی در گزارش "طرح *طراحی فرایند دوره‌های آموزشی کوتاه مدت*"[۱] آمده است. با انجام تغییرات لازم می‌توان از این فرم استفاده کرد.

۱- ابویی‌اردکانی، محمد. ۱۳۸۰. طراحی فرایند دوره‌های آموزشی کوتاه مدت. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. ص۴۳-۴۵.

محتوای برنامه درسی

دوره کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

(گرایش اطلاع‌رسانی)

۱۰۱ـ روش تحقیق در علوم کتابداری و اطلاع رسانی

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: اصلی (اجباری)

پیش نیاز: ـــــ

شرح درس

این درس دانشجویان را با روش‌های آماری مدیریت اطلاعات آشنا می‌کند و تمرکز خاص بر روش‌های کمّی در آزمایش و طراحی قابلیت استفاده[1] وب دارد. درس مشتمل بر دو قسمت است:

در قسمت اول درس دانشجویان با طراحی تحقیق و آمار آشنا می‌شوند، روش‌های مقدماتی آماری را فرا می‌گیرند و با روش‌های آماری پیشرفته دربسته نرم‌افزاری تحلیل داده‌ها SPSS آشنا خواهند شد.

در قسمت دوم درس دانشجویان روش‌های خاص ارزشیابی قابلیت استفاده، مانند ارزشیابی خودکار قابلیت استفاده وب[2]، مدل GOMS[3] و مانند آن‌ها را بررسی خواهند کرد. برای پروژه نهایی، لازم است یک پرسش جالب در

---

1 -Usability
2-Automated Web Usability Evaluation
3 -Goals, Operation, Methods and Selection Rules

مورد قابلیت استفاده مطرح و با استفاده از روش‌های آماری که فراگرفته‌اند، ارزشیابی کنند.

هدف‌های درس

در پایان ترم دانشجویان توانایی‌های زیر را بدست خواهند آورد:

درک ماهیت پرسش علمی، هدایت تحقیق، روش‌های متعدد گردآوری، مدیریت و تحلیل داده‌ها و رابطه بین نظریه، روش و شاهد[1]

- درک این مطلب که چرا رفتار اخلاقی برای هدایت علوم لازم است
- تدارک بنیادی جهت ارزیابی آگاهانه و نقادانه متون پژوهشی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و روش مطالعه یک گزارش تحقیق و گزارش نتایج تحقیق
- محل‌یابی و کاربرد اطلاعات در پژوهش‌های علمی و منابع داده‌ای اولیه و ثانویه
- زمینه‌سازی بنیادی برای طراحی و هدایت پژوهش‌های آتی در زمینه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و هدایت سنجش عملی نیازها و ارزشیابی ارائه خدمات

1 - Evidence

سرفصل‌ها

مقدمه

روش‌ها: طرح یک پرسش تحقیق، فرضیه، متغیّرهای عملیاتی، نمای کلی طراحی تحقیق، مطالعات پیمایشی

آمار: آمار مقدماتی، تحلیل نمودار ستونی[1] میانگین[2]، میانه[3]، منحنی احتمال نرمال[4]، نمایش از طریق برنامه Excel، اخلاقیات آزمون، چگونگی تنظیم پروتکل موضوع‌های انسانی، آمار مقدماتی با برنامه Excel، استفاده از تحلیل اکتشافی[5]، استفاده از توابع، تحلیل داده‌ها.

روش‌ها: هدایت یک مطالعه پیمایشی از طراحی تا تهیه گزارش، طراحی، بسط، مباحث نمونه‌گیری. آزمون قابلیت استفاده، مشاهده ساختمند و آزمایش، آمار مقدماتی با برنامه SPSS، تحلیل اکتشافی.

آمار: همبستگی‌ها، نمودارهای پراکنش[6]، آشنایی با رگرسیون، توزیع نرمال، نمره‌های معیار. منطق آزمایش فرضیه، فرضیه پوچ یا جایگزین، خطاهای نوع اول و دوم، سطوح اعتبار آزمون[7]، فاصله‌های اعتماد[8]، تی‌تست، بررسی تحلیل داده‌ها.

1-Histogram
2 -Mean
3 -Median
4 -Normal Probability Curve
5 - Exploratory Analysis
6 - Scatter Plots
7 - Testing Significance Level
8 - Confidence Intervals

روش‌ها: انواع طراحی تحقیق، بررسی‌ها، مشاهدات ساختمند، تحلیل لگاریتم، آزمایش‌ها روش‌هایی جهت معماری اطلاعات: بررسی‌ها و آزمایش‌های جداکردن کارت[1]، مشاهدات ساختمند. طراحی‌های تجربی و شبه‌تجربی، آشنایی با ANOVA و MANOVA با SPSS. آمار در موضوع‌های ANOVA، تحلیل رده‌ای داده‌ها، خی‌دو[2]، رگرسیون، آشنایی با روش‌های خوشه‌ای و درجه‌بندی چند بعدی[3]

کتاب درسی

Babbie, Earl. 2000. *The Practice of Social Research.* 9Th ed. Bellmont, CA: Wadsworth: Thomson Learning.

منابع درسی

Stockburger, DavidW.1998. *Introductory Statistics: concepts, models and applications.* [Online Statistics Textbook]. www.psychstat.smsu.edu/introbook/sbk00.htm.

Statistical Data Analysis: Prove it with Statistics. http://ubmail.ubalt.ed/~harsham/stat-data/opre330.htm

Lane, Daridm. Hyperstat Online Textbook. http://davidmlane.com/hyperstat/

Research Method, Knowledge Base. http://trochim.human.cornell.edu/kb/index.htm

1 - Card Sorting
2 -Chi-square
3- Multi Dimensional Scaling

Research Design Explained. [online Textbook].
http://spsp.clarion.edu/mm/RDE3/start/ RDE3start.html

Experimental Design: Internal Validity
http://psych.athabascau.ca/html/validity/

Electronic Statistics Textbook.
www.statsoft.com/textbook/stathome.html

Psychology Method links at AMOEBA Web
www.vanguard.edu/faculty/ddegelman/amoebaweb/index.cfm?doc_ id= 853

چند منبع فارسی

پاول، رونالد. ۱۳۷۹ *روش‌های اساسی پژوهش برای کتابداران.* ترجمه نجلا حریری. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی: مرکز انتشارات علمی.

سرمد، زهره، عباس بازرگان و الهه حجازی. ۱۳۷۷. *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری.* تهران: آگاه .

کومار، کریشان ۱۳۷۴. روش‌های پژوهش در *کتابداری و اطلاع‌رسانی.* ترجمه فاطمه رهادوست تهران: کتابخانه ملی.

هویدا، علی‌رضا. *۱۳۷۸. آمار و روش‌های کمی درکتابداری و اطلاع‌رسانی.* تهران: سمت.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

- انجام یک **مطالعه پیمایشی** در موضوعات انتخابی
- **تحقیق میدانی** در موضوعی انتخابی.
- انجام **بررسی آماری** در موضوعی که تعیین می‌شود.

- انجام یک **طرح تحقیقاتی** در مقیاس کوچک و تهیه گزارشی از نتایج آن. طرح تحقیقاتی باید حاوی مولفه‌های کیفی و کمی باشد .
- **ارائه کلاسی** طراحی تحقیق یا روش تحقیق.
- **ارزشیابی** یک پرسش قابلیت استفاده با استفاده از روش‌های آماری

۱۰۲ـ اطلاعات و جامعه

تعداد واحد:۲

نوع واحد: پایه

پیش‌نیاز:ـــ

شرح درس

در این درس فرایندهایی که بوسیله آن‌ها اطلاعات و دانش تولید، تلفیق و ترکیب، سازماندهی، اشاعه، استفاده و حفظ می‌شود، رابطه‌های میان اطلاع‌رسانی و رشته‌های خویشاوند، تاریخچه فناوری‌های ارتباطات، تکامل سواد، پیشرفت‌های حرفه اطلاع‌رسانی، دامنه حرفه اطلاع‌رسانی و مباحث اجتماعی مرتبط با دسترس‌پذیری اطلاعات مطرح می‌شود.

هدف‌های درس

در پایان این درس دانشجو توانایی‌های زیر را خواهد داشت:

- خاستگاه و توسعه رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را می‌شناسد.
- برنامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و این که در چه قسمت‌هایی با سایر رشته‌ها مرتبط است را عمیق‌تر درک خواهد کرد.

- برداشتی روشن‌تر از زمینه‌های اطلاع‌رسانی که برنامه کارشناسی ارشد بر آن‌ها استوار است خواهد داشت.
- مسائل و گرایش‌های جاری در علوم اطلاع‌رسانی را می‌شناسد.
- شناختی از دامنه مشاغلی که برای متخصصان این رشته وجود دارد پیدا کرده است.

سرفصل‌ها

تعریف اطلاعات

زیر ساخت اطلاعات و تحول اجتماعی

فرهنگ شفاهی ، نوشتاری و سواد

چاپ و فرهنگ کتاب

نشر الکترونیکی

پیامدهای اجتماعی فناوری رسانه‌های جدید

آزادی معنوی، خصوصی سازی و ایمنی، سانسور

دسترس پذیری اطلاعات، بی‌طرفی و مالکیت معنوی

مشارکت اجتماعی و سیاسی

کار اطلاع‌رسانی و آشنایی با مشاغل این رشته

منابع درسی

Rubin,E. Richard. 2000. *Foundations of Library & Information Science.* New York: Neal-schuman pub.

Saracevic, T. 1999. Information Science. *Journal of The American Society for Information Science.* 50 (12):1051-1063

Buckland, M. 1999. The Landscape of Information Science. *Journal of The American Society for Information Science.* 50 (11): 970-974.

Shera, J. H. & D. B. Cleveland. 1977. History and Foundations of Information Science. *Annual Review of Information Science & Technology* .12 :249-275.

Brookes, B. C. 1980. The Foundations of Information Science. Parts I-IV. *Journal of Information Science.* 2:125-133.209-221.269-275. 3:.2-12

Bates, M. 1999. Information Science: The invisible substrate. *Journal of the American Society for Information Science.* 50 (12): 1043-1050
http://www.gseis.ucla.edu/ research/bates 1.html

Dervin. B. & M. Nilan 1986. Information Needs and Users: a conceptual and methodological review. *Annual Review of Information Science & Technology.* 21: 3-33

Capurro, R. 1992. What Is Information Science For? A philosophical reflection. In: Vakkari, P. Cronin ed. *Conceptions of Library and Information Science*. London: Taylor Graham. pp.82-96.

Belkin, N. 1990. The Cognitive View Point in Information Science. *Journal of Information Science.* 16:11-15.

Savolainen, R. 1993. The Sense-Making Theory: reviewing the interests of a user-centered approach to information seeking and use. *Information Processing & Management.* 29 (1):13-28.

Belkin, W. 1978. Information Concepts for Information Science. *Journal of Documentation* . 34 (1): 55-85.

Buckland, M. 1991. Information as Thing. *Journal of The American Society for Information Science.* 42 (5): 351-360.

Buckland, M. 1994. What Is A Document? *Journal of The American Society for Information Science.* 48 (9): 804-809.

Kando, Noriko. 1994. Information Concepts Reexamined. *International Forum on Information and Documentation.* 19 (2): 20-24.

Atheide, David . 1990. The Culture of Information. *Journal of Education for Library and Information Science.* 31 (Fall):113-121.

Oeser, Erhard. 1995. Information Superhighways for Knowledge Transfer and The Need for a Fundamental Theory of Information. *International Forum on Information & Documentation* . 20 (1): 16-21.

Yuexiao, Zhang. 1988. Definitions and Sciences of Information. *Information Processing & Management*. 24(4): 479-491.

چند منبع فارسی

هیل، مایکل. ۱۳۸۱. *تاثیر اطلاعات بر جامعه اطلاعاتی: بررسی ماهیت، ارزش و کاربرد اطلاعات*، ترجمه محسن کاریزی. تهران: نشر چاپار.

محسنی، منوچهر. ۱۳۸۰. *جامعه‌شناسی جامعه اطلاعاتی*. تهران: نشر دیدار.

فیدر، جان. ۱۳۸۰. *جامعه اطلاعاتی*، ترجمه علی رادباوه و عباس گیلوری. تهران: نشر کتابدار.

اسلوین، جیمز. ۱۳۸۰. *اینترنت و جامعه*، ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه. تهران: نشر کتابدار.

وبستر، فرانک. ۱۳۸۲. *نظریه‌های جامعه اطلاعاتی*، ترجمه مهدی داودی. تهران: وزارت امور خارجه.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

دانشجویان می‌توانند این تکالیف را به صورت فردی یا گروهی انجام دهند. برای آن که همه دانشجویان در بررسی و ارزیابی تکالیف مشارکت داشته باشند، زمان کوتاهی برای ارائه درکلاس و بحث و گفتگو در نظر گرفته می‌شود.

بررسی مشاغل: دو نمونه از مشاغل اطلاع رسانی را مورد بررسی قرار دهند و در مورد هر شغل موارد زیر درنظر گرفته شود:

- چه توصیفی برای نمونهٔ بارز این شغل می‌توانند ارائه دهند؟
- فردی که به این شغل اشتغال دارد، چه کارهایی انجام می دهد؟
- شرایط کاری و مسئولیت‌های شغلی او چیست؟
- برای این شغل چه نوع پیشینه و تجربه‌ای لازم است ؟
- آینده این شغل چگونه است؟

توصیف سازمان‌های حرفه‌ای: در زمینه اطلاع‌رسانی دو سازمان حرفه‌ای عمده را معرفی کنند. برای هر سازمان باید سعی کنند به پرسش‌های زیر پاسخ دهند:

- مأموریت سازمان چیست؟
- چه فعالیت‌ها، نشریات و یا کنفرانس‌هایی را مورد حمایت مالی قرار می‌دهد؟
- شرایط عضویت سازمان چیست؟
- چه تعداد عضو دارد و چه افرادی اعضای این سازمان را تشکیل می‌دهند؟
- آیا بخش دانشجویی و تعرفه عضویت دانشجویی دارد؟
- چه مزایایی برای اعضا در نظر گرفته است؟

شناسایی نمایه‌نامه‌ها / چکیده‌نامه‌ها: دو نمایه‌نامه/ چکیده‌نامه (چاپی یا الکترونیکی) که مقالات علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را نمایه می‌کنند، شناسایی و برای هر یک موارد زیر را ذکر نمایند:

- عنوان نمایه نامه / چکیده نامه.
- ناشر یا سازمان پشتیبان.
- محل دستیابی.
- چه تعداد از مجلات یا نشریات زیر پوشش این نمایه‌نامه/ چکیده‌نامه هستند؟
- هر چند وقت روز آمد می‌شود؟
- عناوین پنج مجله / نشریه که مقالات آن‌ها توسط این نمایه‌نامه/ چکیده‌نامه پردازش می‌شوند.
- دلایل خود را در مورد علت انتخاب این نمایه‌نامه/ چکیده‌نامه و اهمیت آن را در جستجوی مدارک اطلاع‌رسانی در یک پاراگراف ذکر نمایند.

معرفی وب سایت: دو وب سایت که اطلاعات کتابشناختی مدارک اطلاع‌رسانی را ارائه می‌دهند معرفی کنند. در مورد هر وب سایت اطلاعات زیر لازم است:

- عنوان یا نام وب سایت و نشانی آن.
- پنج مورد استناد کتابشناختی که این وب سایت تهیه کرده است.
- شرحی در حد یک پاراگراف در مورد مفید بودن این وب سایت برای جستجوی متون اطلاع‌رسانی.

شناسایی منابع تخصصی: حداقل دو نشریه پژوهشی و دو نشریه تجاری که اطلاع‌رسانان آن‌ها را مطالعه می‌کنند معرفی نمایند پس از بررسی هر نشریه سعی کنند به پرسش‌های زیر پاسخ دهند:

- هدف‌های اعلام شده مجله / نشریه؟
- مخاطبان نخست این مجله / نشریه؟
- حق‌الاشتراک سالانه؟
- اسامی هیأت تحریریه یا ویراستاران؟
- مشارکت فردی آن‌ها در حوزه مجله / نشریه چگونه بازتاب پیدا می‌کند؟
- دیدگاه‌های علمی، نظری و روش‌شناسی مجله/ نشریه؟
- شرایط پذیرش مقالات؟
- چه نوع مقالاتی ممکن است در یک شماره خاص از این دو مجله/ نشریه تجاری پیدا شود؟

۲۰۱ـ سازماندهی اطلاعات

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اصلی (اجباری)

پیش نیاز: ــ

شرح درس

نظام‌های اطلاعاتی عملی و مؤثر نه تنها به فهم گسترده نظام‌های رسمی سازماندهی و بازنمود[1]، بلکه به اصل شناخت انسان متکی‌اند. این درس در اصول پایه و بنیادهای نظری طرح‌های سازماندهی و بازنمود سنتی تعمق خواهد کرد، و سپس به تحقیقات علوم اطلاعات، شناخت، نشانه شناختی[2] و کامپیوتر می‌پردازد. این مباحث در فهم این مطلب که مردم چگونه اطلاعات را کسب، ذخیره، بازیابی و استفاده می‌کنند، کمک خواهد کرد. به علاوه سهم این اصول و نظریه‌ها در کارایی و اثربخشی روش‌های گوناگون و جدید سازماندهی و بازنمود عصر اطلاعات محک‌زده می‌شود.

هدف‌های درس

درک مباحث زیر از هدف‌های این درس است:

---

1 - Representation
2 - Semiotics

- نقش سازماندهی در تلاش‌های انسانی
- اصول اولیه سازماندهی که در طی قرون توسعه یافته است
- مفاهیم اساسی سازماندهی که بر چگونگی بازیابی اطلاعات تاثیر می‌گذارد
- شیوه‌های مختلف سازماندهی در انواع محیط‌های اطلاعاتی
- مباحث اجرایی که بر سازماندهی اطلاعات تاثیر می‌گذارد
- نقش استانداردهای فنی در سازماندهی بسته‌های اطلاعاتی

در پایان درس دانشجو توانایی‌های زیر را به دست خواهد آورد:

- نظام‌های موجود سازماندهی اطلاعات را تفسیر و به طور موثر استفاده کند.
- بعضی از ابزارهای استاندارد سازماندهی اطلاعات را بکار برد.
- در رابطه با سازماندهی اطلاعات، واژگانی را که عموماً بکار می‌رود تعریف و از آن‌ها به درستی استفاده کند.
- شیوه‌های مناسب جهت سازماندهی اطلاعات در یک سازمان مشخص را پیشنهاد دهد

سرفصل‌ها

تعاریف، نمای کلی

داده‌ها، اطلاعات و دانش

بازنمود

سازمان شناخت: الگوهای ذهنی

گروه بندی

گروه بندی‌ها، رده بندی‌ها و بازنمودهای غلط

سازماندهی نظام‌مند

رده‌بندی: طرح‌های شمارشی[1]

طرح‌های چهریزه‌ای[2]

آشنایی با زبان‌های نمایه‌سازی

نمایه‌سازی پیش‌همارا، نمایه‌سازی پس‌همارا

نمایه‌ساز و اصطلاحنامه‌ها

ابزارهای نمایه‌سازی

بازنمود مواد غیرمتنی

سازماندهی مجموعه‌های دیجیتالی

معماری اطلاعات / مدیریت دانش

فراداده[3]

فرامتن

1-Enumerative schemes
2- Faceted schemes
3-Metadata

کتاب درسی

Taylor, Arlene G. 1999. *The Organization of Information.* Englewood, Co: Libraries, Unlimited.

منابع پیشنهادی

Rowley, Jehnifer. 1992. *Organizing Knowledge,* 2nd ed. Ashgate Publishing, ISBN 185 74 20047

Craven, Timoth. *Introductory Tutorial on Thesaurus Construction.*
http://instruct.uwo.ca/gplis/677/Thesaur/mainoo.htm
Dublin Core Metadata
http://dublincore.org/

Bonura, Larry S. 1994. Introducing the Index, Determining Audiences, Achieving Completeness and Criteria for a Good Index. In: *The Art of Indexing.* New York: Wiley.

Cremmins, Edward T. 1982. About Abstracting; information selection and relevance for abstracts and abstracts of the American National Standards for writing abstracts and reading rules for abstracting . In: *The Art of Abstracting* . Philadelphia: ISI Press. PP. 3-6, 14-18 , 117-120.
Johnson–Laird, Philip W. 1991. Mental Models. In: Posner, M. I. *Foundations of Cognitive Science,* MA: MIT Press pp. 469-499.

Laurence, Stephen & Eric Margolis. 1999. Concepts and Cognitive Science. In: Margolis, E & S. Laurence, eds. *Concepts: core readings.* Cambridge, MA: MIT Press. PP. 3-30.

چند منبع فارسی

تیلور، آرلین. ۱۳۸۱. *سازماندهی اطلاعات*، ترجمه محمد حسین دیانی. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.

مای‌چان، لویس. ۱۳۷۹. *فهرست‌نویسی و رده‌بندی*، ترجمه زهیر حیاتی و هاجر ستوده. تهران: نشر کتابدار.

راولی، جنیفر. ۱۳۷۴. *چکیده‌نویسی و نمایه‌سازی*، ترجمه جعفر مهراد. ویرایش دوم. تهران:سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.

فاگمن، پیتر. ۱۳۷۴. *تحلیل موضوعی و نمایه‌سازی*، ترجمه علی مزینانی. تهران: کتابخانه ملی.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

۱ـ تهیه نوشته‌ای روشنگرانه/ تحلیلی/ نقادانه در مورد یکی از مباحث درس (۴ تا ۸ پاراگراف) منتج از مطالعه منابع درسی، مطالب مطرح شده و بحث‌های کلاسی

۲ـ انجام پروژه فردی یا دو نفره در موارد زیر و معرفی مختصر آن در کلاس:

الف ـ گسترش یا تعمیق یکی از مباحث درس

ب ـ مقایسه شیوه‌های ارائه یا سازماندهی منابع اطلاعاتی (مثلاً مقایسه ۲ وب سایت با یکدیگر)

ج ـ تهیه مطلب آموزشی درباره یکی از مباحث درس

۲۰۲ـ بازیابی اطلاعات

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: اصلی (اجباری)

پیش نیاز: ـــــ

شرح درس

نظریه‌ها، روش‌های جستجو و بازیابی متن و اطلاعات کتابشناختی، تحلیل ارتباط و سودمندی، روش‌های آماری و زبانشناختی جهت طبقه‌بندی و نمایه‌سازی خودکار، رویکردهای بولی و احتمالی نمایه‌سازی، فرموله‌کردن پرسش ، رتبه‌بندی خروجی، روش‌های پالایش، معیارهای بازیابی اثربخش و روش‌شناسی بازیابی تجربی از مباحث این درس به شمار می‌روند.

هدف‌های درس

با گذراندن این درس دانشجو برای درک نظریه‌های زیربنایی و الگوریتم نظام‌های پیشرفته بازیابی اطلاعات آماده می‌شود و روش‌شناسی طراحی و ارزشیابی نظام‌ها را فرا می‌گیرد. در این درس دانشجو با انواع عمده نظام‌های بازیابی اطلاعات، تفاوت مبانی نظری که این نظام‌ها را متمایز می‌نماید، و روش‌ها و معیارهایی که می‌توان برای ارزشیابی آن‌ها بکاربرد،

آشنا می‌شود. تمرکز درس هم برجنبه‌های نظری طراحی و ارزشیابی بازیابی اطلاعات و هم بر جنبه‌های عملی آن (چگونه این نظریه‌ها را می‌توان در اجرای سیستم‌های واقعی بکاربرد) قرار دارد. این مباحث از طریق منابع مورد مطالعه، بحث و گفتگو، تجربه‌های کلاسی در استفاده از نظام‌های مختلف بازیابی اطلاعات و مشارکت در ارزشیابی الگوریتم‌های مختلف بازیابی در مجموعه‌های آزمودنی گوناگون مطرح می‌شود.

سرفصل‌ها

آشنائی با بازیابی اطلاعات

بازیابی اطلاعات چیست؟

پندار رابطه[1]

مسائل بازیابی اطلاعات

ویژگی‌های مجموعه‌های متنی

مدل‌های مفهومی نظام‌های بازیابی اطلاعات

نظام‌های بولی[2]

مدل بردار فضائی[3]

مدل‌های احتمال[4]

---

1 -Relevance
2 - Boolean systems
3 - Vector space model
4 - Probabilistic models

مدل‌های پردازش زبان طبیعی برای بازیابی اطلاعات

معیارهای تشابه مدارک

خواص اصطلاح و زبان در بازیابی اطلاعات

ساختار داده و فایل در بازیابی اطلاعات

نمایه سازی خودکار

رده‌بندی خودکار

روش‌های قابل یادگیری ماشینی در بازیابی اطلاعات

استراتژی جستجو

نمونه‌هایی از نظام‌های بازیابی اطلاعات

نظام‌های بولی: Dialog; MELVYL

نظام‌های بردار فضایی: WAIS; SMART

نظام‌های احتمال: INQUERY; Inktomi; Cheshire II

نظام‌های دورگه: LYCOS; NLP

نظام‌های چارچوب و دانش مبنا: TOPIC/Verity; FERRET; SCISOR; MUC

ارزشیابی

مفروضات در اجرای ارزشیابی بازیابی اطلاعات

معیارهای انجام بازیابی اطلاعات

روش‌شناسی ارزشیابی

کاربرد فناوری بازیابی اطلاعات

نظام‌های تجاری بازیابی اطلاعات

فهرست‌های کتابخانه

کتابخانه‌های دیجیتالی

زوال جاری و پالایش

وب جهان گستر / موتورهای جستجوی اینترنتی

کتاب درسی

Baeza-Yates, Ricardo & Bethier Riberio-Neto. 1999. *Modern Information Retrieval.* New York : Addison-Wesley- Longman.

منابع پیشنهادی

Jones, Karen Sparck & Peter Willett. 1997. *Readings in Information Retrieval.* San Francisco: Morgan Kaufmann. ISBN 1-55860-454-5.

Van Rijsbergen, C.J. 1975. *Information Retrieval.* London : Butter worths.

Witten, Ian H., Alistair Moffat, & Timothy C Bell. 1999 *Managing Gigabytes: compressing and indexing documents and images.* 2nd ed . San Francisco :Morgan Kaufmann.

Frakes, William B. & Ricardo Baeza–Yates. 1992. *Information Retrieval: data structures & algorithms.* Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall.

Salton, Gerard. 1988. *Automatic Text Processing: The transformation, analysis and retrieral by computer*. Reading, Mass: Adison –Wesely.

چند منبع فارسی

گیداش، الکساندر، هنری اف. کورت و آبراهام سیلبرشاتس. ۱۳۷۷. *مدیریت بانک‌های اطلاعاتی*، ترجمه ابراهیم معدنچیان. تهران: سروش.

پائو، میراند لی. ۱۳۷۹. *مفاهیم بازیابی اطلاعات*، ترجمه اسداله آزاد و رحمت‌اله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی.

کوشا، کیوان. ۱۳۸۱. ابزارهای کاووش اینترنت. تهران: نشر کتابدار.

لارج، اندرو، لوسی تد و ریچارد هارتلی. ۱۳۸۲.*جستجوی اطلاعات در عصر اطلاعات*، ترجمه زاهد بیگدلی. تهران: نشر کتابدار.

هارتلی،ریچارد جی. و دیگران ۱۳۸۱. *اصول و روش‌های جستجوی پیوسته*، ترجمه زاهد بیگدلی. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

معرفی منابع در کلاس: هر دانشجو یکی از مدارکی که فهرست آن‌ها در جلسه اول داده خواهد شد را انتخاب می‌کند و پس از مطالعه دقیق ، نتایج مهم آن را به کل کلاس ارائه می‌دهد. در این نتیجه‌گیری باید نکات زیر روشن شود: الف) این مدرک چه مسئله‌ای رابیان می‌کند؟ ب) چه ایده‌ای برای حل مسئله مد نظر دارد؟ ج) چه ارتباطی بین این مدرک و متونی که استناد کرده است وجود دارد؟ د) چه نتایجی در بردارد؟

انجام پروژه گروهی: دانشجویان در گروه‌های ۲ یا ۳ نفره، یک نظام بازیابی اطلاعاتی را با توجه به نکات زیر ایجاد و یا ارزشیابی می‌کنند:

ایجاد نظام: گروه متن حداقل ۸۰ مدرک را انتخاب می‌کند. این متن‌ها می‌توانند به کوتاهی چکیده باشند، سپس روشی ساده (مانند وجود اصطلاح) یا پیچیده (مانند بسامدی اصطلاح، موقعیت اصطلاح و یا فاصله بین اصطلاحات) برای بازیابی آن‌ها، و روشی برای انطباق پرسش‌های ساده (مانند مجموعه‌ای از اصطلاحات) تعیین می‌کند. ۱۰ مدرکی که ارتباط بیشتری با پرسش دارند را برمی‌گزینند. بهتر است گروه از یک یا ۲ همکلاسی دیگر برای امتحان نظام کمک بگیرد. پس از حصول اطمینان از این که به خطا نرفته است، توصیفی منطقی وروشن از آنچه انجام داده، و دستورالعمل‌های مربوط تهیه می‌کند و آن را به کلاس ارائه می‌دهد.

ارزشیابی نظام: گروه یک نظام ذخیره و بازیابی اطلاعات را جهت ارزشیابی برمی‌گزیند و آن را در رابطه با کارکردهایی که برای کاربر تأمین کرده‌است شرح می‌دهد، پس از آن در حد توان توضیح می‌دهد که نظام برای پشتیبانی از چنین کارکردهایی چگونه باید مدارک را در درون خود گزارش کند، و چگونه باید پرسش‌ها را با مدارک انطباق دهد تا این کارکردها را پشتیبانی کند. سپس شرحی منطقی و روشن از ارزیابی خود بر اساس مشاهدات و استفاده از نظام شامل معیارهای هدف‌های جزئی و همچنین معیارهای در نظر گرفته شده، می‌نویسد. گروه تحلیل خود را در جلسه‌ای به کلاس ارائه می‌دهد.

۲۰۳ـ منابع و خدمات اطلاعاتی

نوع واحد: اصلی (اجباری)

تعداد واحد: ۳

پیش نیاز:ـــــ

شرح درس

این درس نقش حرفه‌اطلاع رسانی را در میانجی‌گری بین اشخاص و منابع در محیط‌های اطلاعاتی که از جهت فناوری پیشرفته و دائم‌التغیراند، مورد مطالعه قرار می‌دهد. اطلاع‌رسان برای هدایت کاربران به منابع خاص باید چگونگی تولید منابع اطلاعاتی را بداند، روش‌های ارزشیابی محتوا و قابلیت استفاده منابع را بکار برد، ویژگی‌های متفاوت انواع منابع را برای آن که بتواند شرح دقیقی از محتوا و چگونگی استفاده ازآن‌ها ارائه دهد، یادبگیرد، برای مکان‌یابی موثر منابع، برفنون و اصول ایجاد استراتژی‌های جستجو اشراف داشته باشد، و روش‌های ایجاد، نگهداری و ارزشیابی مجموعه‌های منابع اطلاعاتی را بررسی کند. بر این اساس، درباره انواع مختلف خدمات تحقیق و بحث خواهد شد، و گوناگونی مشخصه‌ها، ارزش‌ها و هدف‌های دفاتر خدمات اطلاعاتی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

هدف‌های درس

در پایان درس دانشجو باید بتواند:

- منابع اطلاعاتی را شناسایی، مقایسه و ارزشیابی کند (شناسایی منابعی که به احتمال زیاد انواع خاصی از اطلاعات را شامل می‌شوند).
- فرایند مرجع، شامل روش‌های مصاحبه پیش از جستجو و استراتژی جستجو را معرفی و مورد بحث قرار دهد.
- در مورد مباحث جاری خدمات مرجع صحبت و بحث کند

سرفصل‌ها

مقدمه، تعاریف و مفاهیم

چرخه‌حیات اطلاعات

سواد اطلاعاتی

سازماندهی اطلاعات

انتخاب و ارزشیابی منابع اطلاعاتی و اطلاعات

راهنماهای منابع اطلاعاتی

فلسفه خدمات

تاریخچه و انواع خدمات اطلاعاتی

جستجوی اطلاعات / حل مسئله

مصاحبه پیش از جستجو

استراتژی جستجو

طبقه‌بندی منابع

کتابشناسی‌ها

کتابشناسی ملی

کاتالوگ‌ها و کتابشناسی‌های تجاری

آموزش کتابشناسی

انواع خدمات اطلاعاتی

خدمات نمایه و چکیده

سازماندهی و مدیریت خدمات اطلاعاتی

خدمات اطلاعاتی الکترونیکی

سیاست‌های خدمات اطلاعاتی

ارزشیابی خدمات اطلاعاتی

آموزش و پیشرفت کارکنان

خدمات اطلاعاتی برای جمعیت‌های خاص

منابع اطلاعاتی آماده: سالنماها، سالنامه‌ها، دستنامه‌ها، راهنماها

منابع جغرافیایی

واژه‌نامه‌ها

مدارک و آمار دولتی

منابع ادبی، پزشکی، تجاری و . . .

منابع حرفه‌ای

مباحث حرفه‌ای

انجمن‌های حرفه‌ای

آینده خدمات و اطلاعات

کتاب درسی

Mann, Thomas. 1998. *The Oxford Guide to Library Research.* New York: Oxford University Press.

Katz, Wiliam A. 1997. *Introduction To Reference Work.* Volume I & II. 7Th ed . New York: McGrow–Hill.

Bopp, Richard C. & Linda C. Smith 1995. *Reference and Information Services: an introduction.* 2nd ed . Englewood , Co: Libraries Unlimited.

منابع پیشنهادی

Atkinson, Ross. 1996. Library Functions, Scholarly Communication and the Foundation of Digital Library: laying claim to the control zone. *Library Quarterly* 66: 239-265.

Budd, John and Bart Harloe. 1997. Collection Development and Scholarly Communication in the 21st Century: from collection management to content management. In: *Collection Management for the 21st Century.* Westport, Conn. Greenwood Press. PP 3-25.

Daris, Trisha. 1997. The Evolution of Selection Activities for Electronic Resources : resource sharing in a changing environment. *Library Trends.* 45: 391- 403.

Metz, Paul. 2000. Principles of Selection for Electronic Resources. *Library Trends.* 48: 711-28.

Quinn, Brian. 2001. The Impact of Aggregator Packages on Collection Management. *Collection Management.* 25:53-74.

چند منبع فارسی

داورپناه، محمد رضا.د ۱۳۸۱. *جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی.* تهران: دبیزش.

هارتلی، ریچارد جی و دیگران. ۱۳۸۱. *اصول و روش‌های جستجوی پیوسته*، ترجمه زاهد بیگدلی. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.

گاردنر، ریچارد. ۱۳۷۶. *مجموعه‌سازی*، ترجمه اسداله آزاد. مشهد: آستان قدس رضوی.

محسنی، حمید. ۱۳۸۲. *مجموعه‌سازی و خدمات تحویل مدرک.* تهران: نشر کتابدار.

لامبرت، جیل. ۱۳۸۰. انتخاب منابع اطلاعاتی، ترجمه مهری صدیقی. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

گسترش مجموعه: این تکلیف تجربه ارزشیابی مجموعه‌ای از منابع و گردآوری مجموعه برای جامعه‌ای خاص را فراهم می‌آورد. دانشجو جامعه‌ای واقعی یا تخیلی از افرادی که با هم کار یا بازی یا زندگی می‌کنند انتخاب و موجز و کافی آن را تشریح می‌نماید. اگر این جامعه محلی است که دانشجو در آن کار می‌کند، این را در همان

پاراگراف اول توضیح می‌دهد. این جامعه ممکن است یک اداره، یک باشگاه‌ورزشی، یک دفتر حمل و نقل و مانند آن باشد. دانشجو در مورد نیازهای اطلاعاتی این کاربران می‌اندیشد و این که چه نوع منابع اطلاعاتی پاسخگوی بیشتر نیازهای اطلاعاتی آن‌هاست؟ ۱۰ منبع که فکر می‌کند برای این محیط خیلی اهمیت دارد انتخاب می‌کند. به دنبال آن فهرستی از ۱۰ منبعی که انتخاب کرده ذکر می‌کند. محتوا و کاربرد هر منبع را به اختصار بیان می‌نماید، و اهمیت آن را برای کاربران این جامعه متذکر می‌شود. اگر جامعه‌ای که انتخاب کرده واقعی است، این ۱۰ منبع نباید جزء منابع موجود آن باشد. تشریح منبع باید در جهت روشن‌کردن ضوابطی باشد که براساس آن انتخاب شده است. دانشجو می‌تواند از ابزارهای انتخاب برای کمک در تصمیم‌گیری استفاده کند.

جستجوی اطلاعات: تعیین چند پرسش از طرف استاد و جستجو در منابع (چاپی/الکترونیکی) توسط دانشجویان برای پاسخگویی به این پرسش‌ها. هر دانشجو باید فهرستی از پرسش‌هایی که قصد دارد پیش از انجام جستجو از کاربر بپرسد تهیه کند، فهرستی از منابعی که برای جستجو انتخاب کرده است و دلایل انتخاب آن‌ها را بنویسد، استراتژیی که در مورد هر منبع به کاربرده است را شرح دهد، و پاسخ تهیه شده برای کاربر را (براساس آنچه در منابع یافته است) ارائه دهد.

ارزشیابی منابع: دانشجو منابع نقد و بررسی مانند نشریات Choice، Booklist، RUSQ، Internet Public Library را تورق کند، و ببینید بررسی‌ها چگونه ارائه شده‌اند. در مورد یک کتاب مرجع جدید (چاپی یا الکترونیکی) برای نشریات Choice، Booklistیا RUSQ بررسی بنویسند. این مرجع نباید قبلاً در منابع مذکور بررسی شده باشد. برای انتخاب مرجع جدیدالانتشار می‌تواند از کتابفروش یا کتابدار مرجع کمک بگیرد.

دانشجو رده‌ای را در Internet Pub.Lib قسمت General Collection Reference انتخاب نماید و سه منبع جدید مناسب این رده شناسایی کند. سپس

برای هر منبع شرحی بر طبق معیارهای این نشریه بنویسد. در خاتمه دلایل و معیارهای انتخاب خود را شرح دهد.

گزارش بازتاب[1]: دانشجو از منابع این رشته مقاله‌ای در مورد مسائل یا مباحث خدمات اطلاعاتی انتخاب کند، وپس از مطالعه دقیق مقاله، خلاصه‌ای از مقاله و بازتاب‌های خود بنویسد. نظریه‌ها، انتقادها، ارزیابی‌ها، پرسش‌ها، و دیدگاه‌های خود را بیان کند. هدف از تهیه گزارش بازتاب توسعه مهارت‌های توصیف، تحلیل و ارزیابی مسائل و مباحث مربوط به تدارک منابع و خدمات اطلاعاتی است.

تهیه ره‌یاب[2]: ره‌یاب، راهنمایی است که کاربر را به منابع اطلاعاتی مختلف در موضوع خاصی هدایت می‌کند و آشنایی با مفاهیم عمده و راهبردهای گردآوری اطلاعات را برای کسانی که به دنبال اطلاعات هستند، تأمین می‌نماید. دانشجو بنا به انتخاب خود برای یک کتابخانه خاص ره‌یاب تهیه کند. هر ره‌یاب باید حاوی قسمت‌های زیر باشد:

۱. یادداشت دامنه: درج یادداشت مختصری که به روشنی و اختصار موضوع انتخابی را تعریف کند و محدودیت‌های دامنه آن را بیان نماید.

۲. معرفی :ارجاع به یکی دو معرفی یا طرح کلی از موضوع. این معرفی ممکن است متنی عمومی، مقاله‌ای از یک دائره‌المعارف تحصصی، فصلی از یک کتاب، یا مقاله‌ای از یک مجله باشد.

۳. سرعنوان‌های موضوعی: فهرستی از سر عنوان‌های موضوعی که از آن‌ها برای جای‌یابی اطلاعات در فهرست کتابخانه استفاده می‌شود، ارائه گردد، و در آن مشخص شود که کدام سر عنوان‌ها بیشتر به موضوع مربوط می‌شوند.

۴. تورق: شماره‌های دستیابی برای کاربر فهرست شود.

۵. متون اساسی: به ۲ تا ۳ کتاب برجسته یا به دقت انتخاب شده در زمینه این موضوع ارجاع داده شود.

1- Reaction Paper
2- Pathfinder

۶. خدمات نمایه و چکیده: براساس سر عنوان‌های موضوعی، ۲ تا ۳ دفتر خدمات نمایه و چکیده که مقالات پیایندها و دیگر مواد در این زمینه را ذخیره می‌کنند، معرفی شود.
۷. منابع اینترنتی: ۲ تا ۳ وب سایت که اطلاعات در زمینه این موضوع تهیه می‌کنند معرفی شود. نشانی وب سایت‌ها باید به دقت نوشته شود.
۸. منابع اطلاعاتی بیشتر: نام و نشانی یک یا دو سازمان مانند انجمن‌های تخصصی، موزه‌ها، سازمان‌های‌دولتی و غیره که می‌توانند اطلاعات بیشتری در این زمینه تامین کنند، ذکر شود.

۲۰۴ـ مدیریت نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: اصلی (اجباری)

پیش نیاز: ۲۰۱، ۲۰۲

شرح درس

این درس آشنایی عمومی با مدیریت و همچنین علم مدیریت ، با تاکید بر مباحث پیچیده مدیریت اطلاعات را فراهم می‌آورد، و برای کسانی که با تحلیل، طراحی، و تحویل خدمات و نظام‌های اطلاعاتی سروکار دارند مفید است.

تأکید اصلی درس هم بر مسائل داخلی و بیرونی و هم بر روش‌های عملی مدیریت است. مسائل داخلی شامل رفتار سازمانی، نظریه سازمانی، کارکنان، بودجه بندی و برنامه‌ریزی است. مسائل بیرونی شامل محیط‌های سازمانی، سیاست‌ها، بازاریابی و برنامه‌ریزی استراتژیک می‌باشد. تأکید دوم درس بر ابزارهای علم مدیریت مانند بهینه سازی، نظریه بازی و نظریه صف قرار دارد.

هدف‌های درس

در پایان درس دانشجویان آگاهی و توانایی‌های زیر را بدست خواهند آورد:

- آشنایی با رویکردهای مختلف مدیریت و روش‌ها و ابزارهای مدیریتی که در انواع کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی کاربرد دارد.
- گسترش توانایی درک مبانی ساختار سازمانی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی
- آشنایی با کارکردهای اساسی مدیریت مانند برنامه‌ریزی، مدیریت بودجه، منابع انسانی و فضاهای کالبدی
- درک نقش مدیر در بافت سازمانی
- فراهم‌آوردن امکان تمرین در زمینه تحلیل مسائل و مباحث مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی و ارائه راه حل‌هایی برای آن‌ها
- مطالعه اثر فناوری اطلاعات بر مدیریت کتابخانه‌ها و سازمان‌های خدمات اطلاعاتی
- افزایش آگاهی از مسائل سیاست اطلاعاتی و تأثیر آن‌ها بر کتابخانه‌ها و سازمان‌های اطلاعاتی

سرفصل‌ها

آشنایی با درس: معرفی مفاهیم و رویکردهای مدیریت

تاریخچه مختصر مدیریت

وظایف مدیریت: برنامه‌ریزی، سازماندهی، بکارگماری نیروی انسانی، هدایت و کنترل

ساختار سازمانی

قدرت، اختیار ومسئولیت

مدیریت منابع انسانی

انگیزش و ارتباطات سازمانی

رهبری

فرهنگ سازمانی

بازاریابی

مدیریت مالی

نوآوری و تحول

رویکرد سیستمی به سازمان و مدیریت

مدیریت دانش و اطلاعات در سازمانها

سیاست اطلاعاتی

کتاب درسی

Dessler, Gary. 2000. *Management.* 2nd ed. Prentice Hall. ISBN. 0-13-017780-6

Evans, G. Edward., et al. 2000. *Management Basics for Information Professionals* New York: Neal – Schumann.

منابع پیشنهادی

Drucker, P. R. 1991. The New Society of Organizations. *Harvard Business Review.* (Sep.-Oct): 95-102.

Marquardt, S. 1996. Managing Technological Change by Changing Performance; appraisal To performance evaluation. *Journal of Library Administration,* 22(2/3): 101-110.

Mintzberg, H. 1996. Musing on Management. *Harvard Business Review.* (July / Aug): 61-67.

Morgan, G. 1986. Mechanization Tasks Command: organization machines. In: *Images of Organizations*. Chapter 2. Newbury, Pa: Sage.

Morgan, G. 1986. The Ugly Face: organizations as instruments domination. In: *Images of Organizations*, Chapter 5. Newbury, Pa: Sage.

Quinn, J. B., P. Anderson & S. Finklestein. 1996. Managing Professional Intellect: making the most of the best. *Harvard Business Review.* (Mar/Apr): 71-80.

چند منبع فارسی

الکین، جودیت و درک لا. ۱۳۸۱. *مدیریت اطلاعات*، ترجمه زهرا حداد و ملیحه خوش‌تراش سندی. تهران: نشر سرا.

ویسمان، هرمن. ۱۳۸۰. *سیستم‌ها، خدمات و مراکز اطلاع‌رسانی*، ترجمه جعفر مهراد. چاپ دوم. شیراز: نوید.

آترتون، پاولین. ۱۳۷۳. *مبانی، نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، [ترجمه گروهی از مترجمان]. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

گلاچر، کاترین. ۱۳۸۰. *مدیریت تغییر در کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ترجمه لیلا مرتضایی. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
هاربور، رابین تی. ۱۳۸۰. *مدیریت خودکارسازی کتابخانه‌ها*، ترجمه مریم نظری. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

کورال، شیلا. ۱۳۸۰. *برنامه‌ریزی استراتژیک برای خدمات کتابخانه‌ای و اطلاعاتی*، ترجمه مجید امیدوار. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

نقد و بررسی: خلاصه‌کردن، تحلیل و نقد یک کتاب مطرح در زمینه مدیریت

مطالعه موردی: انجام مطالعه موردی در باره مدیریت نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی و ارائه به کلاس

راه‌حل‌یابی: بررسی یکی از موارد زیر و تهیه گزارش به منظور ارائه به کلاس

۱ ـ راه حلی اصلاحی برای یک نیاز شناخته شده

۲ـ راه حلی جدید برای یک نیاز شناخته شده

۳ـ راه حلی جدید برای یک نیاز پیش‌بینی شده

۴ ـ بسط راه حلی برای یک نیاز احتمالی

انجام پروژه: تحقیق در یکی از مباحث جاری مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی. دانشجو در مقام مدیر نوع خاصی از سازمان اطلاعاتی یا عملکردهای اطلاعاتی سازمان‌ها، موضوعی واقعی انتخاب می‌کند و آن را مورد رسیدگی و تحقیق قرار می‌دهد. سپس گزارش تحلیلی از موضوع انتخابی تهیه می‌نماید و در یکی از جلسات مطالب را به کلاس ارائه می‌دهد، منابع را انتخاب و بحث‌ها را هدایت می‌کند، و بین این مبحث و سایر مباحث مدیریت ارتباط برقرار می‌کند.

موارد زیر باید به اختصار در گزارش گنجانده شود:

- شرحی درباره سازمان/ نظام و افراد داده شود
- مسئله و اهمیت آن مشخص گردد.

- تأملات، رویکردها، و مباحث مهم بررسی و خلاصه شوند
- به این امر توجه شود که چه چیز برای چه موقع مناسب است
- متون مدیریت و منابع مرتبط مورد استفاده قرارگیرند
- موضوع برای مدیران خلاصه شود
- این مبحث به سایر مباحث مهم ربط داده شود
- پیشنهادات لازم ارائه شود.

۳۰۱ـ نمایه‌سازی و چکیده نویسی

تعداد واحد:۲

نوع واحد: انتخابی

پیش‌نیاز: ۲۰۱

شرح درس

در این درس اصول نظری و عملی ارزیابی مدارک، تولید توصیفگرهای مناسب، نوشتن نثری موجز، واضح و روشن، روش‌های مختلف نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی مناسب تک نگاشت‌ها، مقالات مجلات، پایگاه‌های اطلاعاتی، وب سایت، و همچنین روش‌های مناسب فرمت‌های غیرمتنی مانند اشکال، تصاویر و اصوات بررسی می‌شود، و بر نقش نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی در متن نظام‌های ذخیره و بازیابی و طراحی آن‌ها تاکید می‌شود. هم چنین روش‌ها و توان بالقوه نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی دستی و خودکار مورد بررسی قرار می‌گیرد.

هدف‌های درس

هدف‌های درس عبارتند از:

- نشان دادن نقش نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی در دستیابی موضوعی

- برقراری ارتباط بین نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی با مفاهیم طراحی نظام‌های اطلاعاتی
- بررسی دامنه روش‌های مناسب نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی موجود
- فراهم آوردن تجربه عملی در نمایه‌سازی وچکیده‌نویسی
- بررسی نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی در متن نظام‌های خودکار و استفاده از نرم‌افزارهای موجود در هر مورد

سرفصل‌ها

آشنایی بانمایه‌سازی و چکیده‌نویسی: تعاریف و هدف‌ها، سابقه، نمای کلی اصول نظری و عملی نمایه‌سازی، تحلیل موضوعی، نظام‌های پیش‌همارا و پس‌همارا، زبان‌های نمایه‌سازی (طبیعی و کنترل شده)

نمایه‌سازی پیش‌همارا: نظریه، ساختار نمایه‌ها

نمایه‌سازی پس‌همارا: استانداردها، سلسله مراتب‌ها و چهریزه‌ها، نمایش‌ها، نرم‌افزارها، طراحی و ساخت اصطلاحنامه، معیارها، نگهداری و ارزشیابی اصطلاحنامه

سایر روش‌های نمایه‌سازی: نمایه‌سازی خودکار، نمایه‌های گردان، نمایه‌سازی استنادی، نمایه‌سازی رشته‌ای[1]

نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی خودکار: تاریخچه، وضعیت فعلی، توان بالقوه

---

[1]- String indexing

نمایه‌سازی آخر کتاب: نظریه، روش‌شناسی، فنون و قراردادها، ملاحظات حرفه‌ای، نرم‌افزار Cindex

پایگاه‌های اطلاعاتی نمایه‌سازی:خدمات تجاری، سازمان، قواعد خط‌مشی‌ها، شیوه‌ها، محصولات شخصی و خانگی

نمایه‌سازی وب سایت‌ها

کیفیت و ارزشیابی نمایه و چکیده: شاخص‌های کیفیت ؛ ثبات نمایه‌سازی، ارزشیابی پایگاههای اطلاعاتی نمایه و چکیده

نمایه‌سازی چندرسانه‌ای‌ها

تحقیقات اخیر در زمینه نمایه‌سازی

کتاب درسی

Lancaster, F. W. 1998. *Indexing and Abstracting in Theory and Practice.* 2nd ed. Chicago , Il : University of Illinois.

منابع پیشنهادی

Index, Indexer, Indexing. In: Kent, Allen & Harold Lancour eds. *Encyclopedia of Library and Information Science*. New York: Marcel Dekker, 1974-

Abstracts and Abstracting. In: Kent, Allen & Harold *Lancour eds. Encyclopedia of Library and Information Science.* New York: Marcel Dekker, 1974-

Guidelines for Abstracts, ANSI /NISO Z 39.14-1997
http://www.techstreet.com /list_niso_stds.tmpl.

Chandler, H. E. & V. de Roper. 1991. Citation Indexing: uses & limitations. *The Indexer*. 17:243-249.

Fidel, kaya. ed. 1994. *Challenge in Indexing Electronic Text and Images.* (ASIS Monogroph Series). NATI Information Standards. ISBN 0938734768

Fetters, L. K. 1995. *A Cuide to Indexing Software.* 5Th ed . Austin, TX: American Society of Indexers.

Mulvany, W. C. 1994. *Indexing Books*. Chicago: The University of Chicago Press.

Bakewell, K. C. B. Indexing Methods Used by Some Abstracting & Indexing Services. *The Indexer.* 10: 3-8.

Basili, C. 1995. Subject Searching for Information: what does it mean in todays Internet environment? *The Electronic Library* . 13: 459- 466.

McMurdo, C. 1995. How The Internet was Indexed. *Journal of Information Science.* 21: 479-489.

Nicholson, S. 1997. *Indexing and Abstracting on the World Wide Web: an examination of six web databases.* http://www.askscott.com/iapaper.html

Lancaster, F. W. 1986. *Vocabulary Control for Information Retrieval*. Arlington, VA: Information Resources Press.

چند منبع فارسی

فاگمن، پیتر. ۱۳۷۴. *تحلیل موضوعی و نمایه‌سازی*، ترجمه علی مزینانی. تهران: کتابخانه ملی.

راولی، جنیفر. ۱۳۷۴. *نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی*، ترجمه جعفر مهراد. ویرایش دوم. تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.

محمدی‌فر. ۱۳۸۱. *مبانی نمایه‌سازی*. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ وانتشارات.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

تهیه انواع چکیده.

تهیه نمایه (سه نوع).

تهیه نمایه آخر کتاب

تمرین‌های اصطلاحنامه

انجام پروژه، در زمینه‌ای که تعیین می‌شود و ارائه به کلاس

۳۰۲ ـ رفتار اطلاع‌یابی کاربران

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: انتخابی

پیش‌نیاز: ۱۰۱

شرح درس

این درس نگاهی دارد به رفتار اطلاع‌یابی افراد، یعنی این که گروه‌های مختلف به چه اطلاعاتی نیاز دارند، برای دسترسی و دریافت اطلاعات موردنظر خود از چه پیش‌فرض‌ها، روش‌ها و ابزارها و مکانیزم‌هایی استفاده می‌کنند و چگونه اطلاعات را در بافت‌های مختلف جستجو، کسب و استفاده می‌کنند. در همین راستا به معرفی چارچوب‌های نظری و روش‌شناسی‌های تحقیق که موجب تحکیم زیربنای روش مطالعه محققان در رفتار اطلاع‌یابی است، می‌پردازد. این درس به ویژه بر این مطلب که چگونه یافته‌های مطالعات رفتار اطلاع‌یابی را می‌توان در آگاهی و اصلاح طراحی نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی بکار برد، متمرکز است، و چارچوب‌های نظری و عملی را برای متخصصانی که می‌خواهند به طراحی و ارزشیابی نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی مبتنی بر رویکرد کاربرمدار بپردازند، فراهم می‌آورد.

هدف‌های درس

- دراین درس دانشجویان تعدادی از نمونه‌های بارز و چارچوب‌های مطالعه رفتار اطلاع‌یابی را بررسی انتقادی خواهند کرد
- با بعضی از مفاهیم بنیادی که محققان اطلاعات در مطالعه رابطه‌های بین کاربر و اطلاعات به‌کار می‌برند، آشنا خواهند شد
- عواملی که بر کار جستجوی اطلاعات تاثیر می‌گذارد و یا ممکن است تأثیر بگذارد و در فهم اطلاعات، محصولات، خدمات و نظام‌های اطلاعاتی استفاده می‌شود را خواهند شناخت
- با روش‌های تحقیق که می‌تواند در مطالعه رفتار اطلاع‌یابی بکار رود آشنا خواهند شد
- با الگوهای رفتار اطلاع‌یابی گروه‌های خاص آشنا می‌شوند
- این فرصت را خواهند داشت تا دریابند که چگونه یافته‌های مطالعات رفتار اطلاع‌یابی می‌تواند در طراحی نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی مؤثر باشد
- با تعدادی از متخصصان اطلاعات که دیدگاه‌های این رشته علمی را در مطالعه رفتار اطلاع‌یابی شکل داده‌اند، آشنا خواهند شد
- به ارزیابی انتقادی فرصیه‌هایی که زیر بنای الگوهای تجویزی خدمات اطلاعاتی را تشکیل داده‌اند، می پردازند

- و یاد خواهند گرفت که چگونه متخصصان دست‌اندرکار می‌توانند نظریه‌های معاصر را زمانی که نیازهای اطلاعاتی مشتریان را برآورده می‌کنند، به کار برند.

سرفصل‌ها

رویکرد سیستمی

مفاهیم رفتار اطلاع‌یابی

مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی

روش‌های تحقیق در رفتار اطلاع‌یابی

مشاهده و مصاحبه

آشنایی با دیدگاه کار برمدار

تحلیل گروه‌های کاربر

رفتار اطلاع‌یابی محققان و دانشجویان

رفتار اطلاع‌یابی در علوم و فنون

رفتار اطلاع‌یابی در سایر زمینه‌ها

رفتار اطلاع‌یابی در زندگی روزمره

پیآمدها در عمل

منابع درسی

Belkin, N. 1980. Anomalous States of Knowledge as a Basis for Information Retrieval. *Canadian Journal of Information Science*. 5:133-143.

Chatman, E. A. 2001. Framing Social Life in Theory and Research. In: Hoglund, L. ed. *The New Review of Information Behaviour Research: studies of information seeking in context*. London: Graham Taylor.

Churchman, C. W. 1979. *The Systems Approach*. NY. Dell. Ch.3

Dervin, B. 1992. From the Mind's Eye of the User: the sense-making qualitative-quantitative methodology. In: Glazier, J. D. & R. R. Powell, eds. *Qualitative Research in Information Management*. Englewood, CO: Libraries Unlimited. pp.61-84.

Ellis, D. 1989. A Behavioural Approach to Information Retrieval Design. *Journal of Documentation*, 45(3): 171-212.

Faibisoff, S. G. & D. P. Ely. 1976. Information and Information Needs. *Information Reports and Bibliographies*, 5:2-16.

Harris, R. M. & P. Dewdney, 1994. *Barriers to Information: how formal help systems fail battered women* . Westport, CT: Greenwood Press. Ch. 2

Kuhlthau, C. 1991. Inside the Search Process: information seeking form the users perspective. *Journal of the American Society for Information Science*. 42(5): 361-71.

Kuhlthau, C. C. 1993. Seeking Meaning: a process approach to library and information services. Ablex. Ch 2,3,7 & 8.

Leckie ,G. J. & K. E. Pettigrew. 1997. A General Model of the Information Seeking Professionals: role theory through the back door. In: P. Vakkari, et al., eds. *Information Seeking in Context*: proceedings of International Conference on Research in Information Needs, Seeking and Use in Different Contexts, Aug 14-16,1996. Tampere, Finland. London: Graham Taylor. pp.99-110.

McKechnie, L., K. Pettigrew & S. Joyce. 2001. The Origins and Contextual Use of Theory in Human Information Behavior Research. In: Hoglund, L. ed. *The New Review of Information Behaviour Research*: *studies of information seeking in context*. London: Graham Taylor.

Pettigrew, K. E. 2000. Lay Information Provision in Community Settings: how community health nurses disseminate human services information to the elderly. *Library Quarterly*, 70(1): 47-85.

Taylor, R.S. 1968. Question Negotiation and Information Seeking in Libraries. *College and Research Libraries*, 29: 178 – 194.

Westbrook, L. 1993 User Needs: a synthesis and analysis for the practitioner. *Reference Quarterly*, 32(4): 541-49.

Wilson, T. D. 1999. Models in Information Behaviour Research. *Journal of Documentation*, 55(3): 249-270.

Wilson, T. D. 1981. On User Studies and Information Needs. *Journal of Documentation*, 37, 3-15.

منابع پیشنهادی

چند منبع فارسی

ویکری، برایان کمبل. ۱۳۸۰. علم اطلاع‌رسانی در نظر و عمل، ترجمه عبدالحسین فرج‌پهلو. مشهد: دانشگاه فردوسی.

پائو، میراندا لی. ۱۳۷۹: مفاهیم بازیابی اطلاعات، ترجمه اسداله آزاد و رحمت‌اله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی.

بابایی، محمود. ۱۳۸۲. *نیاز سنجی اطلاعات*. ویرایش دوم. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

طرح مطالب در کلاس: مطالعه هفتگی منابع تعیین شده و یادداشت نکات مهم و طرح مطالب مبهم و شبه‌انگیز در کلاس. استخراج ۲ یا ۳ پرسش از منابع مورد مطالعه

تحلیل مقالات: نوشتن ۲ یا ۳ صفحه تحلیل بر ۲ مقاله به همراه فهرست منابع و استنادها

ضبط نیازهای اطلاعاتی شخص: دانشجویان یکی از نیازهای اطلاعاتی اخیر خود و چگونگی رفع آن را به خاطر آورند. موارد زیر را توضیح دهند:

این نیاز اطلاعاتی چه بود؟

چه عاملی موجب آن شد؟

چگونه به دنبال اطلاعات مورد نیاز گشتند؟

کجا دنبال آن گشتند؟

در هر محل چه یافتند؟

چه عاملی بر جستجوی آن‌ها تأثیر گذاشت؟

- چه اطلاعاتی بدست آوردند؟
- چه احساسی در مورد آن داشتند (به آن‌ها کمک کرد یا نه)؟
- آیا برنامه‌ای برای رفع نیاز اطلاعاتی بعدی‌شان دارند؟

سپس با توجه به آن‌چه در کلاس در مورد رفتار اطلاع‌یابی- مانند نیاز اطلاعاتی و انواع آن، مفاهیم تفصیلی جستجوی اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات و استفاده از آن- آموخته‌اند، درباره مطالبی که شرح داده‌اند، بیاندیشند و آموخته‌های‌شان را بر آن‌ها منعکس کنند. سپس توضیح دهند چگونه و در چه مواردی از اطلاعات به دست آمده استفاده کردند.

مقایسه الگوها: متخصصان اطلاع‌رسانی از نظریه‌ها یا الگوهای رفتار اطلاع‌یابی برای پرداختن به مطالعات پژوهشی، طراحی نظام‌های اطلاعاتی و استقرار کارجرفه‌ای استفاده می‌کنند. دانشجویان ۲ الگو یا نظریه رفتار اطلاع‌یابی را با هم مقایسه کنند. نقد مقایسه‌ای آن‌ها باید نشان دهد که تا چه حد مفاهیم اصلی، فرضیه‌ها، زمینه‌ها و پیامدهای عملی چارچوبی که برای این مقایسه انتخاب کرده‌اند را فهمیده‌اند. این مقایسه در عین حال باید توانایی آن‌ها را در تحلیل، ترکیب، ارزیابی و تامل نقادانه ایده‌ها بیان کند.

ارائه کلاسی پروژه گروهی (گروه‌های ۲ یا ۳ نفره): طرح کلی پروژه، شرح موضوع انتخابی، فهرست منابع و اسامی افراد گروه در مدت ۵ دقیقه در جلسه تعیین شده به کلاس ارائه شود. دراین ارائه باید مشخص شود:

- به کدام نویسنده بیش از همه استناد شده است؟
- در کدام مجله، گزارش یا کنفرانس بیش از سایر منابع در باره این موضوع مطلب پیدا شده است؟
- موضوع‌های فرعی مورد علاقه گروه کدام‌اند؟
- افراد گروه با مطالعه منابع چه مطالبی در این زمینه یادگرفته‌اند؟

گروه می‌تواند در ارائه کلاسی از وسایل تصویری مختلف برای نشان دادن استنادها، خلاصه طرح کلی و ارقام یا نمودارها استفاده کند.اطلاعات کلیه منابع مورد استفاده و منابع مورد مشورت باید ذکر شود.

مقایسه رفتار اطلاع‌یابی: در دو هفته آخر ترم که دانشجویان اطلاعات بیشتری در باره رفتار اطلاع‌یابی گروه‌های مختلف مردم مانند محققان، علما، دانشجویان ، مهندسان، پرستاران و ...کسب می‌کنند، می‌توانند دو گروه را مشخص نمایند و رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها را با هم مقایسه کنند.

- مطالعه هر گروه بر چه نکاتی تاکید دارد؟
- نمونه‌های بارز الگوهای رفتاری مشترک این دو گروه کدام‌اند؟
- الگوهای رفتاری متفاوت این دو گروه کدام‌اند؟
- چه توضیحاتی برای وجوه اشتراک و افتراق آن‌ها دارند.

دانشجویان می‌توانند موارد فوق را در مورد رفتار اطلاع‌یابی افراد یک گروه (به جای ۲ گروه) در زندگی روزمره و در محیط‌های کاری‌شان بررسی کنند.

۳۰۳ـ ارزشیابی خدمات و نظام‌های اطلاعاتی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: انتخابی

پیش‌نیاز: ۱۰۱، ۲۰۴

شرح درس

مفهوم و هدف ارزیابی، روش‌های ارزیابی عملکرد و ارزش‌ها، با تاکید بر ارزشیابی هر نظام یا خدمت دربافت خود، ضوابط، معیارها و ابزارهای سنجش، روش‌های ارزشیابی خدمات گوناگون کتابخانه‌ها و نظام‌های اطلاعاتی و زمینه‌های ارزیابی (ارزیابی کارکردهای مختلف کتابخانه‌ها) مباحث این درس را تشکیل می‌دهند.

هدف درس

در این درس دانشجویان روش‌های مختلف ارزشیابی را که در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی برای ارزیابی عملکرد سازمانی نظام و خدمات استفاده می‌شود، بررسی می‌کنند. بر مباحث ارزش و اعتبار بیرونی نیز تاکید می‌شود. تمرکز سراسر درس بر تاثیر نظام و خدمات برکاربر نهایی است.

مباحث سنجش تا آنجا که به هدف ارزشیابی مربوط می‌شود مطالعه خواهد شد، و دانشجویان یک برنامه ارزشیابی را برای کاربران مورد نظر شبیه‌سازی، و نتایج به دست آمده را با استفاده از روش‌های تحقیق کمی و کیفی تحلیل خواهند نمود. هم چنین، بر روش‌های مؤثر جهت ترسیم نتایج داده‌ها تاکید، و از بسته‌های نرم‌افزاری کامپیوتری برای نشان دادن تحلیل داده‌ها و نمایش گرافیکی استفاده خواهد شد. جلسات آزمایشگاه کامپیوتری به عنوان عنصر ضروری این درس برگزار می‌شود. در باره سایر روش‌های ارزشیابی خدمات و نظام‌ها نیز همراه با تحلیل محاسن و معایب هر رویکرد تحقیق خواهد شد.

سرفصل‌ها

معرفی درس

هدف‌ها، مفاهیم ، زمینه‌های ارزیابی، خدمات و نظام‌ها

عملکرد سازمانی به عنوان معیار جوابگویی[1]

جوابگویی و نقش آن در برنامه‌ریزی

ارزشیابی به عنوان روش‌شناسی

مباحث روش‌شناسی در مطالعات ارزشیابی عملکرد

نمونه‌گیری

طراحی؛ مطالعات تجربی، مطالعه پیمایشی، طراحی‌های نظام‌ها

1 -Accountability

مباحث ارزش

مباحث اعتبار بیرونی

خروجی‌ها، ورودی‌ها، اثرات و غیره

ارزشیابی نظام بازیابی اطلاعات

معیارهای کمی مورد استفاده در ارزشیابی

معیارهای آمار توصیفی

نمایش‌های گرافیکی

آمار استنباطی

مباحث نظام بازیابی اطلاعات

روش‌های کیفی مورد استفاده در ارزشیابی

مطالعه موردی

مطالعه مشاهدات

سایر طرح‌ها و روش‌شناسی‌ها

ایجاد الگوهای تازه با فرضیات تازه

آشنایی با برخی مطالعات و پژوهشهای این حوزه

ارزیابی کاربردهای اینترنت در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی (کاربرد توسط کتابداران و کاربران)

شبیه‌سازی یک برنامه ارزشیابی برای کاربران مورد نظر

کتاب درسی

Baker, Sharon L & F. Wilfrid Lancaster. 1991. *Measurement and_Evaluation of Library Services.* 2nd ed. Arlington,Va: Information Resources Press.

Lancaster, F. Wilfrid. 1993. *If You Want to Evaluate your Library...* 2nd ed. Champaign: University of Illinois, Graduate School of Library and Information Science.

Rubin, Jeffrey. 1994. *Handbook of Usability Testing.* John Wiley & Sons.

Nielsen, Jakob. 1993. Usability Engineering. Morgan Koffman.

منابع پیشنهادی

Van House, et al. 1996. *Measuring Academic Library Performance.* American Library Association.

Bawden, D. 1991. *User Oriented Evaluation of Information Services.* Gower.

Katz, Bill & Ruth A. Fraley. 1984. *Evaluation of Reference Services.* Haworth Press.

American Library Association. 1995. *The Reference Assessment Manual.* Ann Arbor, Mich: Pievian Press.

Tague–Sutcliffe, J. 1995. *Measuring Information: information service prospective.* Academic Press.

Feeney, Mary & Maureen Grieves. 1994 *Value and Impact of Information* . Bowker Saur.

McClure, Charles. 1984. Output Measures: unobtrusive testing and accessing the quality of reference services. In : Katz, Bill and Ruth Fraley, eds. *Evaluation of Reference Services.* Haworth Press.

Kuhtthau, C. C. 1993. *Seeking Meaning: a process approach to library and information services.* Ablex Pub.

Harnon, Peter & Charles McClure. 1990. *Evaluation and Library Decision Making.* Ablex Pub.

چند منبع فارسی

پل، رزویتا و پیتر بوی‌خورست. ۱۳۷۸. *رهنمودهای بین‌المللی برای سنجش عملکرد کتابخانه‌های دانشگاهی*، ترجمه عبداله نجفی. تهران: سمت.

ابوت، کریستین. ۱۳۷۷. *سنجش عملکرد در خدمات کتابخانه‌ای*، ترجمه علیرضا بهمن‌آبادی. تهران: مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد کشاورزی.

کرافورد،جان. ۱۳۸۰. *ارزشیابی خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ترجمه مهوش معترف. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

پائو، میراندا لی. ۱۳۷۹. *مفاهیم بازیابی اطلاعات*، ترجمه اسداله آزاد و رحمت‌اله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

تحویل اطلاعات: دانشجویان در یک محیط اطلاعاتی، به انتخاب خودشان، عملکرد میانجی اطلاعات[1] در تامین نیازهای اطلاعاتی کاربر/ خدمت‌گیر[2]، چگونگی پاسخگویی به درخواست اطلاعاتی، جریان مصاحبه مرجع و اثربخشی پاسخ را ارزیابی کنند. به

1 -Information Intermediary
2 - Client

محیط به طور کلی توجه شود. این محیط را تا چه حد پذیرا می‌بینند؟ با مشتریان[1] چگونه رفتار می‌شود؟ دو تا سه تماس خدمت‌گیر با خدمت‌دهنده[2] مشاهده و ثبت شود. به خصوص توجه شود چگونه تهیه‌کنندگان اطلاعات جنبه‌های مختلف مصاحبه مرجع و تفکیک‌پذیری را انجام می‌دهند. تهیه‌کنندگان از جهات زیر مورد بررسی قرار گیرند:

- توانایی فهم پرسش‌ها
- چگونگی تجزیه و تحلیل پرسش‌ها
- توانایی استخراج اطلاعات مناسب از کاربر
- توانایی پاسخگویی به درخواست اطلاعاتی بوسیله اطلاعات صحیح و مناسب
- دانشجو به عنوان یک خدمت‌گیر/ مشتری پرسش مناسبی طرح کند، به شکلی که نیازمند وضوح و شفافیت بیشتری باشد. می‌تواند این پرسش را در محیط اطلاعاتی قبلی یا در جای دیگر و یا از طریق تلفن طرح کند. توجه کند که تهیه کننده/ میانجی اطلاعات چگونه پرسش و مصاحبه مرجع را به انجام می‌رساند. اثربخشی پاسخ را ارزیابی کند. گزارشی از مشاهدات خود تهیه کند و برای بحث درکلاس آماده شود.

الگوها و سطوح خدمات: دانشجو یک محیط اطلاعاتی انتخاب کند. یکی دو ساعت را در محیط سرویس‌دهی به مشاهده خدماتی که ارائه می‌شود بگذارند. شمایی از انواع خدماتی که تامین می‌شود بدست آورد. به منظور شناخت هدف‌های خدمات با افرادی که متصدی تامین خدمات اطلاعاتی این سازمان هستند، مصاحبه کند. از طریق مصاحبه با رئیس قسمت خدمات اطلاعاتی، در مورد هدف‌ها و مأموریت‌های خدمات اطلاعاتی این سازمان اطلاعات بیشتری کسب کند. در این مصاحبه می‌تواند پرسش‌های زیر را طرح کند:

---

1 - Customer
2 - Server

- آیا برای تأمین خدمات شرح مأموریتی وجود دارد؟ چه وظایفی را شامل می‌شود؟ آیا می‌توانم یک نسخه از آن را داشته باشم؟
- پرسش‌ها معمولا از چه نوعی است؟
- از تأمین‌کنندگان اطلاعات چه نوع آمادگی، تحصیلات و مهارت آموزی‌هایی انتظاردارید؟
- به طور معمول در چه محدوده زمانی کار خدمت‌گیر/ مشتری انجام می‌شود
- آیا برای پیگیری کار خدمت‌گیر/ مشتری تدابیری پیش‌بینی شده است؟

در تهیه گزارش و ارائه کلاسی موارد زیر گنجانده شود:

- ذکر مشخصات الگوی خدماتی که توسط این سازمان اعمال می‌شود.
- تامین خدمات اطلاعاتی برای این سازمان چه مفهومی دارد؟
- در این محیط چه تمهیدات یا عرف سازمانی که نشانه تشویق به ارائه بهتر خدمات یا بالعکس باشد مشاهده گردید.
- آیا سازمان در تامین خدمات اطلاعاتی موفق است؟

برای بحث کلاسی خود را آماده کند. شرح مختصری از مشاهدات خود، پرسش‌ها و پاسخ‌ها و نام مصاحبه شونده را بنویسد.

نیاز سنجی و کشف منابع: الف) تحلیل نیازهای اطلاعاتی: یک گروه کاربر انتخاب شود (بهتر است یک گروه واقعی که با آن‌ها در ارتباط هستند باشد). پرونده نیازهای اطلاعاتی این گروه براساس مصاحبه با یک یا چند نمونه شاخص از نمایندگان گروه تهیه شود. ازنتیجه مصاحبه موارد زیر باید مشخص شود:

نوع نیازهای اطلاعاتی

نوع پرسش‌هایی که معمولاً مطرح می‌کنند

محیط اطلاعاتی کاربر

رفتار اطلاع‌یابی

این افراد چگونه اطلاعات بدست آمده را ارزیابی می کنند

ب) تشخیص و بررسی نتایج اطلاعاتی گروه کاربر: به نوع منابع اطلاعاتی که معمولاً مورد استفاده قرار می‌دهند توجه شود. راهنمایی ارزشی برای خود و دیگر همکلاسی‌ها از منابع خاص این زمینه موضوعی تهیه شود.

ج) جستجوی اطلاعات: برای گروه بررسی شده در قسمت اول یک جستجوی کامل انجام شود. فهرستی از منابع پیشنهادی که پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی آن‌هاست و یا با استفاده از منابع اطلاعاتی یک سلسله پاسخ‌های واقعی تهیه شود. لازم است منابع مناسب و مفید و یا اطلاعات قابل اعتماد و مرتبط با کاربرمحل‌یابی، ارزشیابی و پیشنهاد شود.

- یک مصاحبه مرجع به منظور تشخیص ماهیت و محدودهٔ پرسش اطلاعاتی خدمت‌گیر، انجام شود.
- منابع مناسبی که پاسخگوی این پرسش باشند، تعیین شود
- اطلاعات مربوط به پرسش محل‌یابی و ارزشیابی شود
- اطلاعات به کاربر گزارش شود و بازخورد نتایج جستجو از کاربر دریافت شود.
- نتایج جستجو در فرمتی مناسب با نیازهای کاربر عرضه شود

دانشجویان خود را برای بحث کلاسی آماده کنند. شرح مصاحبه مرجع، استراتژی جستجو و نتایج جستجو را بنویسند. گزارشی تحلیلی و ارزشی از پرونده نیازهای اطلاعاتی کاربر تهیه کنند.

ارزشیابی و تحلیل اطلاعات: یک زمینه موضوعی و گروه کاربرانی متمایز از تکلیف قبلی انتخاب شود. پرسش‌هایی کاملاً متفاوت با پرسش‌های تکلیف اول طرح شود. تاکید این تکلیف بر تولید یک محصول قابل استفاده برای یک گروه کاربر مشخص است. در حالی که تاکید تکلیف قبلی بر یافتن و توصیف منابع موجود با توجه به نیازها و رفتار اطلاع‌یابی کاربر بود. لازم است در این تکلیف از نتایج اطلاعاتی که عرضه می‌شود ارزشیابی و تحلیل دقیق‌تری بعمل آید. این ارزشیابی و تحلیل باید در گزارشی که تهیه می‌شود گنجانده شود.

انجام پروژه: کاربری متقاضی محل‌یابی اطلاعاتی خاص و ارزشیابی و تحلیل داده‌ها معرفی شود. در ارائه پروژه به موارد زیر توجه شود:

- خواسته‌های اطلاعاتی کاربر خاص این پروژه شرح داده شود.
- دامنه و منظور نیاز اطلاعاتی تعیین شود.
- فرمت دریافت اطلاعات به کمک کاربر مشخص شود.
- یک نسخه از گزارشی که برای کاربر تهیه می‌شود، ضمیمه گردد.
- فهرستی از نیازهای اطلاعاتی که به کمک کاربر مشخص شده است، ارائه شود.
- شرح مختصری در مورد روش جستجو و منابع استفاده شده نوشته شود.

پروژه برای ارائه کلاسی آماده شود. معیارهای داوری در مورد انواع محصولات تهیه شده، توسط کلاس مشخص می‌شود. گروهی از دانشجویان محصول تهیه شده را از نظرسودمندی آزمایش می‌کند ، اطلاعات ارائه شده را ارزشیابی می‌نمایند و در نهایت پیشنهادات سازنده ارائه می دهند. استاد، هر پروژه را با توجه به معیارهای معنی شده ارزشیابی می‌کند.

برنامه‌ریزی و ارزشیابی سرویس اطلاعاتی جدید: گروه، دفتر و یا شرکتی نیازمند خدمات اطلاعاتی در یکی از زمینه‌های اطلاعاتی مورد علاقه دانشجو مشخص شود. وظیفه دانشجو برنامه‌ریزی و طراحی خدمات جدید یا اصلاح خدمات موجود است. اگر این طراحی برای موسسه‌ای که واقعاً قصد چنین برنامه‌ای را دارد صورت گیرد، طبعاً اهمیت بیشتری پیدا خواهد کرد.

انجام موفقیت آمیز پروژه نیازمند شناخت موارد زیر است:

- محیط اطلاعاتی موجود (نوع کاربران، نوع خدمات موجود، نوع خدمات یا منابعی که مورد نیاز است).
- نیازهای اطلاعاتی که توسط خدمات جدید رفع خواهد شد.
- ترکیب‌بندی کارکنان موجود یا پیش‌بینی شده.

کار دانشجو پیش‌بینی، برنامه‌ریزی و تحقق آشنایی با خدمات جدید برای یک جامعه مشخص، از طریق تهیه گزارش پروژه به رئیس، مدیر اطلاع‌رسانی و یا هر کسی که مسئولیت اجرا و مدیریت این خدمات را بعهده دارد، می‌باشد.

گزارش ارائه شده باید شامل موارد زیر باشد:

- تعریف و تشریح ماهیت و مشخصه‌های دقیق خدمت جدید.
- تشریح چگونگی آشنایی و هماهنگی آن با ساختار سازمانی و خدمات موجود (تامین آموزش و کارکنان مورد نیاز).
- تهیه استدلال منطقی به منظور پذیرش و گنجاندن این خدمت.
- ارائه اطلاعات مقایسه‌ای در مورد ارزش آن در قیاس با خدمات مشابه.
- تعیین تاثیر مالی آن، با قیمت گذاری کلیه ابعاد این خدمت (در مورد این مطلب که اگر خدمات مناسب باشد چگونه هزینه‌ها جبران می‌شود ،توضیح داده شود).
- پیش‌بینی مکانیسمی برای ارزشیابی اثر بخشی خدمات جدید.

گزارش برای ارائه کلاسی آماده شود. متنی در معرفی محیط اطلاعاتی، جامعه کاربران، نیازها، رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها و کارکنان خدمات تهیه شود.

۳۰٤ـ سیاست اطلاعاتی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: انتخابی

پیش نیاز: ــ

شرح درس

در این درس مصوبات رایج سیاست اطلاعاتی با توجه به مباحث سیاسی و اقتصادی که بر زندگی روزمره شهروندان و متخصصان اطلاع‌رسانی تاثیر می‌گذارد، مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف درس درک مرکزیت اطلاعات در جامعه است که از طریق بحث‌های بررسی سیاست عمومی تولید، توزیع و استفاده از اطلاعات، صورت می‌گیرد. در این درس نشان داده می‌شود که چگونه فلسفه‌های مختلف در مورد حکومت و تعاریف ارائه شده از مباحث خط‌مشی و ارزش‌اطلاعات، پیامدهایی در انتخاب سیاست اطلاعاتی دارند. در این درس بر مطالبی چون فاصله بین مقاصد و نتایج، و این که منظور از سیاست و برنامه اطلاعاتی چیست و برای چه کسی معنی دارد، متمرکز می‌شود. برای درک جایگاه ارزش‌ها در خط‌مشی عمومی، و این که چرا خط‌مشی‌ها مورد اعتراض واقع می‌شوند، مجامع خط‌مشی به عنوان سهام‌داران، و هم‌چنین درک مقاصد ابزاری، مادی و معنی‌دار

خط‌مشی‌های عمومی. طرح تحلیلی درس از روشی تفسیری در تحلیل خط‌مشی‌ها استفاده می‌کند.

در پایان درس، دانشجویان در می‌یابند که چرا فناوری‌های جدید اطلاعات و ارتباطات نتوانسته است تنش‌ها و تنگناهای بنیادی حکومت، و تعادل مناسب بین آن‌چه تحت عنوان خصوصی‌سازی و مسئولیت‌های عمومی مطرح است ـ و از آغاز بعضی از ملت‌ها با آن مواجه بوده‌اند ـ را بر طرف کند. طرح تحلیلی درس را می‌توان برای مباحث خط مشی که سازمان‌ها، موسسات و ملت‌ها با آن مواجه‌اند، بکار برد.

هدف‌های درس

هدف های درس مشتمل است بر:

- شناسایی مباحثی از سیاست‌های دشوار اصلی که کتابداران در این قرن با آن مواجه‌اند.
- توصیف تبعات اجتماعی، سیاسی، واقتصادی زیربنای ملی اطلاعات (NII[1]) ، و زیر بنای جهانی اطلاعات (GII[2])
- آماده کردن برنامه‌ای برای کاری مطمئن در دفاع یا اعمال نفوذ در مباحث عمده سیاست اطلاعاتی

1 - National Information Infrastructure
2 - Global Information Infrastructure

- شناسایی و تعریف تحولاتی که در امور بنیادی خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی مانند خدمات جهانی، آزادی معنوی، حقوق مالکیت معنوی، خصوصی سازی، بی‌طرفی، آگاهی و حمایت رخ داده است.

سرفصل‌ها

سیاست اطلاعاتی چیست؟سطوح سیاست اطلاعاتی کدام‌اند؟

بنیادهای فلسفی و تاریخی سیاست اطلاعاتی

چگونه می‌توان سیاست اطلاعاتی را تدوین واجرا کرد؟

سیاست‌های اطلاعاتی کشور به ویژه در سطح ملی چیست؟

چگونه می‌توان سیاست اطلاعاتی را نقد و بازنگری کرد؟

زیر بنای ملی و جهانی اطلاعات (GII , NII) چیست؟

تحول در جهت محیط دیجیتالی

قوانین عمده اطلاعاتی کدام‌اند؟

قانون ارتباطات راه دور، خدمات‌جهانی، آزادی معنوی

تاثیر مالکیت معنوی و خصوصی‌سازی بر قوانین اطلاعاتی

آشنایی با سیاست‌های اطلاعاتی در کشورهای دیگر به ویژه در سطح ملی

آشنایی با سیاست اطلاعاتی در سطوح پایین‌تر در کشورهای دیگر (به عنوان مطالعه موردی)

تاثیر زمینه[1] بر سیاست اطلاعاتی یک کشور

1 - Context

تحلیل نظام‌یافته سیاست اطلاعاتی در چارچوب ابزار سه‌گانه محتوا/ فرایند/ زمینه

کتاب درسی

Colebatch, H. K. 1998. *Policy*. Minneapolis: University of Minnesota press.

Yanow, D. 2000. *Conducting Interpretive Policy Analysis* (*Qualitative Research Methods* V.47). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Majchrzak, A. 1984. *Methods for Policy Research.* Newbury Park. CA: Sage Publications.

منابع پیشنهادی

Hill, Michael W. 1994. *National Information Policies and Strategies: an overview and bibliographic survey.* London: Bowker.

Stone, D. 1997. *Policy Paradox: the art of political decision making.* 2nd ed. New York W.W. Norton & Company. Part III (Policy Solution)

Dunn,W.1994. *Public Policy Analysis: an introduction.* 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Feldman, M. S. 1989. *Order Without Design: information production and policy making.* Stanford, CA: Stanford University Press. Chapters 1, 2 ,10 & 12

Givens . B .2001. *A Review of Current Privacy Issues*. San Diego, CA: Privacy Rights Clearinghouse.
http://www.pivacyrights.org/

Center for Democracy and Technology
http://www.cdt.org/privacy

چند منبع فارسی

آترتون، پاولین. ۱۳۷۳. *مبانی نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ترجمه [گروهی از مترجمان]. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. فصل دوم.

ارکهارت، دی. جی. ۱۳۷۶. سیاست اطلاعاتی، ترجمه علیرضا بهمن آبادی و کاظم حافظیان‌رضوی. *نظام ملی اطلاع‌رسانی: تشکیلات، برنامه‌ریزی و توسعه*. تهران: مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی.ص ۲۱-۴۶.

شورای عالی اطلاع‌رسانی. ۱۳۸۲. *نگاهی به شورای عالی اطلاع‌رسانی*. تهران: دبیرخانه شورای عالی اطلاع‌رسانی.

آذرنگ، عبدالحسین. ۱۳۷۸. شمه‌ای از اطلاعات و ارتباطات. تهران: نشرکتابدار. ص ۱۰۳-۱۱۴۸.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

هر دانشجو باید هر هفته یک مقاله در مورد سیاست اطلاعاتی انتخاب و آن را از جهت تاثیر در خدمات کتابداری و اطلاعاتی **بررسی نقادانه** نماید، و بررسی خود را همراه با اصل مقاله تحویل دهد.

تهیه گزارش تحلیلی از تاثیر مقررات جاری بر کتابخانه‌ها، کتابداران و خدمات اطلاعاتی

مطالعه موردی یکی از خط‌مشی‌های اطلاعاتی موجود

انجام پروژه: طراحی سیاست اطلاعاتی در سطح ملی/ منطقه‌ای/ سازمانی

۳۰۵ـ تحلیل و طراحی نظام‌ها

تعداد واحد:۳

نوع واحد:انتخابی

پیش نیاز: ۱۰۱، ۲۰۴

شرح درس

این درس دیدگاهی روشن و جامع از فرایندهایی که در تکوین نظام‌های اطلاعاتی دخالت دارند، فراهم می‌آورد. فهم این فرایندها برای هر فرد که در سازمانی با محیط اطلاعاتی غنی و فشرده کار می‌کند، ضرورت دارد. برای کسب بهترین مزایای فناوری‌های اطلاعات، دانستن توانایی‌ها و محدودیت‌های آن‌ها و کاربرد آن‌ها در حل مسائل سازمان لازم است. این درس بر مبنای رویکرد رفتاری در نظام‌های اطلاعاتی ارائه می‌شود. فرض اصلی براین است که نظام‌های اطلاعاتی باید آن گونه طراحی شوند که با نیازهای کاربران منطبق باشند و نه بالعکس.

هدف‌های درس

در پایان درس دانشجویان باید دانش و مهارت‌های لازم زیر را کسب کرده باشند:

- در سطح عملی، فهم تکوین نظام‌ها از مرحله آغازین تشخیص احتیاجات کاربر تا ارزشیابی نهایی نظام اطلاعاتی مستقر
- تحلیل مباحث مربوط به تکوین نظام‌های اطلاعاتی به صورت کتبی و شفاهی
- تحلیل، تلفیق و کاربرد درک مفهومی مسائل سازمانی که با نظام اطلاعاتی حل می‌شوند
- درک اصول عملی پایه در برنامه‌ریزی و اجرای موفقیت آمیز پروژه
- توان کارگروه در پروژه تحلیل نظام‌ها

سرفصل‌ها

نظری اجمالی بر تحلیل و طراحی نظام‌ها

تحلیل‌گر به عنوان مدیر پروژه

رویکردهای توسعه نظام

مطالعه احتیاجات نظام

الگو سازی احتیاجات نظام: رویدادها و اشیاء[1]

رویکرد سنتی در مقابل رویکرد شی‌گرا برای احتیاجات نظام

ابزارهای مدیریت پروژه نظام

محیط‌ها، جایگزین‌ها[2] و تصمیمات

---

1 - Events & Things
2 - Alternatives

ملاحظات در طراحی نظام‌ها

تعیین ورودی‌ها و خروجی‌ها

مدیریت منابع

رویکردهای توسعه جایگزین

اجرا، تبدیل و پشتیبانی

گزارش پروژه

کتاب درسی

Satzinger, John W.W., Robert Jockson & Stephen D. Burd. 2002. *Systems Analysis and Design in a Changing Word.* 2nd ed.Course Technology.

منابع پیشنهادی

Beyer, H. & Holtzblatc, Karen. 1998. *Contextual Design; defining custom–centered* system. San Francisco, CA: Morgan Kaufmann.

Dennis, Alan & Barbara Haley Wixom. 2000. *System Analysis and Design.* John Wiley.

چند منبع فارسی

پائو، میراندا لی. ۱۳۷۹. *مفاهیم بازیابی اطلاعات*، ترجمه اسداله آزاد و رحمت‌اله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی. فصل‌های ۵، ۷، ۸، ۹.

سمپرویو، فیلیپ. ۱۳۶۴. *تجزیه و تحلیل نظام‌ها*، ترجمه رضا محسنی. تهران: سازمان برنامه و بودجه، مرکز مدارک اقتصادی-اجتماعی و انتشارات.

قرخانی بهار، اکبر. ۱۳۷۴. *مبانی طراحی سیستم: کاربرد اصول و مفاهیم مهندسی نرم‌افزار در تجزیه و تحلیل، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های کاربردی*. تهران: نشر آلفا.

روش‌های ساخت‌یافته تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم‌های اطلاعاتی، تالیف و ترجمه بتول ذاکری. تهران: سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۷۹.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

بررسی و تحلیل سایت (تکلیف فردی): دانشجویان سایتAmazon.com (ویا سایتی مشابه) را از جهت مفاهیم تجاری (فرصت‌های بازار، محصولات و خدمات ارائه شده، رقابت، استراتژی برای دستیابی به موقعیت برتر و....) بررسی و تحلیل کنند و گزارشی در ۲ تا ۳ صفحه تهیه نمایند

تحلیلی از یک نظام اطلاعاتی و طراحی مناسب نظامی جایگزین (تکلیف گروهی): این نظام ممکن است شیوه‌ای دستی که نیاز به اصلاح دارد، یا یک نظام‌دستی که نیازمند خودکار کردن است، و یا شیوه‌ای خودکار که نیاز به اصلاح دارد باشد. هر گروه باید خلاصه طرح تحقیق (۱ تا ۲ صفحه) شامل مأموریت نظام مورد نظر و سازمان مادر همراه با اسامی افراد گروه را در تاریخ تعیین شده تحویل دهد.

در یکی از جلسات میانی ترم هر گروه ۷ تا ۱۰ دقیقه فرصت دارد تا پروژه خود را معرفی کند. پس از معرفی دانشجویان حاضر نکات مبهم و مطالبی را که یادداشت کرده‌اند به منظور روشن شدن بهتر مطلب و رفع کاستی‌ها به بحث می‌گذارند. گروه نکات مطرح شده را جهت بررسی و اعمال یا رفع نقائص یادداشت خواهد کرد.

پروژه نهایی که تکمیل شده همان معرفی کلاسی است باید در زمان مقرر تحویل داده شود. متن پروژه باید حداقل ۱۰ صفحه باشد و همراه با ضمائم آن ارائه گردد. در انجام پروژه لازم است روش‌های کمی و کیفی در گردآوری اطلاعات رعایت شود. از ابزار تحلیل نظام پیش‌آزمون بعمل آید، و از یافته‌ها و بازنگری‌ها گزارش تهیه شود.

۳۰۶ـ کتابخانه‌های دیجیتالی

تعداد واحد:۳

نوع واحد: انتخابی

پیش نیاز: ۲۰۱، ۲۰۲

شرح درس

در این درس مباحث بنیادی، مسائل و رویکردهای کتابخانه‌های دیجیتالی، تلاش‌ها و اندیشه‌های متفاوت در برخی زمینه‌ها، گوناگونی مجموعه‌ها، سازماندهی، دسترسی و استفاده از کتابخانه‌های دیجیتالی، زیرساخت فنی، مباحث اجتماعی ـ اقتصادی، ادغام منابع، ارتباط با کتابخانه‌های رایج سنتی و طرح‌های جاری به عنوان ابتکار عمل‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

هدف‌های درس

هدف این درس ارائه مباحث پایه به طور کامل به منظور فهم، ارزشیابی و کار با انواع وسیعی از کتابخانه‌های دیجیتالی، براساس تعریف زیر، می‌باشد: کتابخانه‌های دیجیتالی سازمان‌هایی هستند که به تهیه منابع، از جمله کارکنان متخصص، برای انتخاب، ساخت، ارائه دسترسی، تفسیر، توزیع و حفظ کامل مجموعه می‌پردازند و دوام کارهای دیجیتالی را در طول زمان

تضمین می‌کنند، به نحوی که به راحتی و به صورت اقتصادی در دسترس یک گروه مشخص یا مجموعه‌ای از گروه‌ها باشند.

سرفصل‌ها

کتابخانه دیجیتالی چیست؟ چگونه بوجود آمده است؟ رابطه بین کتابخانه‌های دیجیتالی و شبکه‌ها چیست؟

تعریف کتابخانه دیجیتالی، تاریخچه و سابقه

تفاوت در تعاریف، هواداران، انتظارات، دیدگاه‌های اولیه و واقعیت‌های جاری

بازنمود فنی محتوای کتابخانه‌های دیجیتالی: متن، تصویر، چندرسانه‌ای

شناخت فرم‌ها و فرمت‌ها

درک مباحث فنی

بازنمود و تجسم دانش

سازماندهی اطلاعات در کتابخانه‌های دیجیتالی

توزیع موجودی روی اینترنت

فراداده و هسته دوبلین[1]

کتابخانه‌های دیجیتالی و محافظت: آرشیوهای روی وب

کتابخانه‌های دیجیتالی و آرشیوها

مباحث محافظت

1- Dublin Core Metadata

مباحث اجتماعی و اقتصادی کتابخانه‌های دیجیتالی

قابلیت استفاده

اقتصاد نشر، دسترسی و تجارت

دارایی معنوی

ملاحظات فرهنگی و زبانی

خط مشی، دسترسی جهانی و اثر آن بر نهادهای اطلاعاتی

کتاب درسی

Lesk, Michael. 1997. *Practical Digital Libraries: books, bytes and bucks.* San Francisco, CA: Morgan Kaufmonn Publishers.

منابع پیشنهادی

Borgman, Christine. 2000. *From Gutenberg To The Global Information Infrastructure: Access To Information in The Networked World.* Cambridge, MA: MIT Press.

Arms, William Y. 1995. *Key Concepts in The Architecture of The Digital Library.* D-Lib Magazine. Available: http://www.dlib.org/dlib/February97/cnri/02arms1.htm

NISO/CLIR/RLG. 1999. *Technical Metadata Elements For Images Workshop.* Washington DC: National Information Standards Association. Available: http://www.niso.org/image.htm

National Historical Publications and Records Commission. 1999. *Research Issues in Electronic Records.* Washington DC: National Archives and Records Administration. Available: http://www.nara.gov/nhprc/eragenda.html

Weber, Hartmut & Marianne Dorr, 1997. *Digitalization as a Means of Preservation? Amsterdam European Commission on Preservation and Access*, Amsterdam, October 1997. Council on Library and Information Resources. ISBN 1-887334-53-6 Available: http://www.clir.org/pubs/reports/digpres/digpres.html

American Library Association. Association for Library Collection & Technical Services (ALCTS). Task Force on Metadata and Cataloging Rules. 1998. *Committee on Cataloging: Description and Access. Task Force on Metadata and The Cataloging Rules: Final Report.* Available: http://www.ala.org/alcts/organization/ccs/ccda/ tftei2.html

Anderson, Elizabeth, et al. 1998. *Digitizing Legacy Documents: a knowledge-based preservation project.* Fermi National Accelerator Laboratory. Available: http://www.ifla.org/documents/libraries/net/tm2056.pdf

چند منبع فارسی

آرمز، ویلیام. ۱۳۸۱. *کتابخانه‌های دیجیتالی*، ترجمه فرزانه شکوری [و دیگران]. تهران: قو: چاپار.

آرمز. ویلیام. ۱۳۸۰. *کتابخانه‌های دیجیتالی*، ترجمه زهیر حیاتی و هاجر ستوده . تهران: نشر کتابدار.

کتابخانه‌های دیجیتالی: گزیده مقالات همایش سراسری به سوی کتابخانه‌های دیجیتالی، گردآوری و ویراستاری سعید رضایی شریف‌آبادی. تهران: نشر کتابدار، ۱۳۸۱.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

معرفی منابع: تهیه رئوس مطالب/ چکیده/ یادداشت از منابعی که تعیین خواهد شد قبل از هر جلسه.

کار گروهی و ارائه کلاسی: ارائه کار باید شامل موارد زیر باشد:

۱. معرفی مسئله یا مبحثی که گروه انتخاب می‌کند

۲. با تصاویر نشان داده شود که این مسئله چگونه در کتابخانه‌های دیجیتالی ظاهر می‌شود.

۳. پاسخ‌ها و راه‌حل‌هایی که محققان و متخصصان تلاش کرده‌اند در این زمینه بیابند (با استناد به اسامی افراد یا سازمانها)

۴. نتیجه یا راه حل مطلوب و آینده‌نگری در مورد آنچه ممکن است روی دهد.

۵. تهیه چکیده‌ای در یک یا دو پاراگراف از نمای کلی و نکات مهم ارائه شده در کلاس

۶. فهرست منابع چاپی و الکترونیکی که گروه مورد استفاده قرار داده است.

انجام پروژه: کار روی موضوع مورد علاقه به صورت الف) تهیه یک پیش‌نمونه[1] از کتابخانه‌های دیجیتالی، یا ب) ارائه طرح تحقیق در مورد یکی از مباحث فنی، اجتماعی و اقتصادی در جریان، مانند:

۱. تهیه مجموعه‌ای از تصاویر الکترونیکی نشان دهنده مطلبی خاص

۲. مطالعه ارزش با مقایسه دو نظام اطلاعاتی موجود

۳. تهیه متنی راهنما در مورد مباحث مالکیت معنوی مربوط به یک کتابخانه دیجیتالی خاص

1- Prototype

۴. تهیه طرح تحقیق در مورد یک مجموعه آرشیوی شامل: شرح جامع مجموعه‌ای که باید دیجیتالی شود، فهرستی روی سایت ترسیم‌کنندهٔ ساختار کلی مجموعه، شرحی از عملکردهای دستیابی (مستند با اطلاعاتی در مورد استفاده‌ای که از مجموعه انتظار می‌رود)، ارائه تصاویری پیش‌نمونه از مجموعه، و پیشنهاداتی در مورد محافظت از مجموعه در دهسال آتی.

۳۰۷ ـ طراحی و مدیریت پایگاه اطلاعاتی کاربرمدار(۱)

تعداد واحد:۲

نوع واحد: انتخابی

پیش نیاز: ۲۰۱، ۲۰۲

شرح درس

این درس آموزش‌های لازم را هم در زمینه اصول بنیادی و هم در زمینه روش‌شناسی کاربرمدار طراحی پایگاه اطلاعاتی فراهم می‌آورد. درس با ذکرمقدماتی در مورد تحلیل جریان اطلاعات بر اساس وظایف و عملکردها شروع می‌شود، وسپس به جداسازی فراداده و سازمان اولیه داده که در الگوسازی استفاده می‌شود، می‌پردازد . به دنبال آن ویژگی نیازها آموزش داده می‌شود، و سپس دانشجویان توصیف‌های پروژه‌شان را که مبتنی بر تحلیل عمیق مسائل طراحی است، تهیه می کنند. این مطلب با مباحثی در مورد مدل رابطه‌ای[1] و برگردان مدل‌های داده‌ها به طرح‌واره‌ها[2] دنبال می‌شود. در این مرحله توجه به سمت وظایف طراحی که شامل پرسش‌ها ، فرم‌ها و تهیه گزارش است معطوف خواهد شد. بعد از طراحی پیش نمونه،

---

1 - Relational model
2 - Schemata

دانشجویان ارزشیابی نظام در مقیاس کوچک را انجام خواهند داد. پس از آن دانشجویان در مورد مباحث چرخه حیات اطلاعات و نگهداری پایگاه داده‌ها مطالبی خواهند آموخت.

هدف‌های درس

هدف های درس عبارتند از:

- یادگیری اصول اولیه مدلسازی داده‌ها
- بسط دانش روش‌شناسی‌های کاربرمدار
- کاربرد مدلسازی رابطه‌ای در طراحی پایگاه‌های اطلاعاتی
- کسب تجربه دراستفاده از ابزار رایج طراحی پایگاه‌های اطلاعاتی
- ایجاد پایگاه اطلاعاتی و انجام ارزیابی

سرفصل‌ها

نمای کلی نظام‌های پایگاه‌های اطلاعاتی

آشنایی با مفاهیم پایگاه اطلاعاتی

نظام پایگاه اطلاعاتی: از نظام‌های فایل تا نظام‌های شی‌گرا[1]

برنامه‌ریزی پایگاه اطلاعاتی و ویژگی نیازها

جریان داده‌ها ـ ایجاد فراداده، بحث هسته دوبلین و ارتباط بین ماهیت داده‌ها[2]

---

1 - Object- oriented systems
2 - Data entities

مدل منطقی پایگاه‌های اطلاعاتی: نظام‌های رابطه‌ای[1]

مدل داده‌ها در تبدیل به طرح‌واره‌ها

طراحی پایگاه اطلاعاتی ساده

صفحه وب مقدماتی و طراحی فرم بازیابی اطلاعات

کاربردهای پایگاه اطلاعاتی

مدیریت پایگاه اطلاعاتی

طراحی نظام و پایگاه‌های اطلاعاتی توزیع‌شده[2]

نظام‌های خدمت‌دهنده ـ خدمت‌گیرنده[3]

کتاب درسی

Rob, Peter & Carlos Cornel. 1996. *Database Systems: design, implementation & management.* Wood Engle Cliffs, WJ: Prentice Hall.

منابع پیشنهادی

McFadden, Fred; Jeffery Hoffer & Mary Prescott. 1999. *Modern Database Management.* Reading , MA: Addison–Wesley.

Ensor, Dave & Tan Stevenson. 1997. *Oracle Design*, O`Reilley

چند منبع فارسی

قرخانی بهار، اکبر. ۱۳۷۴. *مبانی طراحی سیستم: کاربرد اصول و مفاهیم مهندسی نرم‌افزار در تجزیه و تحلیل، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های کاربردی.* تهران: نشر آلفا.

1 - Relational systems
2 - Distributed databases
3 - Client- Server systems

روش‌های ساخت‌یافته تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم‌های اطلاعاتی، تالیف و ترجمه بتول ذاکری. تهران: سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۷۹.

مقدمه‌ای بر پایگاه داده‌ها (بانک اطلاعاتی)، برداشت و نگارش محمد تقی روحانی رانکوهی. تهران: جلوه، ۱۳۷۲.

نورتون، پیتر. ۱۳۷۹. *راهنمای پیتر نورتون برای برنامه‌نویسی*، ترجمه محمود معلم. تهران: علوم روز.

نمونه‌ای از تکالیف درسی

طراحی یک پایگاه اطلاعاتی: در طراحی پایگاه اطلاعات به نکات زیر توجه شود:

- هدف از ایجاد این پایگاه اطلاعاتی چیست؟
- چرا به آن احتیاج است؟
- از این پایگاه اطلاعاتی چه انتظاری می‌رود؟
- چه اطلاعاتی ذخیره خواهد شد؟
- نمونه‌هایی از مدارک موجود در این زمینه ارائه شود.
- از مدارکی که ذخیره می‌شود چه استفاده‌ای خواهد شد.
- آیا می‌توان فهرستی از پرسش‌هایی که باید در زمان استفاده از این پایگاه اطلاعاتی پاسخ داده شود، تهیه کرد؟
- نکاتی مانند خصوصی‌سازی، محرمانه‌بودن، رضایت کاربر، امنیت، کارایی، سهولت استفاده و غیره در نظر گرفته شود.

۳۰۸ـ طراحی و مدیریت پایگاه اطلاعاتی(۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: انتخابی

پیش نیاز: ۳۰۷

شرح درس

این درس به استفاده از نظام‌های مدیریت پایگاه اطلاعاتی(DBMS) برای حل مسائل ذخیره، مدیریت و بازیابی اطلاعات در سازمان‌ها ـ از کاربردهای فردی تا مشارکت‌های وسیع، مانند مدیریت اطلاعات پژوهش ـ می‌پردازد و به جنبه‌های عملی و مباحث نظری آن بیش‌تر از مباحث روش‌شناسی طراحی پایگاه اطلاعاتی ومنطق‌های درونی نظام‌های پایگاه اطلاعاتی توجه دارد.

در بخش نظری، طراحی انواع عمده مدل‌های مدیریت نظام‌های پایگاه اطلاعاتی (سلسله مراتبی[1]، شبکه‌ای، رابطه‌ای و شی‌گرا) آزمایش می‌شود. در مورد اصول و مسائل طراحی و عملکرد و نگهداری پایگاه اطلاعاتی در هر مدل داده‌ای بحث خواهد شد.

---

1 -Hierachial Model

در بخش عملی این درس از دانشجویان خواسته می‌شود تا پایگاه اطلاعاتی خود را طراحی کنند و آن را در مدل‌های مختلف نظام‌های مدیریت پایگاه اطلاعاتی که در نظام‌های کامپیوتری متفاوت اجرا می‌شوند به انجام برسانند.

هدف‌های درس

در این درس دانشجویان استفاده از زبان پرسش ساختمند (SQL)[1] را یاد می‌گیرند. با مدل‌های مختلف نظام مدیریت پایگاه اطلاعاتی (سلسله مراتبی، شبکه‌ای، رابطه‌ای و شی‌گرا) آشنا می‌شوند،

چگونگی طراحی نظام مدیریت پایگاه اطلاعاتی را فرا می‌گیرند، و کاربرد نظام‌های مدیریت پایگاه اطلاعاتی را در سازماندهی اطلاعات به ویژه در محیط‌های شبکه‌های سازمانی می‌آموزند.

سرفصل‌ها

مدل‌های داده‌ها: رابطه‌ای، شبکه‌ای، سلسله‌مراتبی، شی‌گرا، شی‌گرا ـ رابطه‌ای

برنامه‌ریزی پایگاه اطلاعاتی و طراحی مفهومی سازماندهی اطلاعات در پایگاه اطلاعاتی (طراحی منطقی پایگاه اطلاعاتی)

سازماندهی فیزیکی داده‌ها و روش دستیابی

1- Structured Query Languange

سازماندهی فیزیکی داده‌ها و روش دستیابی

پالایش طراحی پایگاه اطلاعاتی، معرفی زبان پرسش ساختمند

رابطه زبان پرسش ساختمند و نظام مدیریت پایگاه اطلاعاتی

طراحی جداول با الزامات مناسب، تدوین و اجرای زبان پرسش ساختمند

زبان‌های پرسش و کارماهرانه باداده‌ها

زبان پرسش ساختمند برای بازیابی اطلاعات، معرفی کلدفیوژن[1]

عرفی Oracle، روز آمد کردن داده‌ها و پرسش‌های مقدماتی با زبان پرسش ساختمند

مدل داده‌های شی‌گرا و دیگر نظام‌های پایگاه‌های اطلاعاتی

نظام‌های مدیریت پایگاه‌های اطلاعاتی شی‌گرا ـ رابطه‌ای

پایگاه‌های اطلاعاتی شی‌گرا و کاربرد آن‌ها

روش‌شناسی ارزیابی نظام

کتاب درسی

McFadden, Fred R. & Jeffrey Hoffer. 1999. *Modern Database Management*. 5Th ed .Reading , Mass: Addison – Wesley. ISBN 0-8053-6054-9

منابع پیشنهادی

Atre, S. 1985. *Database: structured techniques for design, performance & management*. 2nd ed. Menlo Park .CA: Benjamin/ Cumming Publishing.

1 -Cold Fusion

Danesh, Arman, et al. 2002. *Mastering Cold Fusion 5.* Sybex Inc.

Kroenke, David M. 1999. *Database Processing: fundamentals, design, implementation.* 7Th ed. NJ: Prentice Hall.

Koneman, P: 2001. *Advanced Projects for Microsoft Access 2000.* NJ: Prentice Hall.

چند منبع فارسی

قرخانی بهار، اکبر. ۱۳۷۴. *مبانی طراحی سیستم: کاربرد اصول و مفاهیم مهندسی نرم‌افزار در تجزیه و تحلیل، طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های کاربردی.* تهران: نشر آلفا.

روش‌های ساخت‌یافته تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم‌های اطلاعاتی، تالیف و ترجمه بتول ذاکری. تهران: سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۷۹.

مقدمه‌ای بر پایگاه داده‌ها (بانک اطلاعاتی)، برداشت و نگارش محمد تقی روحانی رانکوهی. تهران: جلوه، ۱۳۷۲.

نورتون، پیتر. ۱۳۷۹. *راهنمای پیتر نورتون برای برنامه‌نویسی*، ترجمه محمود معلم. تهران: علوم روز.

نمونه‌ای از تکالیف درسی

طراحی پایگاه اطلاعاتی در محیط ORACEL / ACCESS: گزارش پایگاه اطلاعاتی شامل:

۱. توصیف پایگاه اطلاعاتی شامل ۲تا ۵ صفحه در معرفی زمینه‌ای که در آن طراحی شده است و کاربردهای آن

۲. فرهنگ داده‌ها

۳. دیاگرام رابطه‌ها
۴. تهیه حداقل ۵ پرسش از پایگاه اطلاعاتی که بتواند کاربردهای آن را به نمایش بگذارد
۵. فرم‌های زبان پرسش ساختمند همراه گزارش ارائه شود
۶. تهیه فرم‌های ورود اطلاعات برای هر یک از جداول پایگاه اطلاعاتی و چاپ آنها
۷. حداقل ۳ گزارش از پایگاه اطلاعاتی که نشان دهنده اطلاعات جداول و پرسش‌ها باشد تهیه و ضمیمه کل گزارش شود

۳۰۹ ـ طراحی رابط کاربر

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: انتخابی

پیش نیاز: ۲۰۲

شرح درس

پژوهش‌ها در زمینه طراحی رابط کاربر یا تعامل انسان و کامپیوتر (HCI[1]) به پیشرفت فناوری اطلاعات که سازگار با نیازهای کاربران است مربوط می‌شود. طراحی رابط کاربر از زمینه‌هایی از علوم کامپیوتر، روانشناسی، اطلاع‌رسانی، ارگونومی، جامعه‌شناسی، طراحی گرافیکی و آموزش که در آن سهیم‌اند، پدید آمده است. محققان تعامل انسان و کامپیوتر استفاده‌کنندگان و گروه‌ها را به عنوان موجوداتی اجتماعی و روانشناختی که دارای هدف‌ها، نگرش‌ها، ظرفیت‌ها، مسئولیت‌ها و علائق‌اند، مورد بررسی قرار می‌دهند. در مطالعه استفاده کنندگان، در مورد روش‌هایی که توسط آن کارهای اطلاعاتی انجام می‌شود، چگونگی ساخت و انتقال اطلاعات، تاثیر تجربه قبلی بر تعامل‌های جاری و تاثیر گذشت زمان بر تغییر کاربر مطالبی فراگرفته می‌شود. درک این فرایندها اساس طراحی

---

1 - Human Computer Interaction

رسانه‌ها و ابزارهای جدیدی است که استفاده انسان را پشتیبانی می‌کنند، یادگیری انسان را توسعه می‌دهند، ارتباط را افزایش می‌دهند و به پیشرفت‌های درست فناوری در سطوح فردی و اجتماعی می‌انجامند.

هدف درس

در پایان درس دانشجویان باید بتوانند:

- آگاهی از دامنه مباحث کاربر را که به تعیین پذیرش انسانی و سازمانی فناوری مربوط می‌شود به معرض نمایش بگذارند،
- با اقتباس از اصول کاربر مدار در طراحی، اجرا و کاربرد فناوری مورد منسجمی بسازند،
- انواع ورودی‌های کاربرمدار در فرایند طراحی را تشخیص و شرح دهند،
- قادر به شناسایی و استفاده از بنیاد علمی تعامل انسان و کامپیوتر در مباحث نظری و علمی باشند،
- برای هر تکنولوژی اطلاعات طرح‌های معتبر و قابل اطمینان جهت ارزشیابی قابلیت استفاده ایجاد کنند.

سرفصل‌ها

تعامل انسان و کامپیوتر و اهمیت آن

از رابط تا تعامل: دیدگاه‌ها، چارچوب‌ها و درس‌ها

رابط کاربر خوب چیست: رهنمودها، روش‌ها و شاهد

ارزشیابی راهبردها جهت طراحی رابط مفید

مهندسی قابلیت استفاده

ماورای مهندسی قابلیت استفاده. درک کاربر (قسمت اول)، شناخت انسان[1]

درک کاربر (قسمت دوم)، تفاوت‌های فردی: شخصیت، نگرش و سن

درک کاربر (قسمت سوم)، یادگیری، خطاها و مهارت‌آموزی

محیط یادگیری: اجرا و مقاومت در برابر فناوری جدید

فرایند طراحی (قسمت اول)، اصلاح فناوری از طریق طراحی کاربرمدار

فرایند طراحی (قسمت دوم)، درک نحوه تفکر طراحان

موردپژوهی:

اخلاقیات در طراحی نظام‌های اطلاعاتی برای کاربران

منابع درسی

Baecker, R. et al. 1995. A Historical Intellectual Perspective. In: Baecker, R., J. Grudin, W. Buxton and S. Greenberg, eds. *Readings in Human Computer Interaction, Toward The Year 2000.* N.Y. Morgan-Kaufman, 35-47.

Shneiderman, B. 1997. Human Factors of Interactive Software. In: *Designing The User Interface: strategies for effective human-computer interaction,* Addison-Wesley, 1-37.

[1]- Human Cognition

Norman, A. Donald. 2002. The Psychologh of Everyday Actions. In Norman, A. Donald ed. *The Design of Everyday Things*. New York: Basic Books, 34-53.

Johnson, J., et al. 1995. The Xerox Star: a retrospective. In: Baecker, R., J. Grudin, W. Buxton, and S. Greenbery, ed. *Reading in Human-Computer Interaction, Toward The Year 2000*. NY: Morgan-Kufman, 53-70.

Tractinsky, W.1997. Aesthetics and Apparent Usability: empirically assessing cultural and Methodological Issues. In: *Proceedings of ACM HCI 97 Conference on Human Factors in Computing Systems*, V. 1.115-122.

Bailey, S. 1993. Interactive Methodology and Designer Training in Human Computer Interface Design. In: *Proceedings of ACM Inter. CHI 93 Conference on Human Factors in Computer Systems*, 198-205.

Nielsen J. 1993. What is Usability? In: *Usability Engineering*. Cambridge MA: Academic Press. 23-48.

نمونه‌هایی از تکالیف درسی

معرفی منابع: انتخاب ۲ منبع در زمینه تعامل انسان و کامپیوتر و معرفی آن به کلاس. از تمام دانشجویان انتظار می‌رود با مطالعه منابع تعیین شده در بحث کلاسی مشارکت کنند.

تهیه یادداشت‌های روزانه: هدف این تمرین تمرکز دانشجو بر تحلیل تعامل از نمونه‌های واقعی و ارتباط این تحلیل با متون تعامل انسان و کامپیوتر است. از دانشجو

انتظار می‌رود در طول ترم حداقل ۱۰ نمونه را براساس معیارهای زیر یادداشت و معرفی کند:

ارتباط ـ آیا به مسائل تعامل انسان و کامپیوتر مربوط می‌شود؟

توصیف ـ آیا خواننده می‌تواند مسئله را به روشنی مجسم کند؟

نظریه ـ چگونه این مسئله به متون تعامل انسان و کامپیوتر مربوط می‌شود؟

پیشنهاد ـ چگونه ممکن است این مسئله حل شود؟

اطلاعات هر نمونه باید بین ۱ تا ۴ صفحه باشد.

بررسی عملکرد: دانشجو سهم خود را در بالابردن فهم افراد (در درجه اول همکلاسی‌ها) از تعامل انسان و کامپیوتر، و یا اصلاح تجربه کلی درس در طول‌ترم به طور خلاصه بیان کند. در این تمرین، دانشجو این شانس را دارد که بهترین کار خود را و این که در آینده مایل است در چه قسمتی پیشرفت کند مشخص نماید. مدرس پس از مطالعه نوشته‌های دانشجویان، آن‌ها را به بحث می‌گذارد. این بحث‌ها می‌تواند به صورت کلاسی، وصل‌خط، پست الکترونیکی[1]، ایجاد وب سایت و غیره انجام شود.

انجام پروژه (فردی/ گروهی): هدف از این پروژه، پرورش توانایی دانشجو در پرداختن به موضوعی در حیطه تعامل انسان و کامپیوتر به صورتی عمیق و منسجم است به طوری که گویی مطلبی را جهت انتشار آماده می‌کند. از دانشجو انتظار می‌رود که ارتباط مسئله را با تعامل انسان و کامپیوتر نشان دهد و نتایج را در قالبی خوانا با ذکر منابع و مآخذ ارائه نماید.

1 - e-mail

پیوست ۱

معیارهای اعتبارسنجی انجمن کتابداران آمریکا

برنامه، انجمن کتابداران آمریکا لازم می‌داند که سازمان مادر توسط دفتر اعتباردهی مناسبی، اعتباریابی شده باشد...

کمیته اعتباردهی انجمن کتابداران آمریکا، شایستگی یک برنامه را برای رتبه معتبر براساس شواهدی که بوسیله مدرسه ارائه می‌شود و گزارش بازدید گروه تعیین می‌کند. شواهد که توسط مدرسه در پشتیبانی استانداردها تهیه شده، در کنار بیانیه مأموریت‌های مدرسه و هدف‌های کلان و خرد برنامه ارزشیابی می‌شود.

هدف‌های کلان و خرد اساس تمامی وجوه برنامه دوره کارشناسی ارشد است و بنیانی را که برنامه‌های آموزشی براساس آن طراحی می‌شوند و توسعه می‌یابند و مورد ارزشیابی قرار می‌گیرند، شکل می‌دهد. هدف‌های خرد برنامه در قالب نتایج آموزشی که باید حاصل شود، بیان می‌گردد.

هر یک از استانداردها، اجزاء تشکیل دهنده برنامه دوره کارشناسی ارشد مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی را ارائه می‌دهد. کمیته اعتباردهی به عنوان بخشی از ارزیابی خود هریک از وجوه سازنده را مورد آزمایش قرار می‌دهد، اگر چه داوری نهایی مربوط به کلّیت اجرا و محیط یادگیری خواهد بود. تصمیم در مورد اعتباردهی، از ارزشیابی این کلیت حاصل می‌شود، نه توجه موشکافانه به اجزاء جداگانه.

تبعیض ناحق به دلیل سن، اصل و نصب، رنگ پوست، مرام، نقص عضو، نژاد، مذهب، گرایش جنسی یا شأن کهنه‌کار بودن موجب نقض این استانداردها می‌گردد.

استانداردها

۱ ـ مأموریت، هدف‌های کلان و هدف‌های خرد

مأموریت مدرسه و هدف‌های کلان برنامه از طریق اجرای فرایند برنامه‌ریزی گسترده، شامل افراد ذینفع که برنامه در پی‌خدمت به آن‌هاست، دنبال می‌شود. هدف‌های کلان و خرد برنامه هماهنگ با ارزش‌های سازمان مادر و فرهنگ و مأموریت مدرسه، موجب بازوری آموزش کیفی می‌گردد.

هدف‌های خرد برحسب نتایج آموزشی که باید حاصل شود و بازتاب یابد، بیان می‌شود:

- ویژگی لازم رشته مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی، یعنی اطلاعات و دانش قابل ضبط و خدمات و فناوری‌هایی که مدیریت و استفاده از آن‌ها را تسهیل می‌نماید، شامل تولید اطلاعات و دانش، ارتباط، شناسایی، انتخاب، تهیه، سازماندهی و توصیف، ذخیره و بازیابی، حفظ، تحلیل، تفسیر، ارزشیابی، ترکیب، اشاعه و مدیریت اطلاعات ودانش می‌شود

- فلسفه، اصول و اخلاقیات این رشته
- اصول مناسب تخصصی‌شدن، که در بیانیه‌های عملی خط‌مشی و مدارک سازمان‌های حرفه‌ای مربوط مشخص شده‌اند.
- ارزش تدریس و خدمات برای پیشرفت این رشته
- اهمیت پژوهش در پیشرفت بنیان دانش این رشته
- اهمیت مشارکت مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سایر رشته‌های دانش
- اهمیت مشارکت سایر رشته‌های دانش در مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی
- نقش خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی در جامعه سریع‌التغیر چند فرهنگی، چند قومی، چند زبانه، شامل نقش خدمات به گروه‌های تحت پوشش
- نقش خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی در فناوری سریع‌التغیر و جامعه جهانی
- نیازهای کسانی که برنامه در پی‌خدمت به آن‌هاست

در متن این استانداردها، هر برنامه تحصیلات تکمیلی از جهت میزان نیل به هدف‌های خرد مورد داوری قرار می‌گیرد. هدف‌های کلان و خرد همراه با مأموریت مدرسه که به وضوح تعریف و بیان شده است و مرتباً تجدید نظر می‌شود، چارچوب اساسی مرجع ارزشیابی داخلی وخارجی هدفمند را

تشکیل می‌دهند. ارزشیابی هدف‌های کلان و خرد مدرسه شامل دانشجویان، کادر آموزشی، کارکنان، فارغ‌التحصیلان و دیگر افراد سهیم در برنامه می‌شود.

۲ ـ برنامه درسی

برنامه درسی بر پایه هدف‌های کلان و هدف‌های خرد قرار دارد و متضمن پاسخ به فرایند برنامه‌ریزی نظام‌مند است. در این چارچوب کلی، برنامه درسی از طریق تجارب گوناگون آموزشی امکان مطالعه نظریه، اصول، عمل و ارزش‌های لازم در تأمین خدمات در کتابخانه‌ها و دفاتر اطلاعاتی و محیط‌های دیگر را فراهم می‌آورد. برنامه‌درسی با اطلاعات و دانش ضبط شده و خدمات و فناوری‌هایی که مدیریت و استفاده از آن‌ها را تسهیل می‌کند، سرو کار دارد. برنامه‌درسی مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی شامل تولید اطلاعات و دانش، ارتباط، شناسایی، انتخاب، تهیه، سازماندهی و توصیف، ذخیره و بازیابی، حفظ، تحلیل، تفسیر، ارزشیابی، ترکیب، اشاعه و مدیریت اطلاعات و دانش می‌شود.

برنامه درسی مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی

- توسعه تخصص‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی که تصور می‌رود نقش مستحکمی در تأمین خدمات دارند، ممکن می‌سازد

- بر پیکره تکامل یافته این دانش که یافته‌های تحقیقات بنیادی و کاربردی زمینه‌های مربوط را انعکاس می‌دهد، تاکید می‌کند
- نظریه، کاربرد واستفاده از فناوری را با هم می‌آمیزد
- ـ به نیازهای سریع‌التغیر جامعه چند فرهنگی، چند قومی، چند زبانه که در برگیرنده نیازهای گروه‌های تحت پوشش است، پاسخ می‌دهد
- پاسخگوی نیازهای سریع‌التغیر جامعه فناور و جهانی است
- به پیشرفت‌های بعدی جهت می‌دهد
- تعهد به رشد مستمر حرفه را افزایش می‌دهد

برنامه‌درسی این فرصت را برای دانشجویان فراهم می‌آورد که برنامه منسجم آموزشی، که امکان می‌دهد امیدها، هدف‌ها، نیازهای فردی در متن شرایط برنامه که توسط مدرسه تعیین شده و رقابت لازم برای مشاغل سازنده را پرورش می‌دهد، تحقق پذیرد. برنامه درسی شامل برنامه‌های تحصیلات رسمی جمعی مناسب، کارهای درسی بین رشته‌ای و پژوهشی، فرصت‌هائی برای کسب تجربه و دیگر فعالیت‌های مشابه می‌گردد. توجه به محتوای برنامه و رابطه‌های توالی در برنامه درسی امری واضح است.

زمانی که برنامه‌ای مشتمل بر مطالعه خدمات و فعالیت‌های زمینه‌های تخصصی است، این تجارب یادگیری تخصصی بر روی بنیانی کلی از مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی بنا می‌شود. طرح تجارب یادگیری

تخصصی، وضعیت دانش و مهارت‌هایی که توسط سازمان‌های تخصصی مربوط بسط داده شده را مدنظر قرار می‌دهد.

برنامه‌درسی صرف نظر از اشکال یا محل‌های ارائه که بوسیله مدرسه انتخاب شده، از شرایط این استانداردها متابعت می‌کند.

برنامه درسی به طور مستمر مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد و پذیرای نوآوری است؛ از ارزشیابی آن برای برآورد جاری به منظور انجام اصلاحات و برنامه‌ریزی آتی استفاده می‌شود. ارزشیابی برنامه شامل ارزیابی پیشرفت‌های دانشجویان و موفقیت‌های بعدی آن‌ها می‌شود.

۳ ـ کادر آموزشی

مدرسه دارای کادر آموزشی لایق برای انجام هدف‌های خرد برنامه است. اعضای تمام وقت برای آن که به عنوان کادر آموزشی تحصیلات تکمیلی در بطن سازمان مادر گمارده شوند، لازم است واجد شرایط بوده و باید از جهت تعداد و از بابت تنوع تخصص‌ها برای تقبل سهم عمده در تدریس، تحقیق و خدمات در فعالیت‌های مورد نیاز برنامه هر جا و هر قدر که ارائه شود، کافی باشند. استفاده از کادر آموزشی پاره‌وقت توازن و تکمیل قابلیت‌های تدریس کادر تمام‌وقت را تأمین می‌کند، خصوصاً در زمینه‌هایی که در تخصص کادر آموزشی تمام‌وقت نیست، موجب غنای کیفی و گوناگونی برنامه می‌گردد.

مدرسه بالاترین اولویت‌هایی که برای تدریس، تحقیق و خدمت قائل است را از طریق انتصاب‌ها، ارتقاها، تشویق به نوآوری در تدریس، تحقیق و خدمت، و ایجاد محیطی مشوق یادگیری و تحقیق ابراز می‌کند. مدرسه برای استخدام و نگهداری کادر آموزشی از زمینه‌های چندفرهنگی، چندقومی و چند زبانه خط‌مشی‌هایی دارد. فرایندها و خط‌مشی‌های واضح و منصفانه تامین کادر آموزشی انتشار می‌یابد، در دسترس قرار می‌گیرد و اجرا می‌شود.

صلاحیت‌های هر عضو کادر آموزشی شامل مهارت در زمینه‌های تعیین‌شدهٔ تدریس آگاهی به فناوری اطلاعات، اثر بخشی در تدریس و مشارکت فعال در سازمان‌های مقتضی می‌شود.

صلاحیت هر عضو کادر آموزشی تمام وقت شامل سابقه‌ای مستمر از پیشرفت تحقیقاتی یا دیگر فعالیت علمی مناسب می‌گردد. اعضای کادر آموزشی دارای مدارک پیشرفته از موسسات علمی گوناگونند و به دلیل تنوع زمینه‌ها، توانایی هدایت تحقیق در رشته مربوط و دانش تخصصی که محتوای برنامه را پوشش می‌دهد، دارا می‌باشند. به علاوه، آن‌ها مهارت در برنامه‌ریزی و ارزشیابی علمی را نشان می‌دهند، بنیادی قوی و مناسب از تجربه مربوط دارند، با کادرهای آموزشی دیگر رشته‌های علمی تعامل دارند و رابطه مستمر و نزدیک با رشته مربوط را حفظ می‌کنند. کادر آموزشی محیطی روشنفکرانه، که تحقق هدف‌های برنامه را افزایش می‌دهد، فراهم

می‌آورد. این ویژگی‌ها در مورد کادر آموزشی، صرف‌نظر از اشکال یا محل‌های ارائه برنامه، اعمال می‌شود.

وظایف کادر آموزشی به نیازهای یک برنامه آموزشی و شایستگی‌ها و علایق هر یک از اعضای کادر آموزشی مرتبط است، بقای کیفیت آموزش را در سراسر سال تضمین می‌کند و زمان مورد نیاز کادر آموزشی جهت تدریس، مشاوره دانشجویی، پژوهش، پیشرفت حرفه‌ای و خدمات سازمانی و حرفه‌ای را تعیین می‌کند.

برای ارزشیابی نظام‌مند کادر آموزشی شیوه‌هائی وجود دارد. در ارزشیابی، پیشرفت و نوآوری در زمینه‌های تدریس، تحقیق و خدمت مدنظر قرار می‌گیرد. در خط مشی‌های سازمانی عملی، فرایند ارزشیابی شامل کادر آموزشی، دانشجویان و سایرین می‌شود.

٤ـ دانشجویان

مدرسه خط‌مشی‌های جذب، پذیرش، کمک‌های مالی، کاریابی و دیگر خط‌مشی‌های علمی و اجرایی را برای دانشجویان که مشمول مأموریت مدرسه و هدف‌های کلان و خرد برنامه می‌شوند، تدوین می‌کند. خط‌مشی‌ها، نیازها و ارزش‌های کسانی که برنامه در خدمت آن‌هاست را منعکس می‌کنند. مدرسه برای جذب و نگهداری پیکره دانشجویی چندفرهنگی، چندقومی و چندزبانه با پیشینه‌های گوناگون خط‌مشی‌هایی

دارد. ترکیب پیکره دانشجویی به نحوی است که محیط یادگیریی همساز با هدف‌های کلان و خرد برنامه را پرورش می‌دهد.

برای دانشجویان و عموم اطلاعات جاری، دقیق و دسترس‌پذیر در مورد مدرسه و برنامه‌های آن وجود دارد. این اطلاعات مشتمل است بر اعلان هدف‌های کلان و خرد برنامه، شرح برنامه درسی، اطلاعات در مورد کادر آموزشی، شرایط پذیرش، وجود کمک‌های مالی، معیارهای ارزیابی عملکرد دانشجو، کمک به کاریابی و دیگر خط‌مشی‌ها و آیین‌نامه‌ها که نشان می‌دهد مدرسه برای پشتیبانی این خط‌مشی‌ها، رویه‌هایی دارد.

استانداردهای پذیرش دانشجو همواره اعمال می‌شود. دانشجویانی برای برنامه پذیرفته می‌شوند که مدرک کارشناسی از یک موسسه معتبر دریافت کرده باشند. خط‌مشی‌ها و آئین‌نامه‌ها برای لغو هر یک از ضوابط پذیرش یا شرط علمی به طور واضح بیان می‌شود و همواره اعمال می‌شود. ارزیابی هر تقاضانامه بر اساس ترکیبی از ارزشیابی علمی، فکری و دیگر صلاحیت‌های مربوط به افراد سهیم، که از برنامه منتفع می‌شوند، هدف‌های کلان و خرد برنامه و هدف‌های شغلی هر فرد صورت می‌گیرد. در چارچوب خط‌مشی سازمانی و برنامه‌ها، این سیاست پذیرش دانشجو برای یک برنامه است که اطمینان می‌دهد متقاضیان علاقه، استعداد و صلاحیت‌های کافی جهت اتمام موفقیت‌آمیز برنامه و مشارکت‌های بعدی در این رشته را دارا می‌باشند.

دانشجویان برنامه‌های تحصیلی منسجمی را پی می‌ریزند که امکان برآورده شدن نیازها، هدف‌ها و آرزوها، در متن شرایط برنامه که بوسیله مدرسه بوجود آمده، فراهم می‌آورد. دانشجویان ارزشیابی نظام‌مند و چند جنبه از پیشرفت‌های خود دریافت می‌دارند. فرصت‌های مستمر برای راهنمایی و مشاوره و کمک‌های کاریابی در دسترس دانشجویان قرار می‌گیرد.

مدرسه محیطی برای پرورش مشارکت دانشجو در تعیین و تشخیص یادگیری جمعی فراهم می‌آورد. برای دانشجویان فرصت‌هایی جهت تشکیل سازمان‌های دانشجویی و مشارکت در تدوین، اصلاح و تحقق خط‌مشی‌هایی که بر امور دانشگاهی و دانشجویی تاثیر می‌گذارد، فراهم می‌آورد.

مدرسه نتایج ارزشیابی پیشرفت دانشجو را برای توسعه برنامه بکار می‌برد، و فرایندهایی برای ارزشیابی نظام‌مند مدرک تحصیلی که خط‌مشی‌ها و فعالیت‌های علمی و اجرایی برنامه برای رسیدن به اهداف آن است، تهیه می‌کند. در خط‌مشی‌های سازمانی عملی، کادر آموزشی، دانشجویان، کارکنان و سایرین مشمول فرایند ارزشیابی می‌شوند.

۵ ـ مدیریت و حمایت مالی

مدیریت

مدرسه واحدی کامل در عین حال مجزا در دل موسسه است. استقلال این واحد برای تضمین محتوای فکری برنامه، انتخاب و ارتقاء کادر آموزشی و

گزینش دانشجو، که توسط مدرسه در چارچوب رهنمودهای کلی موسسه تصمیم‌گیری می‌شود، کفایت می‌کند. سازمان مادر، منابع و پشتیبانی اداری لازم برای نیل به هدف‌های برنامه را فراهم می‌آورد.

کادر آموزشی مدرسه، کارکنان و دانشجویان از همان فرصت نمایندگی در نهادهای مشورتی یا تصمیم‌گیری برخوردارند که سایرین در دیگر واحدهای مشابه. روابط اداری مدرسه با دیگر واحدهای علمی موجب بهبود فضای علمی و حمایت تعامل بین رشته‌ای می‌گردد. به علاوه این روابط اداری مشارکت در حیات سازمان مادر را تشویق می‌کند.

مسئول اجرای برنامه دارای عنوان، حقوق، موقعیت و اقتداری قابل مقایسه با سرپرستان واحدهای مشابه در سازمان مادر است. مسئول اجرای برنامه علاوه بر صلاحیت علمی قابل قیاس با صلاحیت‌های لازم کادر آموزشی، دارای مهارت‌های رهبری، توانایی مدیریت، تجربه و شناخت پیشرفت‌های لازم جهت انجام مسئولیت‌های این پست می‌باشد. این فرد محیطی روشنفکری را می‌پروراند که پی‌گیری مأموریت مدرسه و هدف‌های برنامه و انجام هدف‌های خرد برنامه را افزایش می‌دهد. این محیط همچنین تعامل کادر آموزشی و دانشجویان را با واحدهای دانشگاهی ترغیب می‌کند و جامعه‌پذیری دانشجویان را در این زمینه بالا می‌برد. مدیریت مدرسه و دیگر کارکنان برای حمایت مسئول اجرایی برنامه و کادر آموزشی در انجام مسئولیت‌های خود کفایت می‌کنند. کارکنان در انجام مأموریت و نیل به

هدف‌های کلان و خرد مدرسه مشارکت دارند. مدرسه در چارچوب سازمانی خود، از فرایندهای تصمیم‌گیری اثربخش بهره می‌گیرد که متقابلاً توسط مسئول اجرایی و کادر آموزشی که به طور مرتب این فرایندها را ارزشیابی کرده و نتایج آن را بکار می‌برند، تعیین می‌شود.

حمایت مالی

سازمان مادر مستمراً حمایت مالی کافی جهت بقا و توسعه آموزش مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی، مطابق با اصول کلی که در این استانداردها بیان شد، تامین می‌نماید. سطح حمایت سازمان مادر، توقع منطقی از کارایی مالی را که در ارتباط با تعداد کادر آموزشی، کارکنان اجرایی و پشتیبانی، منابع آموزشی و تسهیلات مورد نیاز جهت اجرای برنامه تدریس، تحقیق و خدمات مدرسه است، بوجود می‌آورد.

پرداخت حقوق مسئول اجرایی برنامه، کادر آموزشی و دیگر کارکنان بر حسب تحصیلات، تجربه، مسئولیت‌ها و قابلیت‌هایشان منصفانه صورت می‌گیرد و میزان آن برای جذب، حمایت و حفظ کارکنانی که حضورشان برای هدف‌های کلان و خرد برنامه ضرورت دارد، تکافو می‌کند.

بودجه برای پروژه‌های تحقیقاتی، پیشرفت‌های تخصصی، سفر و مرخصی‌های با حقوق، در همان سطح واحدهای دیگر موسسه تخصیص داده می‌شود. کمک هزینه تحصیلی دانشجو، بر همان مبنای دیگر واحدهای مشابه موسسه، در نظر گرفته می‌شود.

فرآیند برنامه‌ریزی و ارزشیابی مدرسه، شامل بررسی خط‌مشی‌های اجرایی و خط‌مشی‌های مالی و حمایت مالی می‌گردد. در خط مشی‌های سازمانی عملی، کادر آموزشی، کارکنان، دانشجویان و سایرین مشمول فرآیند ارزشیابی می‌شوند. از ارزشیابی برای ارزیابی جاری به منظور انجام اصلاحات و برنامه‌ریزی آتی استفاده می‌شود.

٦ ـ تسهیلات و منابع فیزیکی

برنامه درسی به تسهیلات فیزیکی که برای تحقق هدف‌های خرد برنامه کافی است دسترسی دارد.

تسهیلات فیزیکی محیط عملی یادگیری را برای دانشجویان و کادر آموزشی فراهم می‌آورد، فرصت‌های تحقیق، تدریس، خدمات، مشاوره و ارتباط را تقویت می‌کند، و کارایی و اثربخشی اجرای برنامه را، صرف‌نظر از اشکال یا محل‌های ارائه افزایش می‌دهد.

تسهیلات و خدمات آموزشی و پژوهشی، برای برآوردن نیازهای دانشجویان و کادر آموزشی، شامل دسترسی به کتابخانه و منابع و خدمات چندرسانه‌ای، کامپیوتر و دیگر فناوری‌های اطلاعات، محل‌هایی جهت مطالعه مستقل و تسهیلاتی برای تولید رسانه می‌شود.

کارکنان و خدماتی که از طریق کتابخانه‌ها، مراکز رسانه‌ها و تسهیلات فناوری اطلاعات تامین می‌شود ـ مانند دیگر تسهیلات پشتیبانی ـ برای

سطح استفاده لازم کافی بوده و براساس درجه تحصیلی مورد نظر، تخصصی هستند. این تسهیلات، صرف‌نظر از اشکال یا محل‌های ارائه برنامه، کارکنان مناسب دارند، راحتند ، برای معلولان دسترس‌پذیرند و هر زمان که نیاز باشد موجودند.

فرایند برنامه‌ریزی و ارزشیابی مدرسه شامل بررسی تکافوی دسترسی به تسهیلات و منابع فیزیکی برای ارائه یک برنامه تحصیلی می‌گردد. در خط‌مشی‌های سازمانی عملی، کادر آموزشی، کارکنان، دانشجویان و سایرین مشمول فرایند ارزشیابی می‌شوند.

پیوست ۲

معیارهای اعتبارسنجی موسسه متخصصان اطلاع‌رسانی

موسسه متخصصان اطلاع‌رسانی (IIS[1])
معیارهای اعتبارسنجی اطلاع‌رسانی

معیارها دانش و مهارت‌های لازم در کار متخصصان اطلاع‌رسانی و برنامه درسی دوره‌هایی که توسط مؤسسه متخصصان اطلاع‌رسانی اعتبار یافته‌اند را بیان می‌کند. این معیارها برای اطلاع از چگونگی داوری‌ها در مورد شایستگی نامزدهای عضویت و اعتباریابی دوره‌ها استفاده می‌شود و موقعیت این موسسه را از نظر فلسفی و عملی مشخص می‌کند.

بخش ۱ ـ زمینه‌های اصلی اطلاع‌رسانی

نظریه و کار تولید، تهیه، ارزیابی و ارزش‌گذاری، سازماندهی، ذخیره، انتقال، بازیابی و اشاعه اطلاعات.

۱ـ اطلاعات: ویژگی‌های آن، تهیه‌کنندگان و استفاده‌کنندگان

ماهیت، خواص و ویژگی‌های دانش و جریان اطلاعات، تولید، انتقال و استفاده از اطلاعات. اجزاء در زنجیره اطلاعات. صنعت اطلاعات و تاریخچه

---

1 -Institute of Information Scientists

درحال حاضر موسسه متخصصان اطلاع رسانی و انجمن کتابداران بریتانیا با هم ادغام شده و تشکیل موسسه متخصصان خبره کتابداری و اطلاع‌رسانی (Cilip) را داده‌اند.

آن. نیازهای اطلاعاتی، اطلاع‌جویی و رفتار کاربران. نظریه، طراحی و ارزشیابی نظام‌های ارتباطی. ارتباط انسانی و ارتباط محیط سازمانی. انواع کاربران، شناخت و تحلیل نیازهای کاربران، مالکیت معنوی و حق مؤلف. نقش بخش خصوصی و عمومی.

۲ ـ منابع اطلاعاتی

منابع اطلاعاتی ضبط‌شده (شامل مواد متنی، فایل‌های کامپیوتری، بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی ماشین‌خوان ارتباط پیوسته. رکوردهای دیداری شنیداری و مانند آن) و محتوای اطلاعاتی آن‌ها. افراد و سازمان‌هایی (محلی، ملی و بین‌المللی) که اطلاعات را گردآوری و استخراج می‌کنند و یا اشاعه می‌دهند (مانند کارگزاران و مشاوران اطلاعات، افراد خبره، کتابداران، مراکز اطلاعات و مراکز مستندسازی) . منابع اطلاعاتی به طور کلی و منابع اطلاعاتی در زمینه‌های تخصصی موضوعی. خدمات اطلاعاتی عمده. منابع اطلاعاتی ردیف دوم (مانند چکیده‌نامه‌ها و نمایه‌نامه‌ها، فایل‌های کامپیوتری در دسترس همگان، فهرست‌های کتابخانه‌ها)

۳ ـ ذخیره و بازیابی اطلاعات

رسانه‌های ذخیره اطلاعات، انتخاب و سازماندهی این رسانه‌ها برای انواع مختلف اطلاعات (مانند تمام متن، چکیده، داده‌های رقمی و فهرست‌وار، و مواد دیداری شنیداری و ترکیبی از آن‌ها). نظریه رده‌بندی و نمایه‌سازی

محتوای اطلاعاتی. ساختار اصطلاحنامه. راهبردهای جستجو برای بازیابی مآخذ، داده‌ها، تمام متن‌ها و یا ترکیبی از آن‌ها. مصاحبه در خدمات مرجع. استفاده از نظام‌های دستی، خودکار و ترکیبی (مانند فایل‌های کاغذی، نمایه‌های کارتی، نظام‌های میکروفیلمی، کلمه پردازی، سیستم‌های کامپیوتری). استفاده از شبکه‌های انسانی و فنی برای بازیابی. نظام‌های خبره. نظام‌ها، خدمات و شبکه‌های درونی و بیرونی. درون‌داد نمایه‌سازی و برون‌داد برای بازیابی موفق. ارزیابی نظام‌های بازیابی و منابع اطلاعاتی ردیف دوم.

٤ ـ تحلیل اطلاعات

استفاده از منابع اطلاعاتی مناسب برای جمع‌آوری منظم و نظام‌مند اطلاعات. ارزشیابی، تفسیر و ارزش‌گذاری این اطلاعات شامل تهیه چکیده، ایجاد فایل‌های تخصصی برای ذخیره و بازیابی اطلاعات ارزیابی‌شده، تحلیل کمی و کیفی به قصد یافتن تازگی‌ها، گرایش‌ها، الگوها و مانند آن‌ها به منظور فرضیه‌سازی، پیش‌بینی روند، تخمین و غیره. تهیه گزارش‌های وضع موجود، بررسی‌ها، برداشت‌های کلی و سناریوها از وضعیت کنونی.

٥ ـ اشاعه اطلاعات

تهیه کتابنامه‌ها و گزارش‌های اطلاعات ارزشیابی شده. ارائه اثربخش اطلاعات شامل مهارت‌های ارائه گفتاری و نوشتاری، نمونه‌خوانی، ویرایش و

عرضه. صنعت تکثیر و چاپ شامل نشر کامپیوتری. اشاعه اطلاعات گزینشی و دیگر روش‌های آگاهی‌رسانی جاری.

۶ ـ نظریه اطلاع‌رسانی

مطالعه نظری اطلاعات: ماهیت، تعریف، محتوا و اهمیت اطلاعات. توسعه الگوهای نظری نظام‌ها و فرایندهای اطلاعاتی. تحقیق در علم اطلاعات.

بخش ۲ ـ مدیریت اطلاعات

مدیریت تمامی ذخایر اطلاعاتی سازمان‌ها

۱ـ برنامه‌ریزی

نیازهای سازمان به اطلاعات، تحلیل نیازهای اطلاعاتی. تاثیر اطلاعات بر عملکرد سازمان، ساختار و عملکرد سازمان. آحاد اطلاعاتی در دل سازمان. یکی‌کردن نظام اطلاعاتی یا استراتژی جمعی، تشکیلات و روش‌ها. فنون کارسنجی. تحقیق عملیاتی. تاثیر فناوری‌های کامپیوتر و ارتباطات.

۲ـ ارتباطات

نظریه‌ها و الگوهای ارتباط و کاربرد آن‌ها در نظام‌های اطلاعاتی. ارزیابی مالی ارتباطات، جریان اطلاعات، شبکه‌های ارزش‌افزوده، ارتباط میان‌فردی، ارتباط میان‌گروهی، ارتباط صدایی، ارتباطات داده‌ای. کنش متقابل انسان و ماشین.

۳ ـ مدیریت اطلاعات و نظام‌های کنترل

فرایند تصمیم‌گیری و نقش مدیریت اطلاعات. گردآوری و تحلیل اطلاعات. تحلیل، طراحی و ویژگی‌های نظام‌ها. کاربردهای کامپیوتر از جمله خودکارسازی امور دفتری. مدیریت مستندسازی. تامین اطلاعات برای کنترل مدیریت و تحلیل تجاری. کاربرد طراحی نظام در سازمان آحاد مدیریت از طریق تحلیل جریان داده‌ها. نظام‌های خبره.

٤ ـ مدیریت منابع انسانی

تحلیل، طراحی و توصیف شغل، ارزشیابی شغل. جذب نیرو. گزینش. سنجش. مهارت‌آموزی. روابط صنعتی. مدیریت کارکنان، انگیزش و روابط میانفردی.

۵ ـ مدیریت مالی

حسابداری. تحلیل هزینه و کنترل، پشتیبان تصمیم‌گیری. برنامه‌نویسی، برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی، شامل تخمین مخارج، سنجش عملکرد - اهداف، تحلیل‌اثربخشی و سوددهی هزینه. پیش‌بینی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی.

٦ ـ ترویج، اقتصاد و بازاریابی

تبلیغ و روابط عمومی، تهیه خبرنامه، بولتن و غیره. عوامل اقتصادی. روش‌ها و راهبردهای بازاریابی شامل مطالعه بازار.

۷ ـ عوامل سیاسی، اخلاقی، اجتماعی و حقوقی

جوسیاسی. نقش دولت و دفاتر دولتی. عوامل اخلاقی و حقوقی شامل مسائل خصوصی، رازداری، آزادی اطلاعات، سلامت و ایمنی اطلاعات، حفاظت داده‌ها، جریان انتقال مرزی. عوامل اجتماعی.

بخش ۳ ـ فناوری اطلاعات

فناوری اطلاعات، فناوریی است که امکان دارد در اطلاع‌رسانی یا مدیریت اطلاعات مورد استفاده قرار گیرد.

۱ ـ سیستم‌های کامپیوتری: سخت افزار و نرم‌افزار

سخت‌افزارهای کامپیوتری مشترک و اداری، ایستگاه‌های کاری فردی. دستگاه‌های ورودی و خروجی، نظام‌ها و دستگاه‌های ذخیره، اصول سیستم‌های عامل و برنامه‌های کاربردی، بسته‌های نرم‌افزاری، به ویژه برای ذخیره و بازیابی اطلاعات، برنامه‌نویسی. طراحی فایل، آرایش رکورد، جستجوی فایل، روزآمد کردن فایل. نظام‌ها و مدیریت پایگاه اطلاعاتی. امکان‌سنجی، ویژگی‌ها، طراحی و ارزیابی بسته‌نرم افزاری، اجرا، ارزشیابی و مستندسازی.

۲ ـ ارتباطات راه دور

استانداردها، پروتکل‌ها، رابط‌ها، نوع تجهیزات مانند مودم‌ها، دستگاه‌های ارتباطی الکترونیکی و نوری، شبکه‌های ارتباط راه دور (شامل شبکه‌های محلی LAN و شبکه‌های گسترده WAN).

۳ ـ کاربرد فناوری اطلاعات

بازیابی اطلاعات، ویدئوتکس، تله‌تکس، حروفچینی کامپیوتری، میکروفیلم خروجی کامپیوتر (COM)، گفتار مصنوعی و تشخیص صدا، خودکارسازی عملکردهای کتابخانه، خودکارسازی امور دفتری، فناوری دیسک فشرده (CD)، اسکن ویدئویی و رقمی‌سازی، ماهواره و تلویزیون کابلی، سایر روش‌های نشر الکترونیکی و تحویل مدرک از جمله نمابر، ترجمه ماشینی.

٤ ـ محیط

سلامت و ایمنی، مهندسی محیط‌کار (ارگونومی)، حفاظت داده‌ها، حق مؤلف، بهره‌برداری غیرمجاز[1]، محرمانه سازی[2] و مانند آن‌ها.

بخش ٤ ـ مهارت‌های جنبی

نمونه‌هایی از مهمترین مهارت‌های جنبی در زیر آمده است. غرض ارائه فهرست جامعی در این زمینه نیست.

---

1 - Piracy
2 - Encryption

۱ ـ فرایندهای تحقیق

طرح تحقیق، زمینه‌یابی، گردآوری داده‌ها و نمونه‌گیری. تحلیل اعتبار آماری، ارزشیابی نتایج. گزارش نویسی.

۲ ـ زبانشناسی

زبان‌های طبیعی و رسمی، طبقه‌بندی زبانی. معناشناختی، نحو، کاربردشناسی زبان. رابطه‌های معناشناختی و زبان‌شناسی، روانشناسی، منطق و فلسفه.

۳ ـ زبان‌های خارجی

استفاده از منابع اطلاعاتی زبان‌های خارجی. ترجمه و چکیده‌نویسی از زبان‌های خارجی.

آخرین ویرایش ۹۹/۱۱/۱۶

واژه‌نامه

Active models	مدل‌های فعال، انگاره‌های فعال
Actual research	تحقیق حقیقی
Almanac	سالنما
Associative retrieval	بازیابی همانند
Authority control	کنترل مستند
Bar charts	نمودارهای میله‌ای
Behavioral perspectives	دیدگاه‌های رفتاری
Benchmark	افزارسنجی(سنجیدن کارائی سخت‌افزار ویا نرم‌افزار)
Bibliographic instruction	آموزش کتابشناختی
Bibliographic utility	بنگاه کتابشناختی
Bibliometrics	کتابسنجی
contingency tables Biovariate displays	جداول توافقی نمایش‌های دومتغیره
Boolean approaches	رویکردهای بولی
Central Tendency	تمایل به مرکزیت
Checklist	لیست کنترل
Chi - squar	خی دو
Client- server systems	نظام‌های خدمت‌گیرنده ـ خدمت‌دهنده
Clustering Techniques	روش‌های خوشه‌بندی
Cold Fusion	بسته نرم‌افزاری کلدفیوژن
Collection Fusion	آمیختگی مجموعه
Command-driven IR system	نظام بازیابی اطلاعات فرمان‌بر

Function	تابع
Handbook	دستنامه
HCI (Human Computer Interaction)	تعامل انسان و کامپیوتر
Heuristic evaluation	ارزشیابی اکتشافی
Histogram	نمودار ستونی
Inference models	مدل‌های استنتاجی
Inferential statisics	آمار استنباطی
Information appliances	تجهیزات اطلاع‌رسانی
Information Intermediary	میانجی اطلاعات
Infrastructure	زیرساخت
Interactive information retrieval	بازیابی تعاملی اطلاعات
Interface metaphors	ایماژهای رابط
Journal ranking method	روش رتبه‌بندی مجله
Large-Scale Integration (LSI)	مجتمع‌سازی با تراکم بالا
Liability	تعهد
Link	رابط
Locator	جای‌نما
LSI → Large-Scale Integration	
Mean	میانگین
Median	میانه
Meta-crawlers	ابزار فراجستجو

Navigation	ردیابی
Neural Networks	شبکه‌های عصبی
Neurolinguistic Programming (NLP)	برنامه‌ریزی حسی ـ زبانی
NLP→Neurolingustic Programming	
Non-Textual materials	مواد غیرمتنی
Normal probablity curve	منحنی احتمال نرمال
Null hypothesis	فرضیه پوچ
Object-oriented systems	نظام‌های شی‌گرا
Output ranking	رتبه‌بندی خروجی
Passive models	مدل‌های پذیرا، انگاره‌های پذیرا
Pathfinder	ره‌یاب
Personas	چهره‌ها
Precision	دقت
Presearch interview	مصاحبه پیش از جستجو
Preservation	حفظ، محافظت
Probalistic models	مدل‌های احتمال
Protype	پیش‌نمونه
Presearch interview Question negotiation→	
Prerequisite	پیش‌نیاز
Reaction paper	گزارش بازتاب

Recall	بازیافت
Relational model	مدل رابطه‌ای
Relational modeling	مدلسازی رابطه‌ای
Relational systems	نظام‌های رابطه‌ای
Relevance	ارتباط
Reliability	قابلیت اطمینان
Representation	بازنمود
Scatter plots	نمودارهای پراکنش
Schemata	طرح‌واره‌ها
Search interface	رابط جستجو
Semantic relationships	رابطه‌های معنایی
Semiotics	نشانه شناختی
Server-browser systems	نظام‌های سرویس‌دهنده ـ تورق‌گر
Software logging	راه اندازی نرم‌افزار
Sorting	مرتب سازی
SQL→Structured Query Language	
String indexing	نمایه‌سازی رشته‌ای
Statistical significance	اعتبار آماری
Structured Query Language (SQL)	زبان پرسش ساختمند
Surrogate	جانشین مدرک
Surrogate record	رکورد جانشین

Survey research	تحقیق پیمایشی
User interface	رابط کاربر
Validity	اعتبار
Vector space models	مدل‌های بردار فضایی
Vendor	فروشنده اطلاعات
Vocabulary control/management	کنترل واژگان
Web log	دفتر وقایع وب، رخدادنامه وب
Wireframing modes	حالت‌های توری، وضعیت سیم‌چین‌شده
Wrap up	خلاصه
Yearbook	سالنامه

کتابنامه

- American Library Association. 2001. *Guidelines for the Program Presentation.* www.ala.org/alaorg/oa/program.htm
- American Library Association. 1992. *Standards for Accreditation of Masters Program in Library and Information Studies.* www.ala.org/alaorg/oa/standard.html
- Caladine, R. Curriculum Development and MOLTA. In: *Teaching for Flexible Learning to apply the Technology.* Chapter 4: PP 47-61.
- Forsyth, Ian, Alan Joliffe and David Stevens. 1995. *Planning a course, Practical strategies for teachers.* London: Kogan page.
- Forsyth, Ian, Alan Joliffe and David Stevens. 1995. *Preparing a Course; practical strategies for teachers,* lecturers and trainers. London: Kogan page.
- General Information Programme and Unisist. 1989. Guidelines on Curriculum Development. In: *Information Technology for Librarians, Documentalists and Archivists.* Unesco.
- Grover, Robert, et al. 1997. The Wind Beneath our Wings: Chaos theory and the butterfly effect in curriculum design. *Journal of Education for Library and Information Science.* 38,4 (Fall): 268-282.

- Hakimian, Hassan & Amdissa Teshome. 1993. *Trainers Guide: concepts, principles and methods of training, with special reference to agricultural development*. Food & Agricultural Organization of United Nations. 2 Vol.
- Institute of Information Scientists. 1999. *Criteria for Information Science*
  http://www.iis.org.uk/membership/criteria.html
- Moore, Nicke, et al. 1998. *A Curriculum for an Information Society*. Bangkok.Thailand: Information and Informatics Unit, Unesco

وب سایت دانشگاهها

- City University. School of Informatics. The Department of Information Science.
  http://www.is.city.ac.uk
- Florida State University. School of Library and Information Studies.
  http://slis-one.lis.fsu.edu/
- Indiana University. School of Library and Information Science
  http://www.slis.indiana.edu/
- Loughborough University. Department of Information and Library Studies.

- University of Washington. Information School.
  http://www.ischool.washington.edu/

- آقازاده، محرم و محمد احدیان. ۱۳۷۷. *راهنمای عملی برنامه‌ریزی درسی*. تهران: نوپرداران -پیوند.
- آموزش کتابداری در ایران. ۱۳۷۲. *پیام کتابخانه*. سال سوم. ش ۴: ۴-۵۴.
- ابویی اردکانی، محمد. ۱۳۸۰. طراحی فرایند دوره‌های آموزشی کوتاه مدت. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران (توزیع محدود).
- *برنامه دوره کارشناسی‌ارشد مدیریت نظام‌های اطلاع‌رسانی*، تهیه و تدوین رحمت‌اله فتاحی ۸۰/۸/۸ (پیشنهادی جهت راه‌اندازی دانشکده فناوری و مدیریت اطلاعات دانشگاه تربیت معلم تبریز).
- بهشتی، جمشید. ۱۳۸۰ برنامه‌های درسی مطالعات اطلاع‌رسانی. ترجمه محمد حسین دیانی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی: فصلنامه کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی*، جلد چهارم. جلد چهارم، ش ۱: ۱۲۰-۱۳۰
  http://www.gslis.mcgill.ca/beheshti/alacais4.html
- جعفرنژاد، آتش.۱۳۷۹. بررسی امکانات موجود گروه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاههای ایران برای آموزش تکنولوژی اطلاعات به دانشجویان. *فصلنامه کتاب*. ش۴۴: ۱۰-۳۵
- حریری، مهرانگیز. ۱۳۷۴. تحلیلی برنیازهای آموزشی کتابداران علوم پزشکی در ایران. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*. ش ۱ : ۶۱-۷۳.

- دستمالچی، مهین. ۱۳۶۹. *تحلیلی بر سیستم و نیازهای آموزشی خدمات اطلاع رسانی در ایران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت اطلاع رسانی و خدمات پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- فتاحی، رحمت‌اله. ۱۳۸۰. دوره دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ ملاحظاتی پیرامون شرایط، ویژگی و ملزومات نظری و کاربردی این مقطع و شایستگی‌های دانش آموختگان آن. *کتابداری و اطلاع‌رسانی: فصلنامه کتابخانه مرکزی مرکز اسناد آستان قدس رضوی*. جلد چهارم. ش ۱: ۹-۲۵.
- فرحی، سهیلا. ۱۳۷۵. *بررسی وضعیت آموزش کتابداری در ایران، با تاکید بر مراکز آموزشی مستقر در تهران*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی.
- کیانی‌خوزستانی، حسن. ۱۳۷۶. نظام آموزش کتابداری در دانشگاههای ایران در دو دوره قبل و پس از انقلاب اسلامی و نکات لازم در اصلاح و بهبود وضعیت موجود. *پیام کتابخانه*. دوره هفتم، ش ۲: ۳۵-۴۹.
- مرتضائی، لیلا. ۱۳۸۰. *تحصیلات تکمیلی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در انگلستان، آمریکا، هند و ایران؛ بررسی تطبیقی*. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- ملکی، حسن. ۱۳۷۶. *برنامه ریزی درسی (راهنمای عمل)*. تهران: انتشارات مدرسه.
- وزارت فرهنگ و آموزش عالی، شورایعالی برنامه‌ریزی. ۱۳۷۵. *مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته) علوم‌کتابداری و اطلاع‌رسانی*، مصوب سیصد و چهارمین جلسه شورای‌عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۵/۶/۱۸.

• میرهادی تفرشی، غلامرضا. ۱۳۷۶. *بررسی نظرات فارغ التحصیلان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پیرامون برنامه آموزشی این رشته*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی

Curriculum Development for Master's program in Library and Information Studies

Lila Mortezaie
Mortezai@irandoc.ac.ir

Edited by: **Simin Bordbar**
Cover designed by: **Sadaf Safarpour**
Publisher: **IRANDOC**
1188 Enghelab Ave.,Tehran, Iran
P.O.Box 13185-1371
Tel:+9821-6494955 Fax:+9821-6462254
http://www.irandoc.ac.ir
First edition: 2004
Price: 10000 Rls
ISBN 964-7519-32-x

Curriculum Development

For

Master's program

In

Library and Information Studie

By:

Lila Mortezaie

IRANDOC
Iranian Information & Documentation Center
2004

Curriculum Development for Master's program in Library & Information Studies

Lila Mortezaie

ISBN 964-7519-32-X

IRANDOC
www.irandoc.ac.ir